

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بازرگانی

معاونت برنامه ریزی و امور اقتصادی

مجموعه

قوانین و مقررات تجارت الکترونیکی

مرکز توسعه تجارت الکترونیکی

قانون تجارت الکترونیکی	۳
مواد مرتبط با تجارت الکترونیکی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.....	۱۹
بخش اول : رشد اقتصاد ملی داناتی محور در تعامل با اقتصاد جهانی	۲۰
برنامه جامع توسعه تجارت الکترونیکی.....	۲۳
سیاست تجارت الکترونیکی جمهوری اسلامی ایران.....	۳۵
سند راهبردی تجارت الکترونیکی	۴۰
آیین نامه اجرایی ماده ۳۲ قانون تجارت الکترونیکی.....	۷۳
آیین نامه اجرایی مواد ۳۸ و ۴۲ قانون تجارت الکترونیکی.....	۸۲
آیین نامه اجرایی ماده ۴۸ قانون تجارت الکترونیکی	۸۴
آیین نامه تشکیل کمیسیون گواهی رایانه‌ای کشور	۸۷
مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای.....	۹۰
آیین نامه نظام بانکداری الکترونیکی.....	۱۰۲

قانون تجارت الکترونیکی

باب اول - مقررات عمومی

مبحث اول : در کلیات

فصل اول - قلمرو شمول قانون

ماده ۱- این قانون مجموعه اصول و قواعدی است که برای مبادله آسان و ایمن اطلاعات در واسطه‌های الکترونیکی و با استفاده از سیستم‌های ارتباطی جدید به کار می‌رود.

فصل دوم - تعاریف

ماده ۲- الف - ((داده پیام)) (Data Message): هر نمادی از واقعه، اطلاعات یا مفهوم است که با وسایل الکترونیکی، نوری و با فناوری‌های جدید اطلاعات تولید، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش می‌شود.

ب- ((اصل ساز)) (Originator): منشاء اصلی ((داده پیام)) است که ((داده پیام)) به وسیله او یا از طرف او تولید یا ارسال می‌شود اما شامل شخصی که در خصوص ((داده پیام)) به عنوان واسطه عمل می‌کند نخواهد شد.

ج- ((مخاطب)) (Addressee): شخصی است که اصل ساز قصد دارد وی ((داده پیام)) را دریافت کند، اما شامل شخصی که در ارتباط با ((داده پیام)) به عنوان واسطه عمل می‌کند نخواهد شد.

د- ((ارجاع در داده پیام)) (Incorporation By Reference): یعنی به منابعی خارج از ((داده پیام)) عطف شود که در صورت مطابقت با ماده (۱۸) این قانون جزئی از ((داده پیام)) محسوب می‌شود.

ه- ((تمامیت داده پیام)) (Integrity): عبارت است از موجودیت کامل و بدون تغییر ((داده پیام)). اعمال ناشی از تصدی سیستم از قبیل ارسال، ذخیره یا نمایش اطلاعات که به طور معمول انجام می‌شود خدشه‌ای به تمامیت ((داده پیام)) وارد نمی‌کند.

و- ((سیستم رایانه‌ای)) (Computer system): هر نوع دستگاه یا مجموعه‌ای از دستگاه‌های متصل سخت افزاری- نرم‌افزاری است که از طریق اجرای برنامه‌های پردازش خودکار ((داده پیام)) عمل می‌کند.

ز- ((سیستم اطلاعاتی)) (Information): سیستمی برای تولید (اصل‌سازی)، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش ((داده پیام)) است.

ح- ((سیستم اطلاعاتی مطمئن)) (Secure Information system): سیستم اطلاعاتی است که:

۱- به نحوی معقول در برابر سوء استفاده و نفوذ محفوظ باشد.

۲- سطح معقولی از قابلیت دسترسی و تصدی صحیح را دارا باشد.

۳- به نحوی معقول متناسب با اهمیت کاری که انجام می‌دهد پیکربندی و سازماندهی شده باشد.

۴- موافق با رویه ایمن باشد.

ط- ((رویه ایمن)) (Secure Method): رویه‌ای است برای تطبیق صحت ثبت ((داده‌پیام)) منشاء و مقصد آن با تعیین تاریخ و برای یافتن هر گونه خطا یا تغییر در مبادله، محتوا و یا ذخیره‌سازی ((داده‌پیام)) از یک زمان خاص یک رویه ایمن ممکن است با استفاده از الگوریتم‌ها یا کدها، کلمات یا ارقام شناسایی، رمزنگاری، روش‌های تصدیق با پاسخ برگشت و یا طرق ایمنی مشابه، انجام شود.

ی- ((امضای الکترونیکی)) (Electronic Signature): عبارت از هر نوع علامت منضم شده یا به نحو منطقی متصل شده به ((داده‌پیام)) است که برای شناسایی امضاءکننده ((داده‌پیام))، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ک- (امضای الکترونیکی مطمئن)) (Secure/Enhanced/Advanced Electronic Signature) هر امضای الکترونیکی است که مطابق با ماده ۱۰ این قانون باشد.

ل - ((امضاءکننده)) (Signatory): هر شخص یا قائم‌مقام وی که امضای الکترونیکی تولید می‌کند.

م - ((شخص)) (Person): اعم است از شخص حقیقی یا حقوقی و یا سیستم‌های رایانه‌ای تحت کنترل آنان.

ن - ((معقول)) (سنجش عقلانی)، (Reasonableness Test): با توجه به اوضاع و احوال مبادله ((داده‌پیام)) از جمله: طبیعت مبادله، مهارت و موقعیت طرفین، حجم مبادلات طرفین در مورد مشابه، در دسترس بودن گزینه‌های پیشنهادی و رد آن گزینه‌ها از جانب هر یک از طرفین، هزینه گزینه‌های پیشنهادی، عرف و روش‌های معمول و مورد استفاده در این نوع مبادلات، ارزیابی می‌شود.

س - ((مصرف‌کننده)) (Consumer): هر شخصی است که به منظوری جز تجارت یا شغل حرفه‌ای اقدام می‌کند.

ع- ((تأمین‌کننده)) (Supplier): عبارت از شخصی است که بنا به اهلیت تجاری، صنفی یا حرفه‌ای فعالیت می‌کند.

ف - ((وسایل ارتباط از راه دور)) (Means Of Distance Communication): عبارت از هر نوع وسیله‌ای است که بدون حضور فیزیکی همزمان تأمین‌کننده و مصرف‌کننده جهت فروش کالا و خدمات استفاده می‌شود.

ص - ((عقد از راه دور)) (Distance Contract): ایجاب و قبول راجع به کالاها و خدمات بین تأمین‌کننده و مصرف‌کننده با استفاده از وسایل ارتباط از راه دور است.

ق- ((واسط بادوام)) (Durable Medium): یعنی وسایلی که به موجب آن مصرف‌کننده بتواند شخصاً ((داده‌پیام))‌های مربوطه را بر روی آن ذخیره کند از جمله شامل فلاپی دیسک، دیسک فشرده، دیسک سخت و یا پست الکترونیکی مصرف‌کننده.

ر- ((داده‌پیام‌های شخصی)) (Private Data): یعنی ((داده‌پیام))‌های مربوط به یک شخص حقیقی (موضوع ((داده)) (Data Subject) مشخص و معین.

فصل سوم - تفسیر قانون

ماده ۳- در تفسیر این قانون همیشه باید به خصوصیت بین‌المللی، ضرورت توسعه هماهنگی بین کشورها در کاربرد آن و رعایت لزوم حس نیت توجه کرد.

ماده ۴- در مواقع سکوت و یا ابهام باب اول این قانون، محاکم قضایی باید بر اساس سایر قوانین موضوعه و رعایت چهارچوب فصول و مواد مندرج در این قانون، قضاوت نمایند.

فصل چهارم - اعتبار قراردادهای خصوصی

ماده ۵- هر گونه تغییر در تولید، ارسال، دریافت، ذخیره و یا پردازش داده‌پیام با توافق و قرارداد خاص طرفین معتبر است.

مبحث دوم - در احکام ((داده‌پیام))

- نوشته، امضاء، اصل

ماده ۶- هر گاه وجود یک نوشته از نظر قانون لازم باشد، ((داده‌پیام)) در حکم نوشته است مگر در موارد زیر:

الف - اسناد مالکیت اموال غیر منقول.

ب - فروش مواد دارویی به مصرف‌کنندگان نهایی.

ج - اعلام، اخطار، هشدار و یا عبارات مشابهی که دستور خاصی برای استفاده کالا صادر می‌کند و یا از بکارگیری روش‌های خاصی به صورت فعل یا ترک فعل منع می‌کند.

ماده ۷- هرگاه قانون وجود امضاء را لازم بداند امضای الکترونیکی مکفی است.

ماده ۸- هرگاه قانون لازم بداند که اطلاعات به صورت اصل ارایه یا نگهداری شود این امر یا نگهداری و ارایه اطلاعات به صورت داده‌پیام نیز در صورت وجود شرایط زیر امکان‌پذیر می‌باشد:

الف - اطلاعات مورد نظر قابل دسترسی بوده و امکان استفاده در صورت رجوع بعدی فراهم باشد.

ب - داده‌پیام به همان قالبی (فرمتی) که تولید، ارسال و یا دریافت شده و یا به قالبی که دقیقاً نمایشگر اطلاعاتی باشد که تولید، ارسال و یا دریافت شده، نگهداری شود.

ج - اطلاعاتی که مشخص کننده مبدأ، مقصد، زمان ارسال و زمان دریافت داده پیام می‌باشند نیز در صورت وجود نگهداری شوند.

د- شرایط دیگری که هر نهاد، سازمان، دستگاه دولتی و یا وزارتخانه در خصوص نگهداری داده پیام مرتبط با حوزه مسئولیت خود مقرر نموده فراهم شده باشد.

ماده ۹- هرگاه شرایطی به وجود آید که از مقطعی معین ارسال ((داده پیام)) خاتمه یافته و استفاده از اسناد کاغذی جایگزین آن شود سند کاغذی که تحت این شرایط صادر می‌شود باید به طور صریح ختم تبادل ((داده پیام)) را اعلام کند. جایگزینی اسناد کاغذی به جای ((داده پیام)) اثری بر حقوق و تعهدات قبلی طرفین نخواهد داشت.

مبحث سوم - (داده پیام) مطمئن

فصل اول - امضاء و سابقه الکترونیکی مطمئن

ماده ۱۰- امضای الکترونیکی مطمئن باید دارای شرایط زیر باشد:

الف- نسبت به امضاء کننده منحصر به فرد باشد.

ب- هویت امضاء کننده ((داده پیام)) را معلوم نماید.

ج- به وسیله امضاء کننده و یا تحت اراده انحصاری وی صادر شده باشد.

د- به نحوی به یک ((داده پیام)) متصل شود که هر تغییری در آن ((داده پیام)) قابل تشخیص و کشف باشد.

ماده ۱۱- سابقه الکترونیکی مطمئن عبارت از ((داده پیام))ی است که با رعایت شرایط یک سیستم اطلاعاتی مطمئن ذخیره شده و به هنگام لزوم در دسترس و قابل درک است.

فصل دوم - پذیرش، ارزش اثباتی و آثار سابقه و امضای الکترونیکی مطمئن

ماده ۱۲- اسناد و ادله اثبات دعوی ممکن است به صورت داده پیام بوده و در هیچ محکمه یا اداره دولتی نمی‌توان بر اساس قواعد ادله موجود، ارزش اثباتی ((داده پیام)) را صرفاً به دلیل شکل و قالب آن رد کرد.

ماده ۱۳- به طور کلی، ارزش اثباتی ((داده پیام))ها با توجه به عوامل مطمئنانه از جمله تناسب روش‌های ایمنی به کار گرفته شده با موضوع و منظور مبادله ((داده پیام)) تعیین می‌شود.

ماده ۱۴- کلیه ((داده پیام))هایی که به طریق مطمئن ایجاد و نگهداری شده‌اند از حیث محتویات و امضای مندرج در آن، تعهدات طرفین یا طرفی که تعهد کرده و کلیه اشخاصی که قائم مقام قانونی آنان محسوب می‌شوند، اجرای مفاد آن و سایر آثار در حکم اسناد معتبر و قابل استناد در مراجع قضایی و حقوقی است.

ماده ۱۵- نسبت به ((داده پیام)) مطمئن، سوابق الکترونیکی مطمئن، سوابق الکترونیکی مطمئن و امضای الکترونیکی مطمئن انکار و تردید مسموع نیست و تنها می‌توان ادعای جعلیت

به ((داده‌پیام)) مزبور وارد و یا ثابت نمود که ((داده‌پیام)) مزبور به جهتی از جهات قانونی از اعتبار افتاده است.

ماده ۱۶- هر ((داده‌پیام))ی که توسط شخص ثالث مطابق با شرایط ماده (۱۱) این قانون ثبت و نگهداری می‌شود، مقرون به صحت است.

مبحث چهارم - مبادله ((داده‌پیام))

فصل اول - اعتبار قانونی ارجاع در ((داده‌پیام))، عقد و اراده طرفین

ماده ۱۷- ((ارجاع در داده‌پیام)) با رعایت موارد زیر معتبر است:

الف - مورد ارجاع به طور صریح در ((داده‌پیام)) معین شود.

ب - مورد ارجاع برای طرف مقابل که به آن تکیه می‌کند روشن و مشخص باشد.

ج- ((داده‌پیام)) موضوع ارجاع مورد قبول طرف باشد.

فصل دوم - انتساب ((داده‌پیام))

ماده ۱۸- در موارد زیر ((داده‌پیام)) منسوب به اصل‌ساز است.

الف - اگر توسط اصل‌ساز یا به وسیله شخصی ارسال شده باشد که از جانب اصل‌ساز مجاز به این کار بوده است.

ب - اگر به وسیله سیستم اطلاعاتی برنامه‌ریزی شده یا تصدی خودکار از جانب اصل‌ساز ارسال شود.

ماده ۱۹- ((داده‌پیام))ی که بر اساس یکی از شروط زیر ارسال می‌شود مخاطب حق دارد آن را ارسال شده محسوب کرده، و مطابق چنین فرضی (ارسال شده) عمل نماید:

الف - قبلاً به وسیله اصل‌ساز روشی معرفی و یا توافق شده باشد که معلوم کند آیا ((داده‌پیام)) همان است که اصل‌ساز ارسال کرده است.

ب - ((داده‌پیام)) دریافت شده توسط مخاطب از اقدامات شخصی ناشی شده که رابطه‌اش با اصل‌ساز، یا نمایندگان وی باعث شده تا شخص مذکور به روش مورد استفاده اصل‌ساز دسترسی یافته و ((داده‌پیام)) را به متابه ((داده‌پیام)) خود بشناسد.

ماده ۲۰- این قانون شامل مواردی نیست که پیام از اصل‌ساز صادر نشده باشد و یا به طور اشتباه صادر شده باشد.

ماده ۲۱- هر ((داده‌پیام)) یک ((داده‌پیام)) مجزا و مستقل محسوب می‌گردد، مگر آن که معلوم باشد که آن ((داده‌پیام)) نسخه مجددی از ((داده‌پیام)) اولیه است.

فصل سوم - تصدیق دریافت

ماده ۲۲- هر گاه قبل یا به هنگام ارسال ((داده‌پیام)) اصل‌ساز از مخاطب بخواهد یا توافق کنند که دریافت ((داده‌پیام)) تصدیق شود، اگر به شکل یا روش تصدیق توافق نشده باشد، هر نوع ارتباط خودکار یا مکاتبه یا اتخاذ هر نوع تدبیر مناسب از سوی مخاطب که اصل‌ساز را نحو معقول از دریافت ((داده‌پیام)) مطمئن کند تصدیق دریافت ((داده‌پیام)) محسوب می‌گردد.

ماده ۲۳- اگر اصل‌ساز به طور صریح هر گونه اثر حقوقی داده‌پیام را مشروط به تصدیق دریافت داده‌پیام کرده باشد داده‌پیام ارسال نشده تلقی می‌شود، مگر آن که تصدیق آن دریافت شود.

ماده ۲۴- اماره دریافت داده‌پیام راجع به محتوای داده‌پیام صادق نیست.

ماده ۲۵- هنگامی که در تصدیق قید می‌شود داده‌پیام مطابق با الزامات فنی استاندارد یا روش مورد توافق طرفین دریافت شده، فرض بر این است که آن الزامات رعایت شده‌اند.

فصل چهارم - زمان و مکان ارسال و دریافت داده‌پیام

ماده ۲۶- ارسال داده‌پیام زمانی تحقق می‌یابد که به یک سیستم اطلاعاتی خارج از کنترل اصل‌ساز یا قائم مقام وی وارد شود.

ماده ۲۷- زمان دریافت داده‌پیام مطابق شرایط زیر خواهد بود:

الف- اگر سیستم اطلاعاتی مخاطب برای دریافت داده‌پیام معین شده باشد دریافت زمانی محقق می‌شود که:

- ۱- داده‌پیام به سیستم اطلاعاتی معین شده وارد شود؛ یا
  - ۲- چنانچه داده‌پیام به سیستم اطلاعاتی مخاطب غیر از سیستمی که منحصراً برای این کار معین شده، وارد شود داده‌پیام باز یافت شود.
- ب - اگر مخاطب یک سیستم اطلاعاتی برای دریافت معین نکرده باشد، دریافت زمانی محقق می‌شود که داده‌پیام وارد سیستم اطلاعاتی مخاطب شود.
- ماده ۲۸- مفاد ماده (۲۷) این قانون بدون توجه به محل استقرار سیستم اطلاعاتی جاری است.
- ماده ۲۹- اگر محل استقرار سیستم اطلاعاتی با محل استقرار دریافت داده‌پیام مختلف باشد مطابق قاعده زیر عمل می‌شود:
- الف - محل تجاری یا کاری اصل‌ساز محل ارسال داده‌پیام است و محل تجاری یا کاری مخاطب محل دریافت داده‌پیام است مگر آن که خلاف آن توافق شده باشد.
- ب - اگر اصل‌ساز بیش از یک محل تجاری یا کاری داشته باشد، نزدیکترین محل به اصل معامله، محل تجاری یا کاری خواهد بود و غیر اینصورت محل اصلی شرکت، محل تجاری یا کاری است.

ج- اگر اصل‌ساز یا مخاطب فاقد محل تجاری یا کاری باشند، اقامتگاه قانونی آنان ملاک خواهد بود.

ماده ۳۰- آثار حقوقی پس از انتساب، دریافت تصدیق و زمان و مکان ارسال و دریافت داده‌پیام موضوع فصول دوم تا چهارم مبحث چهارم این قانون و همچنین محتوای داده‌پیام تابع قواعد عمومی است.

باب دوم - دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی (Certification service provider)

ماده ۳۱- دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی واحدهائی هستند که برای ارائه خدمات صدور امضای الکترونیکی در کشور تاسیس می‌شوند. این خدمات شامل تولید، صدور، ذخیره، ارسال، تایید، ابطال و به روز نگه‌داری گواهی‌های اصالت (امضای الکترونیکی می‌باشد).

ماده ۳۲- آیین‌نامه و ضوابط نظام تاسیس و شرح وظایف این دفاتر توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های بازرگانی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی و دادگستری تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

باب سوم - در قواعد مختلف

مبحث اول - حمایت‌های انحصاری در بستر مبادلات الکترونیکی

فصل اول: حمایت از مصرف‌کننده (Consumer Protection)

ماده ۳۳- فروشندگان کالا و ارائه‌دهندگان خدمات بایستی اطلاعات موثر در تصمیم‌گیری مصرف‌کنندگان جهت خرید و یا قبول شرایط را از زمان مناسبی قبل از عقد در اختیار مصرف‌کنندگان قرار دهند. حداقل اطلاعات لازم، شامل موارد زیر می‌باشد:

الف - مشخصات فنی و ویژگی‌های کاربردی کالا و یا خدمات.

ب- هویت تامین‌کننده، نام تجاری که تحت آن نام به فعالیت مشغول می‌باشد و نشانی وی.

ج- آدرس پست الکترونیکی، شماره تلفن و یا هر روشی که مشتری در صورت نیاز بایستی از آن طریق با فروشنده ارتباط برقرار کند.

د- کلیه هزینه‌هایی که برای خرید کالا بر عهده مشتری خواهد بود (از جمله قیمت کالا و یا خدمات، میزان مالیات، هزینه حمل، هزینه تماس)

ه- مدت زمانی که پیشنهاد ارائه شده معتبر می‌باشد.

و- شرایط و فرآیند عقد از جمله ترتیب و نحوه پرداخت، تحویل و یا اجرا، فسخ، ارجاع خدمات پس از فروش.

ماده ۳۴- تامین‌کننده باید به طور جداگانه ضمن تایید اطلاعات مقدماتی، اطلاعات زیر را ارسال نماید:

الف - آدرس محل تجاری یا کاری تامین‌کننده برای شکایت احتمالی.

ب - اطلاعات راجع به ضمانت و پشتیبانی پس از فروش.

ج - شرایط و فراگرد فسخ معامله به موجب مواد (۳۷) و (۳۸) این قانون.

د- شرایط فسخ در قراردادهای انجام خدمات.

ماده ۳۵- اطلاعاتی اعلامی و تاییدیه اطلاعات اعلامی به مصرف‌کننده باید در واسطی با دوام، روشن و صریح بوده و در زمان مناسب و با وسایل مناسب ارتباطی در مدت معین و بر اساس لزوم حسن نیت در معاملات و از جمله ضرورت رعایت افراد ناتوان و کودکان ارائه شود.

ماده ۳۶- در صورت استفاده از ارتباط صوتی، هویت تامین‌کننده و قصد وی از ایجاد تماس با مصرف‌کننده باید به طور روشن و صریح در شروع هر مکالمه بیان شود.

ماده ۳۷- در هر معامله از راه دور مصرف‌کننده باید حداقل هفت روز کاری، وقت برای انصراف (حق انصراف) از قبول خود بدون تحمل جریمه و یا ارائه دلیل داشته باشد. تنها هزینه تحمیلی بر مصرف‌کننده هزینه باز پس فرستادن کالا خواهد بود:

ماده ۳۸- شروع اعمال حق انصراف به ترتیب زیر خواهد بود:

الف - در صورت فروش کالا، از تاریخ تسلیم کالا به مصرف‌کننده و در صورت فروش خدمات، از روز انعقاد.

ب - در هر حال آغاز اعمال حق انصراف مصرف‌کننده پس از ارائه اطلاعاتی خواهد بود که تامین‌کننده طبق مواد (۳۳) و (۳۴) این قانون موظف به ارائه آن است.

ج- به محض استفاده مصرف‌کننده از حق انصراف، تامین‌کننده مکلف است بدون مطالبه هیچ گونه وجهی عین مبلغ دریافتی را در اسرع وقت به مصرف‌کننده مسترد نماید.

د- حق انصراف مصرف‌کننده در مواردی که شرایط خاصی بر نوع کالا و خدمات حاکم است اجرا نخواهد شد. موارد آن به موجب آیین‌نامه‌ای است که در ماده (۷۹) این قانون خواهد آمد.

ماده ۳۹- در صورتی که تامین‌کننده در حین معامله به دلیل عدم موجودی کالا و یا عدم امکان اجرای خدمات، نتواند تعهدات خود را انجام دهد، باید مبلغ دریافتی را فوراً به مخاطب برگرداند، مگر در بیع کلی و تعهداتی که برای همیشه وفای به تعهد غیر ممکن نباشد و مخاطب آماده صبر کردن تا امکان تحویل کالا و یا ایفای تعهد باشد. در صورتی که معلوم شود تامین‌کننده از ابتدا عدم امکان ایفای تعهد خود را می‌دانسته. علاوه بر لزوم استرداد مبلغ دریافتی، به حداکثر مجازات مقرر در این قانون نیز محکوم خواهد شد.

ماده ۴۰- تامین‌کننده می‌تواند کالا یا خدمات مشابه آنچه را که به مصرف‌کننده وعده کرده تحویل یا ارائه نماید مشروط بر آن که قبل از معامله یا در حین انجام معامله آن را اعلام کرده باشد.

ماده ۴۱- در صورتی که تامین‌کننده، کالا یا خدمات دیگری غیر از موضوع معامله یا تعهد را برای مخاطب ارسال نماید، کالا و یا خدمات ارجاع داده می‌شود و هزینه ارجاع به عهده تامین‌کننده است. کالا یا خدمات ارسالی مذکور چنانچه به عنوان یک معامله یا تعهد دیگر از سوی تامین‌کننده مورد ایجاب قرار گیرد، مخاطب می‌تواند آن را قبول کند.

ماده ۴۲- حمایت‌های این فصل در موارد زیر اجرا نخواهد شد:

الف - خدمات مالی که فهرست آن به موجب آیین‌نامه‌ای است که در ماده (۷۹) این قانون خواهد آمد.

ب- معاملات راجع به فروش اموال غیر منقول و یا حقوق مالکیت ناشی از اموال غیر منقول به جز اجاره.

ج- خرید از ماشین‌های فروش مستقیم کالا و خدمات.

د- معاملات راجع به حراجی‌ها.

ماده ۴۳- تامین‌کننده نباید سکوت مصرف‌کننده را حمل بر رضایت وی کند.

ماده ۴۴- در موارد اختلاف و یا تردید مراجع قضائی رسیدگی خواهند کرد.

ماده ۴۵- اجرای حقوق مصرف‌کننده به موجب این قانون نباید بر اساس سایر قوانین که حمایت ضعیف‌تری اعمال می‌کنند متوقف شود.

ماده ۴۶- استفاده از شروط قراردادی خلاف مقررات این فصل و همچنین اعمال شروط غیر منصفانه به ضرر مصرف‌کننده، موثر نیست.

ماده ۴۷- در معاملات از راه دور آن بخش از موضوع معامله که به روشی غیر از وسائل ارتباط از راه دور انجام می‌شود مشمول مقررات این قانون نخواهد بود.

ماده ۴۸- سازمان‌های قانونی و مدنی حمایت از حقوق مصرف‌کننده می‌توانند به عنوان شاکی اقامه دعوی نمایند. ترتیب آن به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت بازرگانی و تصویب هیات وزیران می‌باشد.

ماده ۴۹- حقوق مصرف‌کننده در زمان استفاده از وسایل پرداخت الکترونیکی به موجب قوانین و مقرراتی است که توسط مراجع قانونی ذی‌ربط تصویب شده و یا خواهد شد.

فصل دوم - در قواعد تبلیغ - (Marketing)

ماده ۵۰- تامین‌کنندگان در تبلیغ کالا و خدمات خود نباید مرتکب فعل یا ترک فعلی شوند که سبب مشتبه شدن و یا فریب مخاطب از حیث کمیت و کیفیت شود.

ماده ۵۱- تامین‌کنندگانی که برای فروش کالا و خدمات خود تبلیغ می‌کنند نباید سلامتی افراد را به خطر اندازند.

ماده ۵۲- تامین‌کننده باید به نحوی تبلیغ کند که مصرف‌کننده به طور دقیق، صحیح و روشن اطلاعات مربوط به کالا و خدمات را درک کند.

ماده ۵۳- در تبلیغات و بازاریابی باید هویت شخص یا بنگاهی که تبلیغات به نفع اوست روشن و صریح باشد.

ماده ۵۴- تامین‌کنندگان نباید از خصوصیات ویژه معاملات به روش الکترونیکی جهت مخفی نمودن حقایق مربوط به هویت یا محل کسب خود سوء استفاده کنند.

ماده ۵۵- تامین‌کنندگان باید تمهیداتی را برای مصرف‌کنندگان در نظر بگیرند تا آنان راجع به دریافت تبلیغات به نشانی پستی و یا پست الکترونیکی خود تصمیم بگیرند.

ماده ۵۶- تامین‌کنندگان در تبلیغات باید مطابق با رویه حرفه‌ای عمل نمایند.

ضوابط آن به موجب آیین‌نامه‌ای است که در ماده (۷۹) این قانون خواهد آمد.

ماده ۵۷- تبلیغ و بازاریابی برای کودکان و نوجوانان زیر سن قانونی به موجب آیین‌نامه‌ای است که در ماده (۷۹) این قانون خواهد آمد.

فصل سوم - حمایت از داده‌های شخصی (حمایت از داده - Data Protection)

ماده ۵۸- ذخیره، پردازش و یا توزیع داده‌های شخصی مبین ریشه‌های قومی یا نژادی، دیدگاه‌های عقیدتی، مذهبی، خصوصیات اخلاقی و داده‌های راجع به وضعیت جسمانی، روانی و یا جنسی اشخاص بدون رضایت صریح آنها به هر عنوان غیر قانونی است.

ماده ۵۹- در صورت رضایت شخص موضوع داده‌پیام نیز به شرط آنکه محتوای داده‌پیام وفق قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی باشد ذخیره، پردازش و توزیع داده‌پیام‌های شخصی در بستر مبادلات الکترونیکی باید با لحاظ شرایط زیر صورت پذیرد:

الف- اهداف آن مشخص بوده و به طور واضح شرح داده شده باشند.

ب- داده‌پیام باید تنها به اندازه ضرورت و متناسب با اهدافی که در هنگام جمع‌آوری برای شخص موضوع داده‌پیام شرح داده شده جمع‌آوری گردد و تنها برای اهداف تعیین شده مورد استفاده قرار گیرد.

ج- داده‌پیام باید صحیح و روزآمد باشد.

د- شخص موضوع داده‌پیام باید به پرونده‌های رایانه‌ای حاوی داده‌پیام‌های شخصی مربوط به خود دسترسی داشته و بتواند داده‌پیام‌های ناقص و یا نادرست را محو یا اصلاح کند.

ه- شخص موضوع داده‌پیام باید بتواند در هر زمان با رعایت ضوابط مربوطه درخواست محو کامل پرونده رایانه‌ای داده‌پیام‌های شخصی مربوط به خود را بنماید.

ماده ۶۰- ذخیره، پردازش و یا توزیع داده‌پیام‌های مربوط به سوابق پزشکی و بهداشتی تابع آیین‌نامه‌ای است که در ماده (۷۹) این قانون خواهد آمد.

ماده ۶۱- سایر موارد راجع به دسترسی موضوع داده‌پیام، از قبیل استثنائات، افشای آن برای اشخاص ثالث، اعتراض، فراگردهای ایمنی، نهادهای مسوول دیدبانی و کنترل جریان داده‌پیام‌های شخصی به موجب مواد مندرج در باب چهارم این قانون و آیین‌نامه مربوطه خواهد بود.

مبحث دوم - حفاظت از داده‌پیام در بستر مبادلات الکترونیکی

فصل اول - حمایت از حقوق مولف (Author,s Right/Copyright) در بستر مبادلات

الکترونیکی

ماده ۶۲- حق تکثیر، اجراء و توزیع (عرضه و نشر) آثار تحت حمایت قانون حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۹/۳ و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲/۹/۲۶ و قانون حمایت از حقوق پدید آورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۴ به صورت داده‌پیام منحصراً در اختیار مولف است. کلیه آثار و تالیفاتی که در قالب داده‌پیام می‌باشند، از جمله اطلاعات، نرم‌افزارها و برنامه‌های رایانه‌ای، ابزار و روش‌های رایانه‌ای و پایگاه‌های داده و همچنین حمایت از حقوق مالکیت‌های فکری در بستر مبادلات الکترونیکی شامل حق اختراع، حق طراحی، حق مولف، حقوق مرتبط با حق مولف، حمایت از پایگاه‌های داده، حمایت از نقشه مدارهای یکپارچه قطعات الکترونیکی (Integrated Circuits & Chips) و حمایت از اسرار تجاری، مشمول قوانین مذکور در این ماده و قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب ۱۳۱۰/۴/۱ و آیین‌نامه اصلاحی اجرای قانون ثبت علائم تجاری و اختراعات مصوب ۱۳۳۷/۴/۱۴ خواهد بود، منوط بر آن که امور مذکور در آن دو قانون موافق مصوبات مجلس شورای اسلامی باشد.

تبصره ۱- حقوق مرتبط با مالکیت ادبی و هنری (Related Rights) که پیش از این به عنوان حقوق جانبی مالکیت ادبی و هنری (Neighboring Right) شناخته می‌شدند شامل حقوق مادی و معنوی برای عناصر دیگری علاوه بر مولف، از جمله حقوق هنرمندان مجری آثار، تولیدکنندگان صفحات صوتی و تصویری و سازمان‌ها و موسسات ضبط و پخش می‌باشند که مشمول قوانین مصوب ۱۳۴۸/۹/۳ و ۱۳۵۲/۹/۲۶ مورد اشاره در این ماده می‌باشند.

تبصره ۲- مدار یکپارچه (Integrated Circuit) یک جزء الکترونیکی با نقشه و منطقی خاص است که عملکرد و کارائی آن قابلیت جایگزینی با تعداد بسیار زیادی از اجزاء الکترونیکی متعارف را داراست. طراحی‌های نقشه، جانمایی و منطق این مدارها بر اساس قانون ثبت علائم

و اختراعات مصوب ۱۳۱۰/۴/۱ و آیین‌نامه اجرای قانون ثبت علائم تجاری و اختراعات مصوب ۱۳۳۷/۴/۱۴ مورد حمایت می‌باشد.

ماده ۶۳- اعمال موقت تکثیر، اجراء و توزیع اثر که جزء لاینفک فراگرد فنی پردازش داده‌پیام در شبکه‌ها است از شمول مقرر فوق خارج است.

فصل دوم - حمایت از اسرار تجاری (Trade Secrets)

ماده ۶۴- به منظور حمایت از رقابت‌های مشروع و عادلانه در بستر مبادلات الکترونیکی، تحصیل غیر قانونی اسرار تجاری و اقتصادی بنگاه‌ها و موسسات برای خود و یا افشای آن برای اشخاص ثالث در محیط الکترونیکی جرم محسوب و مرتکب به مجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.

ماده ۶۵- اسرار تجاری الکترونیکی داده‌پیام‌های است که شامل اطلاعات، فرمول‌ها، الگوها، نرم‌افزارها و برنامه‌ها، ابزار و روش‌ها، تکنیک‌ها و فرآیندها، تالیفات منتشر نشده، روش‌های انجام تجارت و داد و ستد، فنون، نقشه‌ها و فراگردها، اطلاعات مالی، فهرست مشتریان، طرح‌های تجاری و امثال اینها است، که به طور مستقل دارای ارزش اقتصادی بوده و در دسترس عموم قرار ندارد و تلاش‌های معقولانه‌ای برای حفظ و حراست از آنها شده است.

فصل سوم - حمایت از علائم تجاری (Trade Names)

ماده ۶۶- به منظور حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان و تشویق رقابت‌های مشروع در بستر مبادلات الکترونیکی استفاده از علائم تجاری به صورت نام دامنه (Domain Name) و یا هر نوع نمایش بر خط (Online) علائم تجاری که موجب فریب یا مشتبه شدن طرف به اصالت کالا و خدمات شود ممنوع و متخلف به مجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.

باب چهارم - جرایم و مجازات‌ها

مبحث اول - کلاهبرداری کامپیوتری

ماده ۶۷- هر کس در بستر مبادلات الکترونیکی، با سوء استفاده و یا استفاده غیر مجاز از داده‌پیام‌ها، برنامه‌ها و سیستم‌های رایانه‌ای و وسایل ارتباط از راه دور و ارتکاب افعالی نظیر ورود، محو، توقف داده‌پیام مداخله در عملکرد برنامه یا سیستم رایانه‌ای و غیره دیگران را بفریبد و یا سبب گمراهی سیستم‌های پردازش خودکار و نظایر آن شود و از این طریق برای خود یا دیگری وجوه، اموال یا امتیازات مالی تحصیل کند و اموال دیگران را ببرد مجرم محسوب و علاوه بر رد مال به صاحبان اموال به حبس از یک تا سه سال و پرداخت جزای نقدی معادل مال مآخوذه محکوم می‌شود.

تبصره- شروع به این جرم نیز جرم محسوب و مجازات آن حداقل مجازات مقرر در این ماده می‌باشد.

مبحث دوم - جعل کامپیوتری

ماده ۶۸- هرکس در بستر مبادلات الکترونیکی، از طریق ورود، تغییر، محو و توقف داده‌پیام و مداخله در پردازش داده‌پیام و سیستم‌های رایانه‌ای، و یا استفاده از وسایل کاربردی سیستم‌های رمزنگاری تولید امضاء - مثل کلید اختصاصی بدون مجوز امضاءکننده و یا تولید امضای فاقد سابقه ثبت در فهرست دفاتر اسناد الکترونیکی و یا عدم انطباق آن وسایل با نام دارنده در فهرست مزبور و اخذ گواهی مجعول و نظایر آن اقدام به جعل داده‌پیام‌های دارای ارزش مالی و اثباتی نماید تا با ارائه آن به مراجع اداری، قضائی مالی و غیره به عنوان داده‌پیام‌های معتبر استفاده نماید جاعل محسوب و به مجازات حبس از یک تا سه سال و پرداخت جزای نقدی به میزان پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم می‌شود.

تبصره- مجازات شروع به این جرم حداقل مجازات در این ماده می‌باشد.

مبحث سوم - نقض حقوق انحصاری در بستر مبادلات الکترونیکی

فصل اول - نقض حقوق مصرف‌کننده و قواعد تبلیغ

ماده ۶۹- تامین‌کننده متخلف از مواد (۳۳)، (۳۴)، (۳۵)، (۳۶)، (۳۷) این قانون به مجازات از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد.

تبصره - تامین‌کننده متخلف از ماده (۳۷) به حداکثر مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۷۰- تامین‌کننده متخلف از مواد (۳۹)، (۵۰)، (۵۱)، (۵۲)، (۵۳)، (۵۴)، (۵۵) این قانون به مجازات از بیست میلیون (۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- تامین‌کننده متخلف از ماده (۵۱) این قانون به حداکثر مجازات در این ماده محکوم خواهد شد.

تبصره ۲- تامین‌کننده متخلف از ماده (۵۵) این قانون به حداقل مجازات در این ماده محکوم خواهد شد.

فصل دوم - نقض حمایت از داده‌پیام‌های شخصی/حمایت از داده

ماده ۷۱- هرکس در بستر مبادلات الکترونیکی شرایط مقرر در مواد (۵۸) و (۵۹) این قانون را نقض نماید مجرم محسوب و به یک تا سه سال حبس محکوم می‌شود.

ماده ۷۲- هرگاه جرایم راجع به داده‌پیام‌های شخصی توسط دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی و سایر نهادهای مسوول ارتکاب یابد، مرتکب به حداکثر مجازات مقرر در ماده (۷۱) این قانون محکوم خواهد شد.

ماده ۷۳- اگر به واسطه بی‌مبالاتی و بی‌احتیاطی دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی جرایم راجع به داده‌پیام‌های شخصی روی دهد، مرتکب به سه ماه تا یک سال حبس و پرداخت جزای نقدی معادل پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم می‌شود.

مبحث چهارم - نقض حفاظت از داده‌پیام در بستر مبادلات الکترونیکی

فصل اول - نقض حق مولف

ماده ۷۴- هر کس در بستر مبادلات الکترونیکی با تکثیر، اجرا و توزیع (عرضه و نشر) مواردی که در قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۹/۳ و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲/۹/۲۶ و قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۴ منوط بر آنکه امور مذکور طبق مصوبات مجلس شورای اسلامی مجاز شمرده شود، در صورتی که حق تصریح شده مولفان را نقض نماید به مجازات سه ماه تا یک سال حبس و جزای نقدی به میزان پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد.

فصل دوم - نقض اسرار تجاری

ماده ۷۵- متخلفین از ماده (۶۴) این قانون و هر کس در بستر مبادلات الکترونیکی به منظور رقابت، منفعت و یا ورود خسارت به بنگاه‌های تجاری، صنعتی، اقتصادی و خدماتی، با نقض حقوق قراردادهای استخدام مبنی بر عدم افشای اسرار شغلی و یا دستیابی غیرمجاز، اسرای تجاری آنان را برای خود تحصیل نموده و یا برای اشخاص ثالث افشا نماید به حبس از شش ماه تا دو سال و نیم و جزای نقدی معادل پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد.

فصل سوم - نقض علائم تجاری

ماده ۷۶- متخلفان از ماده (۶۶) این قانون به یک تا سه سال حبس و جزای نقدی از بیست میلیون (۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم خواهند شد.

فصل چهارم - سایر

ماده ۷۷- سایر جرایم، آیین‌دادرسی و مقررات مربوط به صلاحیت جزایی و روش‌های همکاری بین‌المللی قضایی جزایی مرتبط با بستر مبادلات الکترونیکی به موجب قانون خواهد بود.

باب پنجم - جبران خسارت

ماده ۷۸- هر گاه در بستر مبادلات الکترونیکی در اثر نقض یا ضعف سیستم مؤسسات خصوص و دولتی به جز در نتیجه قطع فیزیکی ارتباط الکترونیکی خسارتی به اشخاص وارد شود. مؤسسات

مزبور مسؤول جبران خسارت وارده می‌باشند مگر اینکه خسارات وارده ناشی از فعل شخصی افراد باشد که در این صورت جبران خسارات بر عهده این اشخاص خواهد بود.

باب ششم - متفرقه

ماده ۷۹- وزارت بازرگانی موظف است زمینه‌های مرتبط با تجارت الکترونیکی را که در اجرای این قانون مؤثر می‌باشند شناسائی کرده و با ارائه پیشنهاد و تأیید شورای عالی فناوری اطلاعات، خواستار تدوین مقررات مربوطه و آیین‌نامه‌های این قانون توسط نهادهای ذی‌ربط شود. این آیین‌نامه‌ها و مقررات پس از تصویب هیات وزیران به مرحله اجرا در خواهند آمد. سایر آیین‌نامه‌های مورد اشاره در این قانون به ترتیب ذیل تهیه خواهند شد.

الف - آیین‌نامه مربوط به مواد (۳۸) و (۴۲) این قانون به پیشنهاد وزارتخانه‌های بازرگانی، امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ب - آیین‌نامه مربوط به مواد (۵۶) و (۵۷) این قانون به پیشنهاد وزارتخانه‌های بازرگانی و فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ج - آیین‌نامه مربوط به ماده (۶۰) این قانون به پیشنهاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ماده ۸۰- وزارت بازرگانی موظف است به منظور حمایت از فعالیت‌های تجارت الکترونیکی، با تجمیع واحدهای ذی‌ربط مرکزی را در این وزارتخانه ایجاد نماید. اساسنامه و آیین‌نامه این مرکز به پیشنهاد مشترک وزارت بازرگانی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ماده ۸۱- اصل‌سازان، مخاطبین، بایگانان، مصرف‌کنندگان و کلیه کسانی که داده‌پیام در اختیار دارند موظفند داده‌پیام‌هایی را که تحت مسوولیت خود دارند به طریقی نگهداری نموده و پشتوانه (Back up) تهیه نمایند که در صورت بروز هر گونه خطری برای یک نسخه، نسخه دیگر مصون بماند.

قانون فوق مشتمل بر هشتاد و یک ماده و هفت تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ هفدهم دی‌ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

مهدی کروی

رئیس مجلس شورای اسلامی

مواد مرتبط با تجارت الکترونیکی از قانون برنامه چهارم
توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۸۳/۶/۱۱ مجلس شورای اسلامی

بخش اول: رشد اقتصاد ملی دانائی محور در تعامل با اقتصاد جهانی

فصل اول - بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی

ماده ۱۰-

ج-۴) دولت مکلف است از سال اول برنامه چهارم، نسبت به برقراری نظام بانکداری الکترونیکی و پیاده‌سازی رویه‌های تبادل پول و خدمات بانکی الکترونیکی ملی و بین‌المللی در کلیه بانک‌های کشور و برای همه مشتریان اقدام نماید.

ماده ۱۵-

ب) شورای بورس موظف است نسبت به طراحی و راه‌اندازی شبکه ملی داد و ستد الکترونیکی اوراق بهادار در چارچوب نظام جامع پرداخت و تدوین چارچوب تنظیمی و نظارتی و سازوکار اجرایی آن اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارائی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۱- دولت موظف است سند ملی توسعه بخش‌های صنعت و معدن را با توجه به مطالعات استراتژی توسعه صنعتی کشور ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون با محوریت توسعه رقابت‌پذیری مبتنی بر توسعه فن‌آوری و در جهت تحقق هدف رشد تولید صنعتی و معدنی متوسط سالانه یازده و دو دهم درصد (۱۱/۲٪) و رشد متوسط سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی شانزده و نه دهم درصد (۱۶/۹٪) به گونه‌ای که سهم بخش صنعت و معدن از تولید ناخالص داخلی از چهارده درصد (۱۴٪) در سال ۱۳۸۳ به شانزده و دو دهم درصد (۱۶/۲٪) در سال ۱۳۸۸ و صادرات صنعتی از رشد متوسط سالانه چهارده و هشت دهم درصد (۱۴/۸٪) برخوردار گردد، تهیه و محورهای ذیل را به اجراء درآورد:

و) برای تجهیز منابع لازم در توسعه صنعتی و معدنی:

۶- اصلاح اساسنامه صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی و صندوق حمایت از توسعه و تحقیقات صنعت الکترونیک در جهت تقویت و توسعه نهادهای پوشش دهنده مخاطرات سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زمینه اکتشافات مواد معدنی و سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین.

فصل دوم - تعامل فعال با اقتصاد جهانی

ماده ۳۳- به منظور نوسازی و روان‌سازی تجارت، افزایش سهم کشور در تجارت بین‌الملل، توسعه صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات، تقویت توان رقابتی محصولات صادراتی کشور در

بازارهای بین‌المللی و به منظور گسترش کاربرد فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات در اقتصاد، بازرگانی و تجارت در قالب سند ملی بازرگانی کشور، دولت مکلف است:

ط) با تجهیز دستگاه‌ها و واحدهای مربوطه و با رعایت استانداردها و چارچوب نظام بازرگانی و تجارت الکترونیکی، اقدامات لازم را توسط دستگاه‌های یاد شده به شرح زیر انجام دهد:

۱- به روز نمودن پایگاه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات دستگاه مربوطه در محیط رایانه‌ای و شبکه‌ای.

۲- انجام مناقصه‌ها، مزایده‌ها و مسابقه‌های خرید و فروش کالا و خدمات و عملیات مالی-اعتباری در محیط رایانه‌ای و شبکه‌های اطلاع‌رسانی.

۳- ایجاد بازارهای مجازی.

۴- انجام فعالیت‌های تدارکاتی و معاملاتی در قالب تجارت الکترونیکی از سال دوم برنامه.

تبصره- قوه قضائیه موظف است شعبه یا شعبی از دادگاه‌ها را برای بررسی جرایم الکترونیکی و نیز جرائم مربوط به تجارت الکترونیکی و تجارت سیار، اختصاص دهد.

ماده ۳۹- دولت موظف است، در جهت تجدید ساختار و نوسازی بخش‌های اقتصادی، در برنامه چهارم، اقدام‌های ذیل را به عمل آورد:

الف) اصلاح ساختار و ساماندهی مناسب بنگاه‌های اقتصادی و تقویت رقابت‌پذیری آنها را، از طریق زیر اصلاح نماید:

۱- حمایت از ایجاد پیوند مناسب، بین بنگاه‌های کوچک، متوسط و بزرگ (اعطای کمک‌های هدفمند) توسعه شبکه‌ها، خوشه‌ها و زنجیره‌ها و انجام تمهیدات لازم برای تقویت توان فنی-مهندسی- تخصصی، تحقیق و توسعه و بازاریاب در بنگاه‌های کوچک و متوسط و توسعه مراکز اطلاع‌رسانی و تجارت الکترونیکی برای آنها.

ماده ۴۴- دولت موظف است به منظور استقرار جامعه اطلاعاتی و تضمین دسترسی گسترده امن و ارزان شهروندان به اطلاعات مورد نیاز اقدام‌های ذیل را به عمل آورد:

الف) حمایت از سرمایه‌گذاری در تولید و عرضه محتوی و اطلاعات به زبان فارسی در محیط رایانه‌ای با تکیه بر توان بخش خصوصی و تعاونی.

ب) اتخاذ تدابیر لازم به منظور کسب سهم مناسب از بازار اطلاعات و ارتباطات بین‌المللی استفاده از فرصت منطقه‌ای ارتباطی ایران از طریق توسعه مراکز اطلاعاتی اینترنتی ملی و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی با تکیه بر منابع و توان بخش‌های خصوصی و تعاونی و جلب مشارکت بین‌المللی.

ج) تهیه و تصویب سند راهبردی برقراری امنیت در فضای تولید و تبادل اطلاعات کشور در محیط‌های رایانه‌ای حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم.

ماده ۵۷- دولت موظف است، به منظور توسعه ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات، تحقق اقتصاد مبتنی بر دانایی و کسب جایگاه برتر منطقه اقدام‌های ذیل را انجام دهد:

الف) دولت موظف است، تا پایان برنامه چهارم، به منظور برقراری تسهیلات لازم جهت دسترسی به ارتباطات گسترده با کیفیت و تمهید و گسترش فرصت‌های نوین خدمات و رشد، برای آحاد جامعه و خانوارها، مؤسسات و شرکت‌ها، شبکه‌ای شدن قلمروها، برپایی و تقویت اقتصاد شبکه‌ای زمینه ارتقای ضریب نفوذ ارتباطات ثابت، سیار و اینترنت کشور حداقل به ترتیب پنجاه درصد (۵۰٪)، سی و پنج درصد (۳۵٪) و سی درصد (۳۰٪)، آحاد جمعیت کشور و همچنین ایجاد ارتباط پر ظرفیت و چند رسانه‌ای حداقل در شهرهای بالای پنجاه هزار نفر و افزایش ظرفیت خدمات پستی به بیست (۲۰) مرسوله بر نفر را فراهم آورد.

ب) تأمین و تضمین ارائه خدمات پایه ارتباطی و فن‌آوری اطلاعات در سراسر کشور.

ج) تهیه لایحه «قانون جامع ارتباطات» در سال اول برنامه چهارم.

برنامج جامع توسعه تجارت الكترونيكي

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۴/۵ بنا به پیشنهاد شماره ۴۹۳۴ مورخ ۱۳۸۴/۳/۲۳ وزارت بازرگانی و به استناد ماده ۷۹ قانون تجارت الکترونیکی - مصوب ۱۳۸۲ - تصویب نمود:

ماده ۱- معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری مکلف است با همکاری دستگاه‌های ذیربط نسبت به تدوین ساز و کار هماهنگ تنظیم لوایح قانونی فضای تبادل اطلاعات اقدام و آن را حداکثر تا پایان آذر سال ۱۳۸۴ به هیأت دولت ارایه کند.

ماده ۲- وزارت دادگستری مکلف است با همکاری قوه قضاییه و وزارت بازرگانی اقدامات زیر را انجام دهد:

● تدوین قانون آیین دادرسی خاص تجارت الکترونیکی و امکان طرح دعاوی حقوقی در فضای تبادل اطلاعات متناسب با فضای غیرمادی و نامحسوس آن با توجه به قانون تجارت ایران و رعایت اهمیت اصل سرعت در این نوع دعاوی، حداکثر تا پایان شهریور سال ۱۳۸۵.

● تدوین قانون خاص در زمینه صلاحیت برای تجارت الکترونیکی و مواد راجع به استرداد، همکاری متقابل در جرایم خاص فضای تبادل اطلاعات، مواد قانونی فنون و ابزارهای پیشگیری برای جرایم خاص فضای تبادل اطلاعات به منظور مبارزه با جرایم خاص فضای تبادل اطلاعات و امکان همکاری بین‌المللی متقابل و رعایت استانداردهای عدالت کیفری حداکثر تا اسفندماه سال ۱۳۸۴.

● تدوین قانون مسوولیت کیفری برای اشخاص حقیقی - حقوقی و شناسایی نظریه‌های جدید مسوولیت و تصویب قانون برای جرایم ناشی از عمد/بی‌مبالاتی مطابق کدهای رفتاری، کدهای کیفری فضای تبادل اطلاعات و امثال آن حداکثر تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۸۵.

ماده ۳- وزارت دادگستری مکلف است با همکاری قوه قضاییه، نسبت به تدوین قواعد رفع تعارض قوانین جدید به عنوان بخشی از قانون عام آیین دادرسی مدنی فضای تبادل اطلاعات و قانون آیین دادرسی خاص تجارت الکترونیکی از جمله قواعد داوری و واسطه‌گری برخط برای تسهیل در حل و فصل اختلافات ناشی از تجارت الکترونیکی حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۴ اقدام کند.

ماده ۴- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است، نسبت به اصلاح قوانین مخابراتی برای همخوان کردن مصوبات نهادهای ذیربط در عرصه فعالیت تأمین‌کنندگان خدمات اینترنتی و محتوا و پیروی این نهادها از قواعد عام مسوولیت مدنی و کیفری براساس نظریه‌های مرسوم حقوق مسوولیت حداکثر تا پایان اسفندماه سال ۱۳۸۴ اقدام کند.

ماده ۵ - وزارت دادگستری مکلف است با همکاری قوه قضاییه، بانک مرکزی و وزارت بازرگانی، نسبت به تدوین حقوق جزای ماهوی شامل به رسمیت شناختن مسوولیت کیفری اشخاص حقوقی در محیط تجارت الکترونیکی و جرایم جاسوسی صنعتی، افشای اسرار، کلاهبرداری

(اشکال خاص)، کارت اعتباری، بانکداری الکترونیکی، حق مؤلف برای همخوانی با استانداردهای حقوق جزا و امکان مبارزه موثر با جرایم عصر صنعتی و فراصنعتی حداکثر تا پایان اسفندماه سال ۱۳۸۵ اقدام کند.

ماده ۶ - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است با همکاری وزارت دادگستری، قوه قضاییه، وزارت اطلاعات، بانک مرکزی، وزارت بازرگانی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نسبت به تدوین قانون جامع حمایت از داده/حریم خصوصی و قانون خاص حمایت از داده/حریم خصوصی در مخابرات به منظور حمایت خاص قانونی در عرصه تجارت الکترونیکی از سوی حاکمیت و الزام به رعایت ایمنی خاص توسط کاربران تجارت الکترونیکی، حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۵ اقدام کند.

ماده ۷- وزارت دادگستری مکلف است با همکاری قوه قضاییه، وزارت بازرگانی، وزارت کشور و وزارت امور خارجه نسبت به تدوین و اصلاح مواد مربوط به استرداد مجرمان و تنظیم معاهدات دو یا چندجانبه برای ایجاد مبارزه با جرایم در سطح بین‌المللی و امکان هماهنگی با استانداردهای بین‌المللی و ایجاد مدل دادرسی و مجازات برای اشخاص توقیف شده، مصادره، تفتیش و توقیف جریان جنایت، همکاری متقابل، نیابت قضایی و اعتبار بین‌المللی امر مختوم در حوزه تجارت الکترونیکی تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۸۴ اقدام کند.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی (شورای عالی انفورماتیک) مکلف است با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت بازرگانی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت دادگستری و قوه قضاییه نسبت به تدوین قانون حق تألیف در فضای تبادل اطلاعات برابر با استانداردهای بین‌المللی تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۸۵ اقدام کند.

ماده ۸- وزارت بازرگانی مکلف است نسبت به تنظیم مدل قراردادی برای مبادلات فرامرزی تجارت الکترونیکی براساس مدل UN/CEFACT و شیوه‌نامه اتحادیه اروپایی ۱۹۹۵ برای ایجاد روابط سالم بدون مشکلات حقوقی در مبادلات و تسهیل تجاری حداکثر تا پایان اسفندماه سال ۱۳۸۴ اقدام کند.

ماده ۹- وزارت بازرگانی مکلف است با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت دادگستری و قوه قضاییه اقدامات زیر را انجام دهد:

● تدوین الگوی داوری در دعاوی تجارت الکترونیکی برای کاهش دعاوی حقوقی با اعمال حداقل استانداردهای حقوقی در عرصه تجارت الکترونیکی حداکثر تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۸۵.

● تدوین الگوی قراردادی حل اختلاف برای دعاوی در الگوهای بنگاه به بنگاه (B2B) و بنگاه به مشتری (B2C) به منظور ساده و شفاف‌سازی روند حل و فصل اختلافات حداکثر تا پایان اسفندماه سال ۱۳۸۵.

ماده ۱۰- بانک مرکزی مکلف است با همکاری وزارت بازرگانی نسبت به تدوین و اجرای نظام پرداخت الکترونیکی به منظور کامل شدن چرخه تجارت الکترونیکی و توسعه بانکداری الکترونیکی حداکثر تا پایان اسفندماه سال ۱۳۸۴ اقدام کند.

ماده ۱۱- وزارت بازرگانی مکلف است اقدامات زیر را انجام دهد:

● تدوین و ابلاغ استانداردهای موضوع بند ط ماده ۳۳ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در حوزه‌های امنیت سیستم‌های کاربردی تجارت الکترونیکی، فرایندهای محیط تجاری، تبادل اسناد، واسطه‌های اطلاع‌رسانی، پیغام، کدگذاری کالا و خدمات تا پایان مهرماه سال ۱۳۸۴.

● راه‌اندازی سیستم کتابخانه جامع فرایندهای تجاری مشترک الکترونیکی (CBL)^۱ در صنایع ذینفع با پشتیبانی از ویرایش‌های موجود EDI^۲ و OpenEDI^۳ حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۴.

● راه‌اندازی سیستم مدیریت اسناد تجاری براساس استاندارد اسناد تجاری الکترونیکی سازمان ملل متحد^۴ (UN e Doc) حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۵.

● اصلاح استانداردها و توصیه‌های ارایه شده در زمینه تجارت الکترونیکی به شرکتهای تجاری براساس استانداردها و توصیه‌های جدید سازمانهای معتبر بین‌المللی مانند AFACT^۵ ، UNCTAD^۶ UN/CEFACT.

ماده ۱۲- وزارت بازرگانی مکلف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط، به منظور افزایش سطح آگاهی عمومی نسبت به مباحث مختلف تجارت الکترونیکی از طریق برنامه‌های آموزشی کاربردی مناسب، به اشتراک گذاشتن تجربیات موفق، آموزش از طریق رسانه‌های گروهی، توسعه تسهیلات آموزشی و تشویق و تسهیل برای تولید فرآورده‌ها و خدمات فرهنگی و برگزاری مسابقه‌ها و جشنواره‌های استانی و ملی برای خانوارها اقدام کند، شروع برنامه‌های یادشده از شهریور ماه سال ۱۳۸۴ است.

ماده ۱۳- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح موظف است با جلب موافقت فرماندهی کل قوا برای مشمولانی که موفق به دریافت گواهی درجه ۱ کاربرد تجارت الکترونیکی شوند یک ماه

^۱. Common Business Library

^۲. Electronic Data Interchange

^۳. United Nations of electronic Trade Documents

^۴. Asia/Pacific Center for Trade Facilitation and Electronic Business

^۵. United Nations Center for Facilitation and Electronic Business

بخشودگی خدمت اعطا کنند. تعریف ویژگیها و الزامات دریافت گواهی درجه ۱ کاربرد تجارت الکترونیکی به عهده وزارت بازرگانی است.

ماده ۱۴- وزارت بازرگانی مکلف است با همکاری وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، صدا و سیما و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به منظور افزایش آگاهسازی عمومی در آحاد مردم، با هدف فراگیری کاربرد اینترنت با محورهای شناساندن تأثیر تجارت الکترونیکی بر ارتقای وضعیت اقتصادی خانوار، آشنایی با ابزارها و رویه‌های به کارگیری تجارت الکترونیکی و ایجاد انگیزه برای چیرگی بر مقاومت خانوارها در برابر تغییر در فرهنگ خرید نسبت به برگزاری مسابقه‌ها و جشنواره‌های استانی و ملی برای خانوارها اقدام نماید.

ماده ۱۵- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری وزارت بازرگانی به منظور ارایه آموزش ضمن خدمت در خصوص استراتژی‌ها، کاربرد و توسعه تجارت الکترونیکی نسبت به برگزاری دوره‌های مختلف آموزش تجارت الکترونیکی برای مدیران عالی، میانی و پایه و نیز کارشناسان دستگاه‌های اجرایی درخصوص مفاهیم پایه و ابزارهای مهندسی اینترنت و تجارت الکترونیکی، مدیریت راهبردی سازمان‌ها مبتنی بر فناوری اطلاعات، تعریف جرم و بزه‌های فضای تبادل اطلاعات و روش‌های پیشگیری از آنها اقدام کند. به نحوی که از میان جمع ۸۰۵۹۲ نفری کارشناسان، مدیران و معاونین با مدرک تحصیلی بالاتر از لیسانس در وزارتخانه‌های بازرگانی، امور اقتصادی و دارائی و موسسات بانک مرکزی، گمرک و بیمه تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۸۶، حداقل ۲۰٪ آنها و دو راه حل عملیاتی نمونه مبتنی بر **ebxML**^۱ و **UNeDocs** را فراگیرند. به علاوه این سازمان مکلف به برنامه‌ریزی لازم برای گسترش آموزش تا تمامی سطوح مدیریتی و کارشناسی ذی‌مدخل در دستگاه‌های فوق است به نحوی که تا پایان سال ۱۳۸۶ حداقل ۸۰٪ مدیران و کارشناسان این وزارتخانه‌ها تسلط کامل به مباحث مدیریتی و راهبری تجارت الکترونیکی در حوزه تخصصی خود را داشته باشند.

ماده ۱۶- وزارت دادگستری مکلف است با همکاری قوه قضاییه و وزارت بازرگانی به منظور آموزش استراتژی‌ها و کاربرد تجارت الکترونیکی نسبت به آموزش آن برای قضات و کادر دادرسی در سرفصل‌هایی چون تعریف‌های بین‌المللی جرایم و بزه‌های رایانه‌ای، احراز هویت، روش‌های تعیین مسیر و رهگیری داده‌ها در وب و شبکه‌های رایانه‌ای، اصول رمزگذاری و رمزگشایی در بسته‌های اطلاعاتی اقدام کند.

ماده ۱۷- وزارت آموزش و پرورش مکلف است با همکاری وزارت بازرگانی و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به منظور آموزش مفاهیم، مهارت‌ها و منافع تجارت الکترونیکی در مدارس

---

^۱ . Electronic Business eXtensible Markup Language

کشور، نسبت به مبانی اینترنت و تجارت الکترونیکی در دوره‌های متوسطه مدارس آموزش داده و افزون بر آن نسبت به تدوین و تهیه مطالب آموزشی ویژه توسعه مهارت‌های وب، آموزش کاربردهای مقدماتی تجارت الکترونیکی در مواردی مانند اصول پرداخت الکترونیکی، سیستم‌های نقطه پایانی فروش^۱ (pos)، رمزین (بارکد) و آشنایی با مسایل ایمنی، حریم شخصی و حقوق تجارت الکترونیکی مبادرت ورزند.

ماده ۱۸- وزارت بازرگانی مکلف است به منظور آموزش استراتژی‌ها و کاربردها در تجارت الکترونیکی نسبت به تدوین برنامه‌های آموزشی دوره‌های آن ویژه بازرگانان و اصناف حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۴ و اجرای برنامه‌های آموزشی دوره‌های ویژه بازرگانان و اصناف با سطوح تحصیلات زیر دیپلم، دیپلم و دانشگاهی در سرفصل‌های مبانی اینترنت، مبانی تجارت الکترونیکی، سیستم‌های نقطه پایانی فروش، رمزین (بارکد) امنیت اطلاعات و مباحث حقوقی بطور پیوسته اقدام کند.

ماده ۱۹- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مکلف است با همکاری وزارت بازرگانی به منظور تأمین زمینه‌های لازم برای فناوری‌های توانمندساز سیستم‌های تجارت الکترونیکی و افزایش مهارت‌ها و نوآوری‌ها در تجارت الکترونیکی اقدامات زیر را انجام دهد:

● ایجاد رشته‌ها و گرایش‌های مرتبط با تجارت الکترونیکی در مقاطع کارشناسی و تحصیلات تکمیلی حداکثر تا پایان شهریورماه سال ۱۳۸۵.

● تدوین، اجرا و توسعه دوره‌های آموزشی برخط با همکاری دانشگاه‌های معتبر خارجی به منظور گسترش آموزش‌های الکترونیکی از راه دور در مقاطع مختلف تحصیلی با اولویت رشته‌های مدیریت، اقتصاد و حقوق.

ماده ۲۰- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است با همکاری وزارت بازرگانی و وزارت آموزش و پرورش به منظور ارتقاء سطح دانش ذینفعان در رابطه با کاربردهای تجارت الکترونیکی، نسبت به تشویق و تسهیل سرمایه‌گذاری در زمینه‌ی آموزش تجارت الکترونیکی در قالب دوره‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت توسط موسسات آموزشی خصوصی اقدام کند. این آموزش‌ها عمدتاً در زمینه‌های: استراتژی توسعه، مسایل امنیتی، مدیریت بازار، موفقیت تضمین شده در ایجاد بازرگانی الکترونیکی، چگونگی مشارکت کارآفرینان در توسعه، توسعه بازرگانی الکترونیکی، چگونگی کاهش هزینه‌های بازرگانی، خدمات مشتری و پرداخت، فنون بازاریابی، تبلیغات و ارتقای جایگاه سایت در رده‌بندی پایگاه‌های وب، ایجاد طرح شغل الکترونیکی، برنامه‌ریزی منابع و مدیریت بازرگانی الکترونیکی خواهد بود.

---

^۱ Point of Sale

ماده ۲۱- مرکز آمار ایران مکلف است با همکاری وزارت بازرگانی به منظور دستیابی به آمارها و معیارهای دقیق پیشرفت توسعه تجارت الکترونیکی نسبت به سنجش دوره‌ای سطح آمادگی و کارایی تجارت الکترونیکی در کشور و ارزیابی دوره‌ای میزان آمادگی و کارایی زیرساخت‌ها و گسترش بهره‌برداری از تجارت الکترونیکی در میان بنگاه‌ها و جامعه بر پایه سنجش پارامترهای علمی مانند الگوی رفتار کاربران در وب، حجم معاملات تجاری، شمار و حجم دعاوی، نقاط ضعف و قدرت، توانمندسازها، حجم و تغییرات شاخص بهای آگهی‌های تجاری، شناسایی الگوی تغییر در نوع خرید کالا و خدمات از دیدگاه برخط و غیر برخط بودن معامله، شمار سایت‌های تازه انتشار یافته تجارت الکترونیکی و سایت‌های متروک و سایر موارد اقدام کند.

ماده ۲۲- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است با همکاری وزارت صنایع و معادن نسبت به حمایت از طراحی و پیاده‌سازی ابزارهای ایمن‌سازی تجارت الکترونیکی، انجام تحقیقات نظام‌مند و هماهنگ در زمینه تولید ابزارهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری ارائه دهنده سرویس‌های پایه‌ای (مانند دیواره آتش، سیستم‌های تشخیص نفوذی و ...) و تشویق دستگاه‌ها و سازمان‌ها به بهره‌گیری از ابزارهای ایمن‌سازی تجارت الکترونیکی تولید داخل اقدام کند.

ماده ۲۳- وزارت بازرگانی مکلف است به منظور فراهم‌سازی امکان مبادلات فرامرزی با استناد به امضای دیجیتال نسبت به تدوین قراردادها و معاهدات دو یا چند جانبه برای شناسایی بین‌المللی مراجع صدور گواهی دیجیتال (**Cross Certificate**) حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۴ اقدام کند.

ماده ۲۴- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است در راستای دستیابی به اهداف کمی برنامه چهارم توسعه و براساس برنامه‌های موضوع سند تلفیقی توسعه فناوری ارتباطات و به منظور تامین نیازهای توسعه تجارت الکترونیکی حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۶ نرخ نفوذ تلفن در کشور را در خطوط تلفن ثابت به ازای حداقل ۳۸ خط برای هر ۱۰۰ نفر و در زمینه تلفن‌های همراه ۲۰ خط همراه به ازای هر صد نفر ضریب نفوذ کاربران اینترنت را به ۲۰ درصد افزایش دهد.

ماده ۲۵- وزارت بازرگانی مکلف است با همکاری دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (شورای عالی انفورماتیک) به منظور ارتقاء و توسعه واسط‌های نرم‌افزاری و کاربردی تجارت الکترونیکی و غنی‌سازی شبکه‌های اطلاع‌رسانی و کاربردی در محیط فارسی نسبت به توسعه برنامه‌های نرم‌افزارهای متن باز تجارت الکترونیکی و غنی‌سازی محتوای فارسی خدمات ارتباطی و مخابراتی اقدام کند.

ماده ۲۶- بانک مرکزی مکلف است با همکاری شبکه بانکی کشور به منظور اجرای سیستم‌های پرداخت الکترونیکی نسبت به راه‌اندازی سیستم جامع اتاق پایاپای وجوه الکترونیکی^۱ (ACH) و راه‌اندازی سیستم تسویه ناخالص آنی جامع عملیات بین بانکی^۲ (RTGS) حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۴ اقدام کند.

ماده ۲۷- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است به منظور توسعه منابع و سهولت دسترسی به نرم‌افزار و سخت‌افزار ویژه‌ی تجارت الکترونیکی برای ذینفعان عمومی و متخصصین، آموزش افراد و افزایش سرمایه‌گذاری در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات، اقدامات زیر را حداکثر تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۸۴ انجام دهد:

- پشتیبانی از کاربرد برنامه‌های متن باز^۳ (Open Source) در سازمان‌های دولتی و شرکت‌های بزرگ خصوصی و پشتیبانی از حقوق مالکیت معنوی مورد نیاز آن.
- حمایت از ایجاد و توسعه صنعت مهندسی نرم‌افزار مبتنی بر راه‌حل‌های متن باز (مانند اعطای تسهیلات و وام‌های کم‌بهره، برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های ویژه نرم‌افزارهای متن باز، طراحی لوگوهای ملی و اعطای آن به نرم‌افزارهای متن باز که کیفیت بالای آن گواهی شده است.

ماده ۲۸- وزارت بازرگانی مکلف است با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به منظور گردآوری و پردازش سیستم‌های اطلاع‌رسانی کاربردی تجارت الکترونیکی مانند شبکه جامع اطلاع‌رسانی بازرگانی کشور و نقطه تجاری و ارایه خدمات اصلی پشتیبانی تجارت الکترونیکی مانند کتابخانه ملی فرایندهای تجاری مشترک و میزبانی پایگاه‌های وب ویژه تجارت الکترونیکی نسبت به ایجاد مرکز داده (Data Center) بخش بازرگانی و تجارت الکترونیکی کشور حداکثر تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۸۵ اقدام کند ■

---

۱. وظیفه اصلی این اتاق، تسویه خودکار بدهی‌ها و بستانکاری‌های مستقیم میان بانک‌های کشور به نمایندگی از سوی مشتریان است. این امر به ویژه در مورد حجم زیادی از تراکنش‌های مالی که هر یک ارزش کم تا متوسط دارند باعث کاهش حجم چک و پول نقد در گردش میان بانک‌ها برای تراکنش‌های مالی با ارزش کم و متوسط می‌شوند.

۲. این سیستم برخط خدمات آنی و غیر قابل استرداد مالی را به بانک‌ها و نیز میان بانک و مشتریان ارائه می‌کند و برای پیشگیری از اعمال بار زیاد تراکنش‌های این سیستم، لازم است در ۳ سال نخست حداقل مبلغ تراکنش بر خط ده میلیون ریال مقرر شود.

۳. برنامه راهبردی متن باز باید به گونه‌ای تنظیم شود که برنامه‌هایی چون سیاستگذاری فناوری اطلاعات (اجرای برنامه‌ای که حوزه تدارکاتی نرم‌افزار را تحت پوشش قرار دهد)، پشتیبانی و آموزش ظرفیت‌سازی در صنایع نرم‌افزار داخلی را در بر گیرد.

ماده ۲۹- کلیه دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی عرضه‌کننده خدمات به افراد و بنگاهها مکلفند برای بهینه‌سازی رویه‌ها و فرآیندهای اداری و تجاری و ساختارهای داخلی خود، عملیات بازبینی داخلی و بهینه‌سازی (BPR) با محوریت راه‌حل‌های مبتنی بر معماری فناوری اطلاعات و ارتباطات را با توجه به سند دولت الکترونیکی تا پایان سال ۱۳۸۴ آغاز کنند. برنامه‌ریزی اجرایی این عملیات باید به گونه‌ای باشد که بروندهای اصلی آن مشتمل بر طرح‌های جامع بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در داخل دستگاهها و برنامه‌ریزی منابع سازمانی (ERP) به ویژه در مورد زیر سیستم‌های ارایه خدمت به شهروندان و تعاملات الکترونیکی تا پایان سال ۱۳۸۵ در دسترس و عملیاتی باشد.

ماده ۳۰- بیمه مرکزی ایران مکلف است به منظور تسهیل در انجام عملیات بیمه الکترونیکی، نسبت به بررسی، مطالعه و سیاست‌گذاری روش ارایه خدمات نوین بیمه‌ای در چارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی به گونه‌ای اقدام کند که تا پایان سال ۱۳۸۵ اقدامات زیر در صنعت بیمه تحقق یابد:

● خودکارسازی سیستم بیمه^۱ همراه با راه‌اندازی مرکز داده متمرکز و سیستم جامع پشتیبانی بیمه‌ای که بصورت مشترک توسط شرکتهای بیمه‌ای مورد استفاده قرار گیرد، به منظور مدیریت بهینه منابع، ممانعت از تخلفات بیمه‌گذاران مختلف و استفاده مشترک از اطلاعات جامع صنعت.

● طراحی و راه‌اندازی پورتال جامعه بیمه^۲ (ارایه انواع خدمات بر خط بیمه‌ای مانند بیمه خودرو، بیمه عمر، بیمه خانوار، سیستم‌های نرم‌افزاری بیمه، فروش بیمه‌نامه آتش‌سوزی منازل و خودرو از طریق اینترنت، مکانیزاسیون بیمه باربری صدور و الحاقیه بیمه‌نامه، ساماندهی سیستم‌های عملیاتی موجود برای بهبود و زمینه‌سازی کاربرد بیمه الکترونیکی) به منظور افزایش کارایی در صنعت و بهره‌برداری اشتراکی از مجموعه اطلاعات صنعت بیمه، ارایه انواع خدمات برخط بیمه‌ای و ساماندهی سیستم‌های عملیاتی موجود.

---

^۱. به منظور پیاده‌سازی سیستم خودکار سازی بیمه بایستی از یکی از متدلوژی‌های مهندسی اطلاعات (IE(Information Engineering، متدلوژی زکمن (Zachman International)، متدلوژی EAP(Enterprise Architecture Planing)

^۲. تحلیل حوزه کاری با استفاده از متدلوژیهای، BSP(Business System Planning) ، EAP(Enterpriss

Architecture Planing) ، IE (Information Engineering) و یا سایر متلوژی‌های متداول روز بایستی انجام پذیرد.

ماده ۳۱- گمرک ایران مکلف است در چارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی و به منظور ارتقاء بهره‌وری در عملیات مبادی ورودی و خروجی کشور و تبدیل این مبادی به یک مرکز پشتیبانی منطقه‌ای گمرک ایران و همچنین انجام عملیات ترخیص کالا از گمرکات کشور حداکثر در ۲۴ ساعت، نسبت به مطالعه و بررسی مناطق مشکل‌زا و مهندسی مجدد فرایندهای گمرکی در کشور حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۴ اقدام کند.

ماده ۳۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است به منظور ایجاد شفافیت و انسجام در کلیه فرایندهای مالیاتی خودکار اقدامات زیر را در چارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی انجام دهد:

- مطالعه، بررسی و تعیین چگونگی نحوه اخذ مالیات‌های تکلیفی، نقل و انتقال و تدوین قانون مربوطه حداکثر تا پایان شهریور ۱۳۸۵.

- تسهیل در امر مدیریت اخذ مالیات‌ها از طریق بهبود روش‌ها و مهندسی مجدد دوره‌های سیستم‌های تعیین، اظهار و پرداخت مالیات.

ماده ۳۳- وزارت نفت مکلف است در چارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی اقدامات زیر را انجام دهد:

- عضویت در یکی از بازارهای معاملات الکترونیکی تجهیزات صنایع نفت و گاز و پتروشیمی تا پایان سال ۱۳۸۴.

- پیاده‌سازی سیستم خرید الکترونیکی (**e-Procurement**) به منظور فرایند خرید، افزایش نقدینگی، حمایت از تولیدکنندگان داخلی و جلوگیری از تاخیر در اجرای طرح‌ها تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۸۵.

- ایجاد و راه‌اندازی بورس الکترونیکی نفت **e-PEM** به منظور کاهش ریسک معاملات، استفاده از فرصت‌های جدید در معاملات کاهش هزینه معاملات و حضور فعال در معاملات بین‌المللی نفت و گاز تا پایان سال ۱۳۸۵.

ماده ۳۴- سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مکلف است در چارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی اقدامات زیر انجام دهد:

- ارتقای درگاه (پورتال) موجود اطلاعات گردشگری به منظور تسهیل دسترسی به اطلاعات جامع، ایجاد فعالیت‌های مشترک بازاریابی و درک بهتر نیازهای گردشگران تا پایان سال ۱۳۸۵.

- ایجاد و راه‌اندازی پایگاه اطلاعات گردشگری به منظور تأمین داده‌های منسجم و معتبر در بخش گردشگری، از میان بردن فعالیت‌های موازی، ایجاد منبع واحد اطلاعات برای طرح‌های برخط گردشگری تا پایان سال ۱۳۸۵.

- راه‌اندازی مرکز تماس (**Call-Center**) در قطب‌های گردشگری کشور،

● گسترش سیستم‌های ذخیره‌ی برخط جا در هتل‌ها و گسترش ارتباط آنها به سیستم‌های بین‌المللی.

ماده ۳۵- وزارت راه و ترابری مکلف است به منظور گسترش گردشگری الکترونیکی با همکاری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری طرح‌های لازم برای گسترش سیستم‌های ذخیره‌ی برخط بلیت در شرکت‌های هواپیمایی، موسسات حمل و نقل جاده‌ای، ریلی و دریایی داخلی و گسترش ارتباط آنها به سیستم‌های بین‌المللی را تا پایان سال ۱۳۸۵ به انجام رساند.

ماده ۳۶- بانک مرکزی مکلف است در چارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی و به منظور کاهش هزینه عملیاتی، اصلاح و بهبود کارآیی بخش بانکی، ارائه خدمات جدید بانکی، بهبود نحوه ارائه خدمات به مشتریان، تا پایان سال ۱۳۸۵ نسبت به ایجاد و راه‌اندازی نظام بانکداری جامع اینترنتی اقدام کند.

ماده ۳۷- وزارت صنایع و معادن (سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران) مکلف است در چارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی اقدامات لازم را برای تحقق موارد زیر انجام دهد:

● ایجاد و راه‌اندازی پورتال جامع خودروسازی به منظور مرتبط کردن فعالان صنعت خودرو، ارائه اطلاعات درخصوص تازه‌ترین فناوری‌های صنعت خودرو، ارائه اطلاعات درخصوص گرایش‌ها و سمت‌گیری‌های بازار جهانی تا پایان شهریور سال ۱۳۸۵.

● گسترش تجارت الکترونیکی به منظور هماهنگ کردن تمامی عوامل موثر در صنعت خودروسازی (مانند شرکت‌های تولید خودرو، قطعه‌سازان، شرکت‌های طراحی و مشاوره‌ای در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات) از طریق فراهم‌سازی نیازهای مهندسی در بخش خودروسازی (مانند استانداردهای لازم در محیط تجاری و زنجیره ارزش خودروسازی و انجام عملیات لجستیک بر اساس مدل‌های استاندارد تجاری **B2B**) و استفاده از بهترین تجربیات در موضوعات لجستیک، تبادل اسناد **CAD** و اسناد فنی و مدلسازی فرایندهای لجستیک تا پایان سال ۱۳۸۴.

ماده ۳۸ - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (شرکت مخابرات ایران) مکلف است در چهارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی طراحی و به بهره‌برداری رساندن سیستم مدیریت ارتباط با مشتریان/ مشترکین را تا پایان سال ۱۳۸۵ محقق کند.

ماده ۳۹- وزارتخانه‌های نیرو، نفت و ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف هستند تا پایان سال ۱۳۸۵ نسبت به ایجاد و راه‌اندازی و توسعه سیستم صدور قبض‌های الکترونیکی خدمات مشترکین خود اقدام کنند.

ماده ۴۰- وزارت بازرگانی مکلف است در چارچوب استانداردهای تجارت الکترونیکی اقدامات زیر را انجام دهد:

- ایجاد و راه‌اندازی پورتال اصناف تا پایان شهریور سال ۱۳۸۵.
- نوسازی شبکه بازرگانی کشور از طریق یکپارچه‌سازی فعالیتهای اطلاع‌رسانی، گسترش بازارهای داد و ستد الکترونیکی مبتنی بر فناوری خدمات وبی.
- ماده ۴۱- تمامی دستگاه‌هایی که در این برنامه متکفل تکالیفی در زمینه امنیت فضای تبادل اطلاعات شده‌اند موظف هستند در انجام تکالیف محوله سند راهبردی امنیت تبادل اطلاعات کشور و نیز مصوبات شورای عالی امنیت فضای تبادل اطلاعات را مورد توجه قرار دهند.
- ماده ۴۲- تمامی دستگاه‌های ذیربط موظفند اعتبارات موردنیاز اجرای تکالیف محوله طی این سند را برای سال جاری از محل بودجه‌ی برنامه‌ی توسعه کاربرد فناوری اطلاعات تامین و اعتبار موردنیاز برای سال آینده را در قالب بودجه‌ی پیشنهادی به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارایه کنند.
- ماده ۴۳- تمامی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌هایی که در این سند تکالیفی برای آنها مقرر شده‌است موظفند گزارش شش‌ماهه‌ی اقدامات خود را برای جمع‌بندی و ارایه گزارش جامع به هیات وزیران به وزارت بازرگانی ارایه کنند.

سیاست تجارت الکترونیکی جمهوری اسلامی ایران

تصویب نامه شماره ۲۱۰۶۷/ت/۲۵۵۹۸هـ مورخ ۸۱/۵/۶ هیات وزیران درخصوص
سیاست تجارت الکترونیکی جمهوری اسلامی ایران
وزارت بازرگانی - وزارت پست، تلگراف و تلفن

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۲/۲۹ بنا به پیشنهاد شماره ۳۰۸۹۱/۷۰۰ مورخ ۱۳۸۰/۸/۱۵ دبیرخانه شورای عالی اطلاع رسانی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سیاست تجارت الکترونیکی جمهوری اسلامی ایران را به شرح زیر تصویب نمود:

سیاست تجارت الکترونیکی جمهوری اسلامی ایران

۱- هدف

نظر به گسترش سریع تجارت الکترونیکی در جهان، گریزناپذیر بودن استفاده از آن، نقش تجارت الکترونیکی در حفظ، تقویت و توسعه موقعیت رقابتی کشور در جهان و صرفه جویی های ناشی از اجرای تجارت الکترونیکی در کشور، دولت جمهوری اسلامی ایران عزم خود مبنی بر استفاده و گسترش تجارت الکترونیکی در کشور را بر طبق اصول و سیاست های زیر اعلام می نماید:

۲- اصول

- ۱- فراهم نمودن زیرساخت های اصلی و زمینه های حقوقی و اجرایی مورد نیاز برای استفاده از تجارت الکترونیکی.
- ۲- توسعه آموزش و ترویج فرهنگ استفاده از تجارت الکترونیکی.
- ۳- حمایت از توسعه فعالیت های بخش غیر دولتی و جلوگیری از انحصار و ایجاد زمینه های رقابت.
- ۴- رفع هرگونه محدودیت تبعیض آمیز در تجارت الکترونیکی.
- ۵- گسترش استفاده از شبکه اینترنت برای انجام تجارت الکترونیکی در کشور و اتخاذ تدابیر لازم برای بهداشت محتوایی شبکه یاد شده.

۳- سیاست های اجرایی

- ۱- شرکت مخابرات موظف است ضمن تسهیل و بهره گیری از مشارکت بخش غیر دولتی حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۱ نسبت به تامین و راه انداز سخت افزار و نرم افزارهای مورد نیاز و برقراری خطوط ارتباطی پرسرعت، مطمئن و ایمن به شبکه اینترنت در محدوده فعالیت خود براساس جدول ذیل اقدام و هزینه استفاده از خطوط مزبور را کاهش دهد.

شرح	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱
ظرفیت پهنای دیتای کل کشور	Mbit۱۰۰۰	Gbit۵
ظرفیت پذیرش کاربران اینترنتی	۱۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰
تقسیمات خطوط شبکه	M8وM2وK64 M34	M8وM2وK64 M155وM34

- ۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با همکاری بانک مرکزی ایران طرح جامع استفاده از سیستم انتقال الکترونیکی وجوه و همچنین استفاده از خدمات کارت‌های اعتباری و برنامه زمان‌بندی اجرای آنها را تا پایان مهر ماه ۱۳۸۱ تهیه و برای تصویب به کمیسیون تخصصی اطلاع‌رسانی اقتصادی شورای عالی اطلاع‌رسانی ارایه نمایند.
- ۳- وزارت بازرگانی موظف است حداکثر ظرف یک سال پس از ابلاغ این تصویب‌نامه، بخش‌های اساسی طرح ملی تجارت الکترونیکی کشور را اجرایی نموده و طرح‌های زیر را محقق سازد:
- الف- امکان‌سنجی طرح جامع تجارت الکترونیکی کشور را به انجام رسانده و برنامه درازمدت توسعه ملی تجارت الکترونیکی را برای اجرا در محدوده زمانی برنامه سوم توسعه تدوین نماید.
- ب- پروژه پیشگام تجارت الکترونیکی را به عنوان بازار نمونه دادوستد الکترونیکی، به منظور تامین بستر ایمن لازم برای مبادلات الکترونیکی داخلی و خارجی و ارایه خدمات جنبی مورد نیاز راه‌اندازی نماید و از اجرای پروژه‌های مشابه توسط بخش خصوصی حمایت کند.
- ج- مرجع صدور گواهی دیجیتال نمونه را به منظور کاربرد در حوزه تجارت الکترونیکی با لحاظ سازمان اجرایی، سخت‌افزار و نرم‌افزار لازم با استفاده از خدمات و فناوری مقبول جهانی ایجاد نماید. پس از راه‌اندازی نظام ملی مرجع صدور گواهی دیجیتال در کشور این مرجع در چارچوب آن نظام قرار خواهد گرفت.
- د- نظام ملی صدور گواهی دیجیتال توسط دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی تدوین و به تصویب هیات دولت خواهد رسید.
- ه- با توجه به ضرورت تقویت توان علمی داخل کشور در فناوری مربوط به گواهی دیجیتال، همزمان با اجرای بند (ج) از ایجاد فناوری ملی با استفاده از نیروهای متخصص داخلی حمایت و از نتایج آن استفاده نماید.
- ۴- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است با هماهنگی و حمایت وزارتخانه‌های بازرگانی و پست، تلگراف و تلفن و دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی نسبت به ایجاد رشته‌ها و

گرایش‌های مرتبط و نیز ارائه واحدهای درسی در زمینه فنی و اقتصادی تجارت الکترونیکی اقدام نماید.

۵- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است نسبت به تهیه و پخش برنامه‌های آموزشی و ترویج در زمینه تجارت الکترونیکی با همکاری وزارت بازرگانی اقدام نماید.

۶- وزارت بازرگانی موظف است به طور مستمر نسبت به برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی و عمومی و برگزاری همایش‌های بین‌المللی و داخلی در زمینه تجارت الکترونیکی اقدام نماید.

۷- وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، موسسات و شرکت‌های دولتی موظفند نسبت به راه‌اندازی تجارت الکترونیکی در مبادلات خود اقدام و تا پایان برنامه سوم توسعه حداقل نیمی از مبادلات خود را به این روش انجام دهند.

۸- هزینه‌های راه‌اندازی تجارت الکترونیکی به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی موضوع ماده (۱۴۸) قانون مالیات‌های مستقیم - مصوب ۱۳۶۶ - و اصلاحیه‌های بعدی آن تلقی می‌گردد.

۹- وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و بازرگانی موظفند ترتیبی اتخاذ نمایند که مالیات‌ها و حقوق گمرکی اخذ شده از کالاها و خدمات مبادله شده در این روش افزون‌تر از سایر روش‌ها نباشد.

۱۰- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است ضمن هماهنگی با دستگاه‌های اجرایی ذیربط اعتبارات مورد نیاز برای راه‌اندازی پروژه‌های تجارت الکترونیکی و شبکه جامع اطلاع‌رسانی کشور، موضوع ماده (۱۱۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۹ - و گسترش بعدی آن را سالانه در لایحه بودجه کل کشور منظور نماید.

۱۱- دولت موظف است برای افزایش نقش فعال بخش غیر دولتی در توسعه تجارت الکترونیکی، قسمتی از تسهیلات اعطایی موضوع قوانین بودجه سالیانه را به متقاضیان شاغل در این رشته اختصاص دهد.

۱۲- وزارت بازرگانی و دستگاه‌های اجرایی ذیربط موظف هستند نسبت به جلب و تشویق سرمایه‌گذاری خصوصی داخلی و خارجی در چارچوب مقررات قانونی مرتبط در این زمینه اقدام نمایند.

۱۳- دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد موظف است امکان پیاده‌سازی تجارت الکترونیکی را حداقل در یکی از مناطق آزاد تا پایان سال ۱۳۸۱ و در یک منطقه دیگر تا پایان سال ۱۳۸۲ فراهم کند. کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور که در این مناطق فعالیت می‌کنند، موظفند نسبت به ارائه خدمات و راه‌اندازی فعالیت‌های مورد نیاز در این زمینه اقدام نمایند.

۱۴- دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی موظف است با مشارکت وزارتخانه‌های بازرگانی، پست، تلگراف و تلفن، اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری، صنایع و معادن، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اقدامات لازم برای تهیه طرح جامع حفظ ایمنی مبادلات الکترونیکی، محرمانه ماندن آمار و اطلاعات و رعایت سلامت محتوی متعلق به کاربران شبکه عمومی انتقال اطلاعات (در داخل کشور) و نظام ملی مرجع صدور گواهی دیجیتال را به عمل آورد و برای تصویب در کمیسیون راهبردی و ارایه به شورای عالی اطلاع‌رسانی جهت اتخاذ تصمیم اقدام نماید.

تبصره- با توجه به ضرورت تقویت توان علمی داخل کشور در این زمینه تمهیدات لازم برای ایجاد فناوری ملی اعم از سخت‌افزار و نرم‌افزار و سایر تسهیلات ملی مورد نیاز با استفاده از نیروهای تخصصی داخلی در این طرح باید لحاظ گردد.

۱۵- وزارت امور خارجه موظف است به منظور پیشبرد و تقویت همکاری‌های مربوط به تجارت الکترونیکی بین جمهوری اسلامی ایران از جمله سازمان کنفرانس اسلامی، گروه 77، سازمان همکاری‌های اقتصادی (اگو)، طرح (کلمبو) و نهادهای بین‌المللی وابسته به سازمان ملل متحد همکاری لازم را با وزارت بازرگانی و دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی به عمل آورد.

۱۶- وظیفه نظارت و پیگیری اقدامات اجرایی فوق و ارایه گزارش‌های فصلی به شورای عالی اطلاع‌رسانی، به (کمیسیون تخصصی اطلاع‌رسانی اقتصادی - بازرگانی و تجارت الکترونیکی) با هماهنگی دبیر شورای عالی اطلاع‌رسانی و نماینده ویژه رییس جمهوری جهت اقدام محول می‌گردد.

محمد رضا عارف

معاون اول رئیس جمهور

سند راهبردی تجارت الکترونیکی

با تصویب و ابلاغ سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران که تصویر ایران که تصویر ایران آینده را طراحی نمود، بلوغ فکری و مدیریتی فرهیختگان جامعه اسلامی بروز و ظهور یافت. بدین معنی که جامعه جوان، پویا، مستعد و مدیران هوشمند و مدبر کشور تحولات محیط ملی و جهانی را درک نموده و در تلاش هستند تا دوران گذار توسعه ملی را با سرعت سپری نموده و سطح زندگی جامعه ایرانی را به سطح جوامع توسعه یافته برسانند. این راهبرد ملی در شرایطی طراحی و اجرا می‌شود که اساس رویکرد مدیریت توسعه مبتنی بر چشم‌انداز، الگوی دانش‌پایه می‌باشد.

ایران کشوری است توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری .....^۱ جامعه اطلاعاتی با بهره‌گیری گسترده و همه‌جانبه از فناوری اطلاعات در کلیه سیستم‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی کشور می‌باشد. رشد و توسعه این فناوری شامل دو بخش توسعه صنعت و فناوری و گسترش کاربری آن در حوزه‌های مختلف بخشی و فرابخشی از قبیل آموزش، بهداشت، پژوهش، تجارت، صنعت، خدمات عمومی (اداری، بانک، بیمه، امور قضایی، گردشگری و ...) می‌باشد؛ به طوری که از این فناوری به عنوان فناوری متحول‌کننده اجتماع و اقتصاد نیز نام برده می‌شود.

تغییر پارادایم جهانی از عصر صنعتی به عصر جهانی شدن ارتباطات و انفجار اطلاعات که عصر فراصنعتی نامیده می‌شود، موجب شکل‌گیری جامعه اطلاعاتی و اقتصاد دانش‌بنیان و مدیریت دانش گردیده است. از این منظر جامعه اطلاعاتی را جامعه‌ای می‌دانند که در آن فناوری‌های ارزان تولید داده‌های دیجیتالی، ذخیره‌سازی، انتقال، فراوری و پردازش آنها استفاده عمومی داشته و این عمومیت‌یافتگی با نوآوری سازمانی، علمی، فنی، تجاری، اجتماعی و حقوقی همراه شده و تحولات همه‌جانبه‌ای را در زندگی بشر به وجود آورده است. از دیدگاه کلان، جامعه اطلاعاتی با معیارهای تقویت‌شده در حوزه‌های پنج‌گانه فناوری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی ارزیابی می‌گردد که در ادامه این شاخصه‌ها و ویژگی‌ها به طور اجمال معرفی می‌شوند.

معیار فناوری

کاربرد وسیع فناوری‌های پیشرفته از جمله فناوری پیشرفته مدارات مجتمع (ابرایانه‌ها و حافظه‌ها)، تجهیزات مخابراتی پیشرفته، سامانه‌ها خبره نظام اطلاع‌رسانی مبتنی بر دانش فنی و کتابخانه‌های الکترونیکی از بارزترین مشخصه‌های جامعه اطلاعاتی است. به عبارت دیگر،

---

۱. فرازی از سند بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران

جامعه اطلاعاتی بر زیرساختی از فناوری‌های تولید، ذخیره‌سازی، پردازش و تبادل اطلاعات بنا نهاده شده است و با سیر تحولات این فناوری‌ها عمق می‌یابد. به همین دلیل یکی از مسیرها برای دستیابی به این جامعه نوین، بکارگیری فناوری‌های مرتبط است.

• معیار اقتصادی

ارزش اقتصادی اطلاعات از مهمترین شاخصه‌های دیگر جامعه اطلاعاتی است. اطلاعات نه تنها باعث بهبود عملکرد بخش‌های مختلف اقتصادی می‌شود، بلکه خود به شکل کالایی با ارزش اقتصادی درآمده و فعالیت‌های مربوط به تولید، ذخیره‌سازی، انتقال و پردازش اطلاعات نیز منجر به ارزش افزوده اقتصادی می‌شوند. هر چه نسبت ارزش افزوده اطلاعات به ارزش اقتصادی سایر فعالیت‌ها بیشتر شود، صفت اطلاعاتی بیشتر به جامعه تعلق می‌گیرد.

• معیار اجتماعی

چگونگی شکل‌گیری اقشار قوی و ضعیف و حاکم و محکوم در جامعه اطلاعاتی نیز قابل توجه است. تفاوت جامعه اطلاعاتی با جوامع پیشین در آن است که ارزش‌های اطلاعاتی بر ارزش‌های مادی، نژادی و ... غلبه می‌کند و در اقتصاد چنین جامعه‌ای، سرمایه اطلاعات و دانش فنی بر سرمایه منابع برتری می‌یابد. به عبارت دیگر دسترسی به حجم بیشتری از اطلاعات با ارزش، معیار رتبه‌بندی طبقات و اقشار مختلف اجتماعی است.

• معیار سیاسی

در جامعه اطلاعاتی، تمرکز قدرت، نفوذ سیاسی و تحولات اجتماعی ناشی از برخورداری از اطلاعات است و این امر آشکاری بر مزایا و منافع ایجاد یک قطب اطلاعاتی است. پیامد این امر تبدیل جامعه (و جوامع) به دو گروه شامل خیل مخاطبان منفعل و صرفاً مصرف‌کننده از یک سو و شمار قلیلی از محافل برتر و نیز افراد سرآمد کشورها و تولیدکنندگان فعال اطلاعات الکترونیکی از سوی دیگر خواهد بود.

• معیار فرهنگی

برخلاف آنچه ممکن است در نگاه اول به نظر آید آنچه در جامعه اطلاعاتی در حوزه فرهنگ در حال وقوع است، نه بروز یک فرهنگ به اصطلاح نوپاست که تحول و تغییر اساسی شیوه زندگی را در سراسر جهان به دنبال داشته باشد، بلکه توسعه دامنه تعامل و تقابل گسترده فرهنگ‌ها است. به دلیل ارزش اقتصادی، اجتماعی و سیاسی اطلاعات در جامعه این تعامل بین فرهنگ‌ها می‌تواند منجر به استیلای فرهنگ‌هایی شود که تأکید بیشتری بر بکارگیری اطلاعات و بی‌پروایی و صراحت در تبادل اطلاعات گوناگون و بویژه مبادله متمرکز اطلاعات در زمینه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دارند. به تعبیری اطلاعات به پشتیبانی از فرهنگ‌هایی برمی‌خیزد که گردش آزاد و سریع‌تر و بالطبع، جایگاه برتر آن را بهتر تبلیغ و تضمین کنند.

۲- سناریوها و روندهای جهانی در حوزه فناوری اطلاعات

۲-۱- ..... سیاست‌گزاران، برنامه‌ریزان، مدیران و تصمیم‌گیران کمک می‌کند تا واقعیت‌های جهان را درک نموده و دانش کافی و لازم از عرصه‌های مختلف فناوری به دست آورند و رویکردهای حاکم و اثرگذار فناوری جهانی را از دو دیدگاه مدیریت و فناوری ارزیابی نمایند. از نگاه مدیریت کلان جهانی، اولین سناریو سناریوی سلطه جهانی می‌باشد که با مدیریت قدرت‌های سلطه‌گر و اداره جهان، مبتنی بر جهانی‌سازی در ابعاد مختلف اقتصاد، سیاست و فرهنگ مطرح می‌باشد. طراحان این سناریو، فناوری اطلاعات را مهمترین ابزار برای تحقق اهداف خویش می‌دانند. این سناریو با مخالفت کشورهای جهان مواجه گردید و آنان به اتخاذ تدابیر بازدارنده در حوزه فناوری اطلاعات در مقابل آن پرداخته‌اند.

دومین سناریو، سناریوی پرش است. با توجه به شکاف روزافزون بین کشورهای جوامع توسعه‌یافته یا صنعتی‌شده و جوامع در حال توسعه، رقابت گروه کشورهای «شمال» و کشورهای در حال توسعه «جنوب» شدت بیشتری یافته است. پس از ظهور فناوری اطلاعات، گروهی از کشورهای جنوب توانسته‌اند با بهره‌گیری از این فرصت، شکاف توسعه خویش را با برترین‌های جهان کاهش دهند و سطح شاخص‌های توسعه‌یافتگی را با سرعت بهبود بخشیده و راه دو‌دهست‌ساله آنان را در دو دهه طی کنند. به این جت این سناریو را اصطلاحاً پرش نامیده‌اند.

سومین سناریو، سناریوی پاسخگویی اجتماعی است. با توسعه ارتباطات و پیدایش انواع گرایش‌های سیاسی، سطح توقع مردم در جوامع فقیر و غنی افزایش یافته و مقایسه بین جوامع در حال توسعه با پیشرفته‌تر شکار گرفت. این موضوع، مشروعیت و مصونیت دولت‌ها که نقش عمده‌ای در حوزه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی این جوامع دارند را نشانه گرفت. لذا دولت‌ها در تلاشند تا به نیازهای اجتماعی و افزایش سطح رفاه عمومی توجه نمایند. به طوری که بعضی از دولت‌های هوشمند جهان از فناوری اطلاعات برای تأمین این خواسته اجتماعی استفاده مناسب نموده‌اند.

چهارمین سناریو، سناریوی بازار جهانی می‌باشد که عرصه اقتصادی جهانی را هدف گرفته است. بازیگران عمده این سناریو شرکت‌های چند ملیتی و وابسته به کشورهای پیشرفته هستند که از موج توسعه فناوری و گسترش بازارها و تنوع محصولات استفاده فراوان برده و مدیریت رقابت اقتصاد و بازار جهانی را بر عهده گرفته‌اند. برخی از کشورهای در حال توسعه نیز از فرصت‌های این سناریو بهره برده‌اند.

۲-۲- روندهای جهانی در حوزه فناوری اطلاعات

از دیدگاه تحولات فناوری، رویکردها و نوآوری‌های مختلفی مورد توجه قرار گرفته که به طور اختصار تعیین می‌گردد.

- همگرایی و یکپارچه‌سازی فناوری‌ها^۱

یکی از رویکردهای مهم فناوری‌ها، یکپارچه شدن و همگرا شدن آنها می‌باشد روند توسعه فناوری اطلاعات به گونه‌ای است که انواع فناوری‌های این حوزه را به سوی همدیگر همگرا نموده است. در گذشته، حوزه‌های مختلفی چون رسانه، مخابرات و رایانه عرصه‌های متفاوتی محسوب می‌شدند، اما به مرور زمان و در طول سالیان گذشته به سوی یکدیگر همگرا شده و در نتیجه هرکدام باعث هم‌افزایی و پیشرفت دیگری شده است.

- افزایش کیفیت (ظرفیت‌ها)

یکی دیگر از ابعاد روند توسعه فناوری اطلاعات، رشد ظرفیت‌ها است. برای مثال می‌توان به رشد سرعت پردازش که بر اساس قانون مورد هر هجده ماه دو برابر می‌شود، اشاره نمود. همچنین افزایش ظرفیت حافظه‌ها و افزایش سرعت تبادل شبکه‌ها نیز در این خصوص قابل ذکر هستند.

- کاهش هزینه‌ها^۲

از ویژگی‌های قابل توجه در توسعه فناوری اطلاعات، کاهش هزینه‌ها و قیمت‌ها به موازات افزایش کیفیت و ظرفیت افزایش قیمت را به دنبال دارد، در حالیکه در حوزه فناوری اطلاعات این موضوع برعکس شده است. علت کاهش قیمت‌ها از یک سو بزرگتر شدن بازارها و کاهش هزینه‌های اولیه و از سوی دیگر تغییرات فناوری به سمت کاهش وابستگی به اجزای سخت‌افزاری و گسترش کاربرد بخش‌های نرم‌افزاری بوده است. این رویکرد خود انعطاف لازم را برای افزایش کیفیت و کاهش قیمت به همراه داشته است.

- کاهش ابعاد یا کوچک‌سازی^۳

رویکرد بعدی در توسعه فناوری اطلاعات، کوچک‌سازی یا کاهش ابعاد است. همانگونه که در انواع محصولات فناوری اطلاعات از جمله رایانه و تلفن‌های همراه جدید مشاهده می‌شود، جهت‌گیری محصولات فناوری اطلاعات در دنیا به سمت کوچک شدن است. این جهت‌گیری نیز از این بعد قابل توجه است که افزایش ابعاد است ولی در حوزه فناوری اطلاعات به دلیل جهت‌گیری تغییرات سریع فناوری (پردازنده‌ها، حافظه‌ها و شبکه‌ارتباطی) در راستای کوچک شدن، محصولات این حوزه روندی عکس دارند.

---

^۱ . Integration

^۲ . cost reduction

^۳ . Downsizing

• شبکه‌سازی^۱

توسعه ارتباطات و شبکه‌های رایانه‌ای شرایط جدیدی را برای شبکه‌سازی خدمات، کاربردها و کاربران ایجاد نموده است. هرچه زمان بیشتری می‌گذرد شبکه‌های جدیدی از داده‌ها، خدمات، افراد و ... تحت عناوین مختلف وبلاگ، شبکه اجتماعی، شبکه تجارت الکترونیکی، شبکه اطلاعات چند رسانه‌ای، شبکه خبری و ... در بستر شبکه‌های رایانه‌ای ایجاد می‌گردد. برای تقویت این رویکرد، تلاش‌های گسترده‌ای در زیرساخت‌ها انجام می‌پذیرد. برای مثال می‌توان به شبکه نسل جدید مخابراتی^۲ یا شبکه محاسبات شبکه‌ای^۳ اشاره نمود.

• هوشمند سازی

این رویکرد به هوشمندسازی کاربردها و نرم‌افزارها برای افزایش رفاه اشاره دارد. ساخت انواع روبات‌های هوشمند، طراحی و ساخت انواع نرم‌افزارهای هوشمند برای مقاصدی چون ترجمه ماشینی، برنامه‌ریزی، پیش‌بینی، سیستم‌های خبره و ... قابل ذکر است. اهمیت این رویکرد به قدری است که بعضی از صاحب‌نظران پیش‌بینی کرده‌اند که انقلاب بعدی فناوری اطلاعات، مبنی بر این رویکرد و در طی قرن بیست و یکم اتفاق خواهد افتاد.

با بررسی مختصر سناریوها و روندهای مربوط به حوزه فناوری اطلاعات، انتخاب رویکرد فعلانه که بتواند فاصله و شکاف سطح فناوری کشور با جوامع پیشرفته را کاهش دهد، ضروری خواهد بود بویژه آنکه می‌باید به آرمان‌ها و ارزش‌های مندرج در قانون اساسی و حفظ هویت ملی همت گماشته شود و اهداف چشم‌انداز ۱۴۰۴ هجری شمسی کشور محقق شوند و سیاست‌های کلی شبکه‌های اطلاع‌رسانی و ارتباطات و اطلاعات کشور و امنیت فضای شبکه و تبادل اطلاعات مورد توجه قرار گیرند بر این اساس رویکرد تهیه سند راهبردی فناوری اطلاعات کشور عبارت خواهد بود از «ایجاد جریانی پرشتاب و با سرعت برای پرکردن فاصله فناوری اطلاعات کشور با کشورهای صنعتی از طریق توسعه و تعمیق الگوی دانش‌پایه ملی و دستیابی به سهم مناسب خدمات و کالاهای فناوری از بازار جهانی و تدمین نیازهای اجتماعی جامعه پویا و متحول ایران اسلامی» که آن را سناریوی «توانمندسازی ملی» برای ارتقای قدرت رقابت‌پذیری صنعتی و فنی در جهانی و تأمین نیازهای ملی در حوزه فناوری می‌نامیم.

این رویکرد، مسؤولیت‌پذیری و فعال بودن همه آحاد جامعه و حاکمیت را مورد توجه قرار داده و موجب بازدارندگی همه جانبه در تعامل سناریوی پرش و مسؤولیت‌پذیری اجتماعی استفاده می‌نماید. بنابراین انتخاب اولویت‌های بلندمدت صنعت فناوری در کشور و بازارهای

---

^۱ . Networking

^۲ . New generation network

^۳ . Grid computing

هدف و تدوین راهبرد منایب گزینش فناوری و افزایش سطح قابلیت آن یک الزام ملی برای همه دست‌اندرکاران نهادها، مؤسسات، شرکت‌ها و اشخاص حقیقی و حقوقی در بخش‌های دولتی و غیر دولتی محسوب می‌گردد.

۳- ساختار سند راهبردی فناوری اطلاعات جمهوری اسلامی ایران

ساختار این سند شامل قسمت‌های زیر می‌باشد:

- واژگان کلیدی
- بیانیه ارزش‌ها^۱
- بیانیه چشم‌انداز^۲
- بیانیه مأموریت^۳
- حوزه‌های راهبردی^۴ فناوری اطلاعات
- اهداف بنیادین^۵
- جهت‌گیری‌های راهبردی^۶
- راهبردها^۷
- راهکارهای طی کردن راهبردهای هر حوزه^۸
- شاخص‌ها و اهداف کمی^۹

که در ابتدا واژگان کلیدی که در این سند مورد استفاده قرار گرفته معرفی شده و سپس به تشریح بیانیه ارزش‌ها، بیانیه چشم‌انداز، بیانیه مأموریت پرداخته می‌شود. در قسمت معرفی حوزه‌های راهبردی فناوری اطلاعات، پس از معرفی ۷ حوزه آن، اهداف بنیادین، جهت‌گیری‌ها، راهبردها و راهکارهای هر حوزه در ذیل آن بیان می‌گردد.

۳-۱- واژگان کلیدی

ارزش‌های راهبردی

---

¹ Core Value Statement

² Vision Statement

³ Missin Statement

⁴ Strategic Domains

⁵ Goals

⁶ Strategic Variations

⁷ Strategics

⁸ Alternatives

⁹ Index

ارزش‌ها تصویر آینده یک کشور را نشان می‌دهند. ارزش‌هایی راهبردی تلقی می‌شوند که ارتباط مستقیم با منافع حیاتی و اولیه و ثلثویه یک جامعه داشته، دربرگیرنده اصول اعتقادی و اساسی جامعه است و به عنوان اصول ارهنما برای همگان، ارزش و اهمیت ذاتی و محوری دارند.

بیانیه چشم‌انداز

بیانیه چشم‌انداز تصویری است از وضعیت یک کشور زمانی که به اهداف و راهبردهای خود دست یافته باشد. این بیانیه به نحوی تنظیم می‌شود که چالش‌های راهبردی و هدف‌های تعیین‌شده کیفی در سند، ارتباط مستقیم و معناداری با یکدیگر داشته باشند، نیازهای جامعه را در آینده و حال به عنوان هماهنگی بین جامعه و تصویر آینده در بیان کلمات و جملات یکسان نماید و از کلمات و جملات آرمانی، قابل دست‌یافتنی، ارزشی و مقدس و نهادینه شده برای عبارت‌پردازی سند استفاده شود.

بیانیه مأموریت

مأموریت اهداف بنیادین کشور را به تصویر می‌کشد. در حالیکه چشم‌انداز تصویر کشور پس از نیل به اهداف را نشان می‌دهد.

حوزه‌های راهبردی

حوزه‌های راهبردی، قلمروهای اساسی که نقش محوری در ارتقاء جایگاه کشور در زمینه فناوری اطلاعات دارد را بررسی می‌کند.

راهبرد

راهبرد، چگونگی حرکت یک کشور در جهت تحقق مأموریت و اهداف تعیین‌شده را نشان می‌دهد.

راهکارها

راهکارها، مجموعه‌ای از بدیل‌ها به منظور طی نمودن یک راهبرد می‌باشد.

۲-۳- بیانیه ارزش‌ها

ارزش‌های بنیادی که مبتنی بر آرمان‌های قانون اساسی، سند چشم‌انداز ملی و سیاست‌های کلی فناوری اطلاعات کشور جهت بهره‌گیری گسترده و همه‌جانبه برای رشد و تکامل جامعه و توسعه آینده فناوری اطلاعات می‌باشند، عبارتند از:

حفظ کرامت انسانی، صیانت از آزادی‌های مشروع و اصول اخلاقی فرد و جامعه

گسترش عدالت اجتماعی و اطلاع‌رسانی شفاف

تأمین و تضمین امنیت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی فرد و جامعه

تقویت هویت ایرانی - اسلامی و گسترش زبان فارسی در فضای الکترونیکی

تحقق جامعه دانش‌بنیان متکی بر سرمایه اجتماعی

تقویت و نهادینه‌سازی الگوی مردم‌سالاری دینی

۳-۳- بیانیه چشم‌انداز

تصویر آینده مطلوب فناوری اطلاعات در کشور با توجه به آرمان‌ها، آرزوها و نیازهای جامعه هم‌جهت با سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور چنین خواهد بود:

«فناوری اطلاعات عامل پیش‌ران در توسعه ملی دانش‌پایه، خلق‌کننده ارزش، فراهم‌کننده فرصت‌های امن و عادلانه برای همه ایرانیان، شکل‌دهنده مدیریت دانش و جامعه شبکه‌ای هم‌شمن متکی بر هویت ایرانی-اسلامی و کانون پیشرفته فناوری اطلاعات در منطقه جهت نیل به اهداف چشم‌انداز ۱۴۰۴ هجری شمسی می‌باشد»

۳-۴- بیانیه مأموریت

در راستای تحقق اهداف بیست‌ساله کشور و دستیابی به جایگاه‌هاول علمی، فناوری و اقتصاد منطقه و استقرار جامعه دانش‌پایه و دانایی محور در توسعه مدیریتناوری اطلاعات در سطح ملی با تمرکز به سیاست‌گذاری و ساماندهی نظام ملی نوآوری فناوری، بیانیه مأموریت فناوری اطلاعات کشور اینگونه ترسیم خواهد شد:

«فراهم آوردن امکان دسترسی مناسب همه اقشار جامعه به فناوری اطلاعات و آموزش فراگیر جامعه و تربیت منابع انسانی متخصص برای بکارگیری آن در همه ابعاد زندگی و ایجاد فضای رقابتی خلاق برای سازماندهی جامعه شبکه‌ای و هوشمند که موجب تغییر الگو و روند توسعه ملی از منابع پایه به دانش پایه و شهروندان مسؤولیت‌پذیر بالنده در تحصیل ارزش؛ جهت رفع شکاف دیجیتالی ملی با جامعه جهانی گردد.»

۳-۵- حوزه‌های راهبردی

حوزه‌های راهبردی، قلمروهای اساسی که نقش محوری در ارتقاء جایگاه کشور در زمینه فناوری اطلاعات دارد را بررسی می‌کند. تمرکز بر حوزه‌های با اهمیت فناوری اطلاعات و انتخاب اولویت‌های اساسی کشور با توجه به بیانیه‌های مأموریت و چشم‌انداز و تأمین نیازهای حال و آینده جامعه و توجه به تلفیق چهار رویکرد:

- فرصت‌محوری (اهداف چشم‌انداز فناوری اطلاعات)
  - کارکردگرایی (نظام ملی نوآوری فناوری)
  - موضوع‌محوری (بررسی تطبیقی کشورهای منتخب جهان)
  - نیازسنجی و مسأله‌محوری (آسیب‌شناسی فناوری اطلاعات در کشور)
- در هفت حوزه به شرح زیر تبیین می‌گردد:

"جامعه و شهروندان"، "توسعه منابع انسانی با کیفیت"، "دولت و شیوه مدیریت عمومی و ارایه خدمات و سرویس‌های مورد نیاز و به روز در جامعه"، "تحقیق و پژوهش و نوآوری فناوری"، "توسعه صنعت فناوری اطلاعات"، "کسب و کارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات" و "چگونگی تعامل محیط ملی و فراملی با شبکه‌های جهانی اینترنت، کشورها، بنگاه‌ها و بازارها".

در حقیقت اولویت‌های راهبردی، اهداف راهبردی، راهبردها و راهکارها در این فضا و قلمرو با تمرکز در این حوزه‌ها تعیین و تعریف می‌گردد. در ادامه به ترتیب هر کدام از حوزه‌های نام‌برده معرفی و اهداف، راهبردها و راهکارها یا بدیل‌های ارایه شده در هر یک از حوزه‌های یادشده ارایه می‌گردد.

الف- "حوزه شهروندان ایرانی-اسلامی"

الف-۱- تعریف و شناخت

مفهوم شهروندان به افرادی که مسؤولیت‌پذیر، پاسخگو و فعال هستند اطلاق می‌گردد. شهروندان کمک‌دهنده، دارای نقشی مؤثر در فرآیند توسعه ملی بوده و منفعل، ساکن و مددجو نیستند. از این رو حصول اطمینان از کاربرد فناوری اطلاعات در همه ابعاد زندگی و سیستم‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی موجب تحولی بزرگ در شیوه زندگی، کار و فعالیت می‌شود. توانمندی شهروندان در پردازش، ذخیره انتقال، تولید و بکارگیری داده، اطلاعات و دانش اهمیت بسزایی دارد. افراد شایسته، با مهارت، دارای شوق و انگیزش، پاسخگو و نوآور می‌توانند در ارتقاء سطح کیفیت زندگی فردی و اجتماعی یک جامعه وظایف بزرگی را بر عهده گیرند. اینگونه شهروندان می‌توانند در ابزار جهانی فعالیت نموده و مبادله ثروت و دانش به دور از هیچ‌گونه محدودیت جغرافیایی، فیزیکی و اقتصادی در کوتاه‌ترین زمان و در هر مکانی را داشته باشند و شکل‌دهنده به اقتصاد متنوع و افزایش قدرت رقابت باشند. اینگونه جوامع در بالاترین سطح قرار می‌گیرند و قدرت جذب دانش و استعداد از اقصی نقاط جهان را دارند.

الف-۲- هدف بنیادی

تحقق جامعه مردم‌سالاری دینی با استفاده از فناوری اطلاعات به منظور تسهیل و دستیابی به عدالت اجتماعی، ارتقاء کیفیت زندگی، رشد فضایل اخلاقی و علمی شهروندان. مشارکت اجتماعی و تضمین مردم‌سالاری دینی با کاربرد فناوری اطلاعات، موجبات تسهیل، فراگیری، نقش‌پذیری و مسؤولیت‌پذیری جامعه را بیشتر نموده و همه آحاد جامعه را قادر می‌سازد که به طور فعال اطلاعات را انتقال دهند، در تسهیم دانش فعالیت نمایند و از طریق شبکه‌های مختلف علمی، فنی اجتماعی و اقتصادی در فعالیت‌های اجتماعی شرکت

کنند. علاوه بر این ایثارگران، جانبازان و معلولان جسمی حرکتی نیز با سهولت بیشتری در جامعه حضور خواهند داشت و فعالیت‌های داوطلبانه و سایر فعالیت‌های اجتماعی با سهولت و گستردگی بیشتری صورت خواهد پذیرفت.

الف-۴- راهبردها

الف-۴-۱- توسعه خط و زبان فارسی و اشاعه فرهنگ ایرانی-اسلامی در فضای الکترونیکی.

الف-۴-۲- فراهم کردن فرصت‌های برابر، عادلانه و امن فناوری اطلاعات برای همه شهروندان.

الف-۴-۳- افزایش آگاهی عمومی و سواد دیجیتالی جامعه/تحول جامعه با افزایش آگاهی عمومی و سواد دیجیتالی.

الف-۴-۴- ایجاد امنیت جامعه، خانواده و اشخاص در استفاده از خدمات الکترونیکی.

الف-۵- راهبردها و راهکارها

راهکار	راهبرد
الف-۴-۱-۱- گسترش خط و زبان فارسی در فضای الکترونیکی	
الف-۴-۱-۲- استانداردسازی و حمایت از توسعه و پشتیبانی خط و زبان فارسی در نرم‌افزارهای کاربردی و علمی.	
الف-۴-۱-۳- تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های پشتیبانی خط و زبان فارسی در نرم‌افزارهای کاربردی و سیستمی وارداتی	
الف-۴-۱-۴- برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری اشاعه فرهنگ ایرانی-اسلامی در فضای الکترونیکی	
الف-۴-۱-۵- توسعه و تقویت مراکز تولید محتوای فرهنگی الکترونیکی مطابق با آداب و رسوم مناطق مختلف کشور	
الف-۴-۱-۶- اتخاذ تدابیر لازم برای مقابله با تهدیدات فرهنگ ایرانی-اسلامی در فضای الکترونیکی	
الف-۴-۲-۱- گسترش شبکه‌های ارتباطی امن، پایدار، آسان و ارزان برای استفاده عموم.	
الف-۴-۲-۲- ایجاد نظام اطلاع‌رسانی صحیح، سریع و به موقع برای عموم مردم.	

الف-۴-۲-۳- صیانت از حقوق شهروندی در فضای الکترونیکی.	
الف-۴-۳-۱- ترغیب و تشویق آحاد جامعه به یادگیری و کسب سواد اطلاعاتی.	
الف-۴-۳-۲- فراهم آوردن امکانات در اماکن عمومی جهت بهره‌گیری از فضای الکترونیکی	
الف-۴-۳-۳- آموزش بهره‌گیری از فناوری اطلاعات به عموم شهروندان	
الف-۴-۳-۴- افزایش دانش و مهارت همه شهروندان جهت بهره‌مندی از مزایای فناوری اطلاعات در زندگی.	
الف-۴-۳-۵- تقویت فرآیند آموزش فناوری اطلاعات برای بزرگسالان.	

راهکار	راهبرد
الف-۴-۱-۱- وضع قوانین مورد نیاز برای حفظ امنیت جامعه، خانواده و اشخاص	
الف-۴-۱-۲- طراحی و به کارگیری سازوکارهای امنیتی و حفاظتی برای حفظ امنیت جامعه، خانواده و اشخاص در فضای الکترونیکی.	
الف-۴-۳- آموزش شهروندان به رعایت نکات ایمنی در فضای الکترونیکی.	
الف-۴-۴- بهره‌گیری از رمز کدگذاری به صورت گسترده در راستای صیانت از حقوق شهروندان	

ب- "حوزه منابع انسانی"

ب-۱- تعریف و شناخت

قلمرو این حوزه تعلیم و تربیت نیروهای مورد نیاز برای آموزش کاربرد فناوری اطلاعات در تولید دانش، ابراز، مدیریت شبکه‌های ارتباطی، اطلاعاتی و مدیریت داده، اطلاعات و دانش را در همه ابعاد زندگی اجتماعی، فردی، سازمانی و ملی شامل می‌گردد. تربیت متخصصان برای تحقیق و پژوهش در سطوح تحصیلات تکمیلی و مهندسی و مهارت آموزی نیروی کار در صنعت فناوری اطلاعات از محورهای اساسی در این حوزه راهبردی می‌باشد. همچنین حفظ نیروی کار متبحر و متخصص و جلوگیری از مهاجرت نیروهای تحصیل کرده و با مهارت و جذب نخبگان و اساتید از سایر جوامع نیز می‌تواند مورد توجه برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران در این حوزه باشد. به طور کلی این حوزه به تلفیق توسعه منابع انسانی و توسعه صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات تمرکز می‌نماید.

ب-۲- هدف بنیادی

ارتقاء سطح دانش و مهارت‌های مورد نیاز فناوری اطلاعات و توسعه منابع انسانی جهت نیل به جامعه دانش پایه

این هدف به ارتقاء سطح دانش منابع انسانی در سطوح مختلف آموزش رسمی، آموزش شغلی و آموزش فراگیر یا یادگیری فارغ از همه محدودیت‌های جغرافیایی، فیزیکی و اقتصادی تاکید نموده و آموزش در خانه، موسسات، محیط کاری و ارائه فرصت‌های جدید آموزشی و ارزیابی فرآیندهای فناوری اطلاعات در کشور را بررسی می‌نماید. تعیین استانداردهای کیفی و کمی برای تربیت منابع انسانی و مدیریت دانش نقش برجسته‌ای برای تحقق این هدف دارد.

ب-۳- جهت‌گیری‌های راهبردی

جهت‌گیری‌های راهبردی به آموزش و به‌سازی تخصصی و حرفه‌ای منابع انسانی و سازماندهی مشاغل تخصصی و نیازسنجی برای تامین نیروهای آینده این صنعت در کشور اشاره دارد. نظام‌های فنی و مهندسی و حرفه‌ای و یادآرایی در رشته‌های آموزشی و مدارس هوشمند و شبکه‌های ملی و فراملی آموزش را هدف قرار داده که در سطح استانداردهای جهانی بتوانند نیروهای محقق، متخصص، مهندس و مربی و ماهر را تامین و تربیت کنند.

ب-۴- راهبردها

ب-۴-۱- نیازسنجی و برنامه ریزی توسعه نیروی انسانی در حوزه فناوری اطلاعات.

ب-۴-۲- سازماندهی مشاغل و توسعه تشکلهای صنفی، علمی و مهندسی در حوزه فناوری اطلاعات.

ب-۴-۳- آموزش و به‌سازی تخصصی و حرفه‌ای منابع انسانی در حوزه فناوری اطلاعات.

ب-۵- راهبردها و راهکارها

راهکار	راهبرد
ب-۴-۱-۱- برآورد منابع انسانی مورد نیاز آینده حوزه‌های مختلف فناوری اطلاعات.	
ب-۴-۱-۲- توسعه فضا و امکانات آموزشی و سازماندهی ظرفیت‌های کشور به منظور تامین و ارتقاء سطح علمی و حرفه‌ای منابع انسانی در حوزه فناوری اطلاعات.	
ب-۴-۲-۱- ساماندهی مشاغل مورد نیاز فناوری اطلاعات و طبقه‌بندی آنها.	
ب-۴-۲-۲- فراهم آوردن بستر مناسب برای گسترش انجمن‌های علمی، تشکلهای صنفی در حوزه‌های مختلف فناوری اطلاعات.	
ب-۴-۲-۳- تشکیل سازمان نظام مهندسی فناوری اطلاعات.	
ب-۴-۳-۱- بازآرانی رشته‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاهی منطبق با استانداردهای نوین، با توجه به نیازهای توسعه فناوری اطلاعات کشور	

ب-۴-۳-۲- توسعه ظرفیت‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای مورد نیاز برنامه‌های توسعه فناوری اطلاعات توأم با سازماندهی موثر منابع و امکانات کشور	
ب-۴-۳-۳- ت.انمندسازی دانش‌آموزان در بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در تمامی سطوح آموزش عمومی مطابق با استانداردهای روز جهانی	
ب-۴-۳-۴- تقویت خلاقیت خلاقیت فکری و قدیمیت ذهنی و تفکر منطقی برای نوآوری در حوزه فناوری اطلاعات	
ب-۴-۳-۵- تشویق متخصصان فنی و محققین در جهت کشف مرزهای جدید فناوری اطلاعات و افزایش کیفی و کمی این گروه از تحصیل‌کردگان در کشور	
ب-۴-۳-۶- تسهیل آموزش‌های رسمی مبتنی بر فناوری اطلاعات در مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان‌های کوچک و بزرگ با گسترش شبکه اینترنت و هوشمندی مدارس.	
ب-۴-۳-۷- تقویت تعامل مدارس داخلی با یکدیگر و مدارس خارج از کشور جهت پرورش منابع انسانی در سطح کلاس جهانی	
ب-۴-۳-۸- حصول اطمینان از بهبود کمی و کیفی سواد اطلاعاتی عموم مردم با نرخ رشد پرشتاب	
ب-۴-۳-۹- تقویت سیستم آموزش مبتنی بر فناوری اطلاعات بین دبیرستان‌های بزرگ و کوچک و دانشکده‌ها.	

ج- "حوزه تحقیق و توسعه"

ج-۱- تعریف و شناخت

توسعه مدیریت و فناوری از توانمندی‌های سطح بالای جوامع محیوب می‌گردد. خلاقیت، نوآوری و رخدادهای فناوری اطلاعات به دلیل استعداد انسانی و قدرت نرم‌افزاری جامعه جوان و پویای ایرانی- اسلامی یک ثروت نهفته و آشکار نشده است که می‌تواند تولیدکنندگان دانش، انباشت و انتقال، کسب و انتشار دانش، فناوری و نوآوری جهت تاثیر فعال به پیشرفت و توسعه جامعه دانش نوپای ایرانی در مقایس جهانی داشته باشد. ابعاد شهرهای دانش، پارک‌های نوآوری و مراکز کارآفرینی و اشتراک گذاری دانش و تبدیل دانش ضمنی به دانش تصریحی و کد شده از مزایای جوامع اطلاعاتی است که از فناوری اطلاعات بهره‌گسترده می‌برند.

ج-۲- هدف بنیادی

دستیابی به نظام نوآوری اطلاعات در سطح برتر منطقه و افزایش مستمر و مناسب سهم از تولید ناخالص ملی.

این هدف با الگوی دانش پایه و دستیابی به جایگاه اول علمی و فناوری منطقه‌ای منطبق می‌باشد. زیرا که استقرار نظام نوآوری ملی بر بستر کاربرد گسترده از فناوری اطلاعات قرار دارد. شبکه دانش، مدیریت دانش، تبادل دانش و اجرای پروژه‌های مشترک تحقیقاتی بین دانشگاه‌ها، تیم‌های مطالعاتی و پژوهشی و کرسی‌های علمی و فنی در داخل و خارج از کشور با استفاده از این فناوری‌های تسهیل گردیده و مرزهای دانش در اقصی نقاط جهان بر محققین گشوده شده است. لذا تلاش برای استقرار نظام نوآوری فناوری اطلاعات و دستیابی به جایگاه اول با توجه به زیرساخت‌های ارتباطی و مزیت‌های انسانی و بازارهای مناسب جهانی برای جامعه ایرانی-اسلامی به صورت بالقوه فراهم است و جهت گیری‌های راهبردی در این حوزه به هویت فرهنگ تحقیق و بررسی و تکمیل لایه‌های سیاست‌گذاری، تامین مالی، کارآمدسازی و موثرسازی حوزه فناوری اطلاعات پرداختند. به تقاضا محوری و ماموریت‌گرا نمودن پژوهش‌های کاربردی و توسعه اهمیت داده و به برقراری ارتباط و پیوند بین مراکز تحقیقاتی و پژوهشی و آزمایشگاه‌های ملی و دانشگاه‌های متخصص در زمینه تحقیقات بنیادی در داخل و خارج از کشور توجه نموده است.

ج-۳- جهت‌گیری‌های راهبردی

جهت‌گیری که در این حوزه اهمیت دارد، تشکیل نهادهای مالی خطرپذیر جهت حمایت از نوآوری و پژوهش در حوزه فناوری اطلاعات است و تشویق و ترغیب دانشمندان برجسته و الگوسازی آنان برای نسل جوان و فرهیخته را دنبال نموده است. تمرکز بر قطب‌های علمی و پژوهشی و مراکز خدمات نوین و تحقیق و توسعه از دیگر جهت‌گیری‌های تدوین راهبردها بوده است. حمایت از محققین و شرکتهای فنی-مهندسی و همکاری بین نهادهای عرضه‌کننده و مصرف‌کننده علم و فناوری و تجاری‌سازی ایده‌های قابل تبدیل به محصول از محورهای راهبردی دیگر در این حوزه می‌باشد. در این حوزه همچنین به بهبود و بازدهی سرمایه‌گذاری در حوزه علم و فناوری و ایجاد انگیزه برای بنگاه‌های کوچک دانش‌محور و حفظ نخبگان و فرهیختگان و جلوگیری از مهاجرت آنان اشاره شده است.

ج-۴- راهبردها

ج-۴-۱- تقویت فرهنگ و روحیه تحقیق و توسعه فناوری اطلاعات با صیانت از حقوق محققین و پژوهشگران.

ج-۴-۲- توسعه نهادها، مراکز و واحدهای علمی، فنی و مهندسی خدمات نوین تحقیق و پژوهش فناوری اطلاعات در کشور.

ج-۴-۳- تشویق، ترغیب و حمایت از تحقیقات تقاضا محور در حوزه فناوری اطلاعات.

ج-۴-۴- توسعه شبکه‌های پژوهش و نوآوری در سطح ملی و برقراری ارتباط موثر بین شبکه‌های پژوهش و نوآوری ملی و بین‌المللی.

ج-۵-راهبردها و راهکارها

راهکار	راهبرد
ج-۴-۱-۱- ایجاد و تقویت نهادهای مالی خطرپذیر در حوزه فناوری اطلاعات جهت حمایت از محققین و پژوهشگران	
ج-۴-۱-۲- تشویق محققین و معرفی پژوهشگران برجسته ملی و حمایت موثر و همه جانبه از فعالیتهای پژوهشی آنها	
ج-۴-۱-۳- تدوین الگو، وضع قوانین و ایجاد نظام صیانت از حقوق محققین و پژوهشگران در حوزه فناوری اطلاعات	
ج-۴-۲-۱- سیاستگذاری و برنامه‌ریزی برای تعیین اولویتهای پژوهش در حوزه‌های فناوری اطلاعات	
ج-۴-۲-۲- توسعه و تقویت قطب‌های علمی و مراکز آینده‌پژوهشی، تحقیقاتی و پژوهشی کاربردی در حوزه فناوری اطلاعات.	
ج-۴-۲-۳- ایجاد و گسترش موسسات تحقیق و فناوری، واحد‌های مشاوره، فنی طراحی و مهندسی ساخت، بازاریابی و فروش و نوآوری‌های فناوری اطلاعات.	
ج-۴-۲-۴- تأسیس مراکز پژوهش و نوآوری با مشارکت نهادهای پژوهشی خصوصی و تعاونی در حوزه فناوری اطلاعات و حمایت از آنها	
ج-۴-۲-۵- ایجاد و تقویت شهرک‌ها و پارک‌های علمی و فناوری و مراکز رشد در حوزه فناوری اطلاعات	
ج-۴-۲-۶- ایجاد انگیزه و مشوق‌های لازم برای بنگاه‌های کوچک دانش محور	
ج-۴-۳-۱- حمایت از تجاری سازی نتایج تحقیقات و پژوهش در حوزه فناوری اطلاعات	
ج-۴-۳-۲- فراهم آوردن زمینه‌های شکل‌گیری تقاضا برای تحریک فعالیتهای تحقیق و توسعه در حوزه‌های اولویت‌دار	
ج-۴-۳-۳- ایجاد نظام چند جانبه همکاری بین نهادهای تولید دانش، صنعت و دولت بر اساس تقاضا محوری	
ج-۴-۳-۴- آسیب‌شناسی و رفع موانع موجود در بازاریابی، تولید و صادرات محصولات فناوری اطلاعات	
ج-۴-۳-۵- بهبود بازدهی سرمایه گذاری در حوزه علم و فناوری اطلاعات	

ج-۴-۴-۱- برقراری تنظیمات نهادی شبکه دانش بین نهادهای، موسسات، مراکز و واحدهای فناوری اطلاعات داخلی و توسعه روابط موثر با مراکز علمی و فنی جهانی به منظور مثبت کردن تراز ملی دانش	
ج-۴-۴-۲- استاندارسازی فعالیت‌های تحقیقاتی و پژوهشی جهت بالا بردن کیفیت محصولات و خدمات فناوری اطلاعات برای حضور در عرصه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی.	
ج-۴-۴-۳- حضور فعال در مجامع تحقیقاتی و پژوهشی بین‌المللی به منظور ارتقاء کیفی پژوهش و نوآوری در کشور	
ج-۴-۴-۴- تقویت و پیاده‌سازی فرهنگ کارافرینی، مدیریت نوآوری و مدیریت ریسک در کشور	
ج-۴-۴-۵- مطالعه، بررسی و پایش مستمر و کسب اطلاع از نوآوری فناوری اطلاعات در سطح جهانی	
ج-۴-۴-۶- طراحی و اجرای پروژه تحقیقات و فناوری برای تعیین اولیوت‌ها و نیازها	

د- "حوزه صنعت فناوری اطلاعات"

د-۱- تعریف و شناخت

صنعت فناوری اطلاعات به فراهم آوردن زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، جهت تولید بسته‌های نرم‌افزاری و تجهیزات سخت‌افزاری پرداخته و بهره‌گیری از فناوری اطلاعات را ایجاد کننده فرصت‌های اشتغال در صنعت و خدمات دانسته و ایجاد محیطی توانمند جهت رشد قوی و پایدار این صنعت را مورد توجه قرار داده است. همچنین استفاده از فناوری اطلاعات جهت توسعه صنایع در سایر حوزه‌های تولید ملی را توصیه نموده و این صنعت را پیش‌تاز صنایع نوین در کشور دانسته است. سازماندهی خوشه‌ای فعالان در حوزه فناوری اطلاعات در سرتاسر کشور و بهره‌گیری از توانمندی و مهارت نیروی انسانی کشور برای خلق ارزش در این زمینه می‌تواند سهم ایران را از بازار جهانی این صنعت افزایش دهد. تشویق شرکت‌ها بدون در نظر گرفتن اندازه آنها به واسطه بهره‌گیری کامل از فناوری اطلاعات، آنها را قادر خواهد ساخت تا با مشتریان در سراسر کشور و جهان مبادلات تجاری داشته باشند.

د-۲- هدف بنیادی

دستیابی به صنعت برتر فناوری اطلاعات به منظور کسب سهم عمده بازار منطقه و تامین نیازهای داخلی با حضور فعال در عرصه بین‌الملل

هم اکنون این صنعت در جهان جوان و بازارهای آینده آن رو به گسترش می‌باشد. زیرساختهای لازم در کشور فراهم است و نیروی انسانی تحصیل کرده که توانایی تولید محصول و خدمات نوین بسته‌های نرم‌افزاری و ارائه خدمات کاربردی را در سطح جهانی داشته باشد، تربیت شده است. سهم ایران از بازارهای روبه رشد منطقه جهانی بسیار ناچیز است و تاثیر کاربرد این فناوری در همه سیستم‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یک فرصت راهبردی برای جامعه ایرانی است که بهره‌گیری به موقع از این فرصت می‌تواند ظرفیت‌های اجتماعی، اقتصادی و زیرساخت‌های ارتباطی کشور را بهبود بخشد.

د-۳- جهت گیری‌های راهبردی

رویکرد این حوزه، توانمندسازی صنعتی کشور در حوزه فناوری اطلاعات به عنوان پیش‌ران توسعه ملی می‌باشد که بر افزایش سهم بازارهای فراملی با افزایش توانایی رقابت‌پذیری و تقویت بخش غیر دولتی در کشور، حمایت از حرفه‌های صنعتی و شبکه‌های عملی، فنی، صنعتی و اجتماعی و رفع انحصارات و تکیه بر شایستگی‌های کلیدی جامعه ایرانی در شکل دهی به صنایع پیش‌تاز فناوری اطلاعات به عنوان یک حوزه راهبردی تمرکز دارد. ارتقاء کیفیت محصولات وضع قوانین تسهیل کننده و اولویت بخشیدن به سهم بازارهای منطقه‌ای و جهانی، تقدم نسبت به تامین نیازهای داخلی و حضور فعال در عرصه بین‌المللی از جهت گیری‌های کلی مطرح در این حوزه می‌باشد.

د-۴- راهبردها

د-۴-۱- دستیابی به سهم مناسب از بازار جهانی کالا و خدمات فناوری اطلاعات

د-۴-۲- ایجاد فضای رقابتی کسب و کار برای تولیدکنندگان کالا و خدمات در حوزه فناوری اطلاعات

د-۴-۳- سازماندهی اقتصادی- فنی صنایع پیش‌تاز فناوری اطلاعات در کشور با رویکرد شبکه‌ای و خوشه‌ای.

د-۵- راهبردها و راهکارها

راهکار	راهبرد
د-۴-۱-۱- انتخاب بازار هدف به منظور صدور محصولات و خدمات فناوری اطلاعات	
د-۴-۱-۲- حمایت و پشتیبانی سیاسی و اقتصادی از تولید و عرضه کالا و خدمات در حوزه فناوری اطلاعات	
د-۴-۱-۳- ارتقاء کیفیت محصولات و خدمات فناوری اطلاعات جهت رقابت‌پذیری صادرات آنها	
د-۴-۱-۴- وضع قوانین و مقررات تسهیل کننده صادرات محصولات و خدمات	

فناوری اطلاعات	
د-۴-۱-۵- بستر سازی برای تولید محصول و خدمات مشترک بین بنگاه های ملی، منطقه ای و بین المللی	
د-۴-۱-۶- جذب سرمایه گذاری مستقیم بومی و خارجی در حوزه فناوری اطلاعات	
د-۴-۱-۷- ایجاد صندوق ها و بنگاه های سرمایه گذار مخاطره آمیز جهت کمک به ایده های نوآورانه فناوری اطلاعات	
د-۴-۲-۱- ایجاد نظام استاندارد سازی و ارزیابی کیفی کالا و خدمات فناوری اطلاعات	
د-۴-۲-۲- برگزاری همایش ها و نمایشگاه ها و حمایت مالی و معنوی از تولیدکنندگان کالا و خدمات	
د-۴-۲-۳- برقراری ثبات، پایداری و امنیت مناسب فعالیت های اقتصادی در حوزه فناوری اطلاعات	
د-۴-۲-۴- نفی انحصار و رانت جهت ایجاد فرصت های مناسب و برابر، توام با شفاف سازی اطلاعات برای فعالین اقتصادی صنعت فناوری اطلاعات.	
د-۴-۲-۵- بکارگیری فناوری اطلاعات در تمامی شرکت ها بدون در نظر گرفتن اندازه گیری جهت گسترش مبادلات تجاری با مشتریان در سراسر کشور و جهان (گسترش بازار)	
د-۴-۳-۱- سیاست گذاری، برنامه ریزی و وضع قوانین مناسب برای حمایت از امنیت سرمایه گذاری در صنعت فناوری اطلاعات	
د-۴-۳-۲- توسعه و تقویت شرکت ها و مراکز تولید محصولات حوزه فناوری اطلاعات با رویکرد شبکه ای و خوشه ای	
د-۴-۳-۳- استفاده از فناوری اطلاعات به عنوان توانمندساز جهت توسعه صنایع در سایر حوزه های اقتصادی و اجتماعی	
د-۴-۳-۴- تقویت پیوند بنگاه های کوچک و متوسط در زنجیره ارزش صنعت فناوری اطلاعات و کاربرد	

هـ "حوزه کسب و کار"

هـ-۱- تعریف و شناخت

دامنه این حوزه مشتمل بر کلیه فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، گردشگری، علمی، آموزشی و درمانی و ... می باشد. کاربرد فناوری اطلاعات در سایر بخشهای اجتماعی و اقتصادی موجب تسهیل در ارائه خدمات، کاهش هزینه های تولید، انتشار فناوری، توسعه تجارت

الکترونیک و کاهش میزان ترافیک عمومی و مصرف انرژی و آلودگی محیط زیست می‌گردد که می‌توان تحت عنوان اطلاعات مدار کردن کسب و کارها از آن نام برد. این حوزه بر بانکداری الکترونیکی، دولت الکترونیکی، تجارت و بازرگانی الکترونیکی، آموزش الکترونیکی، مدیریت دانش، کارآفرینی، تشکیل شرکتهای مجازی و دانشگاههای الکترونیکی تاکید داشته و منازل هوشمند، سازمانهای چابک و کار از راه دور و در خانه و شبکه‌سازی فعالیتهای کسب و کار را پوشش می‌دهد که می‌توان آن را دانش پایه کردن کسب و کارها نام نهاد.

ه- ۲- هدف بنیاد

ارتقاء سطح بهره‌وری ملی و بهره‌گیری از فرصتهای فراملی با چابک سازی فعالان مبتنی بر فناوری اطلاعات جهت کسب جایگاه اول اقتصاد منطقه‌ای.

کاربرد فناوری اطلاعات به عنوان توانمندساز برای چابک‌سازی، انعطاف‌پذیری و گسترش شبکه‌های ارتباطی، اطلاعاتی و الکترونیکی و پیوند شبکه‌ای دفاتر کار، شرایط ویژه‌ای را فارغ از سن و جنس ایجاد نموده و افراد می‌توانند در محل مورد نظر خود زندگی کنند، بدون اینکه نیازمند روشهای حمل و نقل فیزیکی باشند و از این طریق کاهش هزینه‌ها و ارتقاء بهره‌وری ملی را به دنبال خواهد داشت.

بهره‌گیری از شبکه‌ها در فعالیتهای تولیدی، توزیعی و بخش اقتصادی موجب صرفه‌جویی در منابع انرژی خواهد شد و بدین‌وسیله فشار بر محیط کاهش می‌یابد و چابکی نیروی کار و ارتقاء کیفیت مدیریت و انعطاف‌پذیری سازمان‌ها در شرایط محیطی پیچیده و توأم با عدم اطمینان، ثبات و پایداری بیشتری به دنبال خواهد داشت. هدف دیگر ایجاد فرصتهای کسب و کار در این حوزه نوظهور و عصر فراصنعتی برای جوامع جوان و تحصیلکرده است که ایران اسلامی می‌تواند در این مسیر هم‌پیش‌تاز کشورهای منطقه باشد.

ه- ۳- جهت‌گیری‌های راهبردی

تقویت کارآفرینی، افزایش بهره‌وری، بازنگری و مهندسی مجدد فرایندهای سازمانی صنعتی، خدماتی و تولیدی با کاربرد گسترده فناوری اطلاعات یکی از اهداف اساسی این حوزه می‌باشد. همچنین که توسعه کسب و کار الکترونیکی نیز از اولویت برخوردار است؛ توسعه فعالیت‌های رقابتی و گسترش نظام اطلاع‌رسانی شفاف امکانی مناسب برای کارآفرینان ملی خواهد بود. گسترش زیرساختها و نیاز روزافزون جامعه امکان سرمایه‌گذاری جدید در این فعالیتهای را فراهم نموده است.

ه- ۴- راهبردها

ه- ۴- ۱- کارآفرینی با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ایجاد فضای مناسب کسب و کار رقابتی جهت اخذ سهم از بازارهای جهانی.

- ه-۴-۲- افزایش بهره‌وری با استفاده از فناوری اطلاعات در تولید کالا و خدمات
- ه-۴-۳- چابک‌سازی فرایندهای کسب و کار با استفاده از فناوری اطلاعات.
- ه-۴-۴- شفاف‌سازی و قابلیت اعتماد و اطمینان جامه به کسب و کار الکترونیکی.
- ه-۵- راهبردها و راهکارها

راهکار	راهبرد
ه-۴-۱-۱- بسترسازی موثر برای توسعه کسب و کار، عرضه محصولات و خدمات در سطح ملی و بین‌المللی با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات.	
ه-۴-۱-۲- کارآفرینی در حوزه‌های کسب و کار الکترونیکی با توسعه زیرساختهای فناوری اطلاعات	
ه-۴-۱-۳- توسعه خوشه‌ها و شبکه‌های کسب و کار با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات	
ه-۴-۱-۴- گسترش و پیوند جامعه شبکه دفاتر کار برای انتخاب شغل افراد فارغ از شرایط سنی و جنسی جامعه	
ه-۴-۲-۱- گسترش کاربرد فناوری اطلاعات در واحدهای تولیدی و خدماتی.	
ه-۴-۲-۲- بکارگیری فناوری اطلاعات در شفاف‌سازی نظام اطلاعاتی تولید کالا و خدمات.	
ه-۴-۲-۳- بسترسازی مناسب با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در جهت ارتقاء سطح بهره‌وری ملی و بخشی.	
ه-۴-۲-۴- تلاش در جهت گسترش شبکه‌ها و فعالیت‌های اقتصادی و کار از راه دور جهت کاهش مصرف منابع انرژی، ترافیک و فشار بر منابع محیطی.	
ه-۴-۲-۵- کاربرد فناوری اطلاعات در افزایش سرعت مبادلات پر حجم و با ارزش	
ه-۴-۲-۶- تشکیل بازارهای ترکیبی "بنگاه به بنگاه" و "بنگاه به مشتری" در ابعاد داخلی و خارجی.	
ه-۴-۲-۷- تقویت بخش خصوصی با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در بازاریابی و گسترش بازارهای بدون مرز.	
ه-۴-۳-۱- بازنگری و سازماندهی فرایندهای کسب و کار مبتنی بر کاربرد یکپارچه فناوری اطلاعات.	
ه-۴-۳-۲- معماری سازمانی مبتنی بر فناوری اطلاعات جهت چابک‌سازی کسب و کار	

هـ-۳-۳-۳- پیوند بین بخش فناوری اطلاعات و سایر بخش‌های اقتصادی جامعه.	
هـ-۴-۴-۱- ایجاد نظام ملی، بانکی، گمرکی، بازرگانی، تجاری و حمل و نقل و ... یکپارچه تجارت الکترونیکی.	
هـ-۴-۴-۲- ایجاد نظام بیمه‌ای در خصوص تجارت الکترونیکی.	
هـ-۴-۴-۳- ایجاد نظام صدور گواهی و احراز هویت الکترونیکی مطمئن.	
هـ-۴-۴-۴- کسب اطلاع مستمر از روندهای بازار و فناوری	

و- "حوزه دولت"

و-۱- تعریف و شناخت

دامنه فعالیت در زمینه فناوری اطلاعات به اولویتهای حاکمیتی در زمینه ارائه خدمات عمومی، قانون گذاری، سیاست گذاری، معماری سازمان‌های دولتی و گسترش زیرساختهای نرم‌افزاری مربوط می‌شود. توسعه مدیریت دانش با بهره گیری از فناوری اطلاعات و برقراری امنیت فضای الکترونیکی تبادل اطلاعات کشور در این حوزه قرار دارد. توسعه دولت الکترونیکی، استقرار نظام نوآوری ملی و ایجاد شبکه‌های مادر زیرساخت ارتباطی از دیگر محورهای مورد توجه در این حوزه می‌باشد. بازنگری دولت در فرآیندهای کاری و بازمهندسی سازمانها و ساختارها و افزایش سواد اطلاعاتی کارکنان دولت و کاهش زمان و هزینه خدمات به شهروندان نیز در این حوزه قرار می‌گیرد. دولت بهره‌بردار نیست بلکه بسترساز، حمایت کننده، هماهنگ کننده و ناظر در چارچوب رقابت‌های سالم و ایجاد کننده فرصت‌های دسترسی برای همه آحاد جامعه است.

و-۲- هدف بنیادی

فراهم نمودن زیرساخت‌های (نرم و سخت) امن و مطمئن و تنظیمات نهادی در سطح استانداردهای جهانی به منظور نیل به دولت الکترونیک و تحقق جامعه دانش محور. دستیابی به جامعه دانش محور یکی از اهداف اساسی دولت است تا بتواند رضایت عمومی را فراهم آورد و سطح توسعه یانگی کشور را ارتقاء دهد. فراهم آوردن زیرساخت‌های سخت‌افزاری با پهنای باند پرسرعت، ارزان، مطمئن و امن از دیگر اهداف این حوزه می‌باشد. همچنین تحول در نظام اداری و کاهش بوروکراسی اجتماعی نیز در این حوزه مورد توجه قرار گرفته. افزایش آگاهی‌های عمومی و برقراری مدیریت یکپارچه ملی متناسب با مقتضیات فضای الکترونیکی داخلی و خارجی و گسترش فرهنگ کاربرد صحیح فناوری اطلاعات از دیگر اهداف دولت می‌باشد.

و-۳- جهت‌گیری‌های راهبردی

جهت‌گیری اساسی راهبردهای این حوزه‌متکی بر تفکیک وظایف حاکمیت و تصدی در فناوری اطلاعات است. تلاش روزافزون برای شک‌گیری جامعه دانش پایه متناسب با اهداف سند

چشم‌انداز بیست‌ساله از دیگر محورهای جهت‌گیری در این راهبردها می‌باشد. بهبود ساختار سازمانی دولت و تحول در ساختار موجود و تشکیل دولت الکترونیکی متناسب با شرایط اجتماعی و توانمندی‌های فناوری اطلاعات نیز مورد انتظار این حوزه می‌باشد. مدیریت تحول ملی مبتنی بر کاربرد فناوری اطلاعات، از جهت‌گیریهای کلان راهبردهای این حوزه است.

و-۴- راهبردها

و-۴-۱-؟؟؟ تحول اداری کشور مبتنی بر فناوری اطلاعات.

و-۴-۲- نهادینه‌سازی مدیریت عالی دانش و اطلاعات در سازمان‌های دولتی.

و-۴-۴- تدوین قوانین توسعه دهنده و تسهیل‌کننده فناوری اطلاعات برای بهره‌گیری فراگیر جامعه.

و-۴-۵- استقرار نظام ملی نوآوری فناوری اطلاعات در کشور با تنظیمات نهادی کارآمد و موثر.

و-۴-۶- استقرار نظام امنیت فضای الکترونیکی تبادل اطلاعات کشور.

و-۴-۷- ایجاد شبکه‌های مادر زیرساخت ارتباطی امن و مطمئن برای دسترسی ارزان‌آحاد جامعه.

و-۵- راهبردها و راهکارها

راهکار	راهبرد
و-۴-۱- بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در اصلاح نظام اداری (اجرایی، قضایی و تقنینی) کشور متناسب با مقتضیات فضای الکترونیکی و گسترش سیستم‌های بدون کاغذ	
و-۴-۲- تدوین برنامه‌های اجرایی و طراحی نظام ارزیابی با تعیین شاخص‌های عملکرد فناوری اطلاعات در جهت تحقق اهداف چشم‌انداز بیست‌ساله کشور.	
و-۴-۳- افزایش سواد اطلاعاتی کارکنان دولت جهت تحقق دولت الکترونیک.	
و-۴-۴- طراحی حکومت و ساختار سازمانی جامعه اطلاعاتی دورن سازمانی، بین سازمان‌ها و فراسازمانی با ارتباطات الکترونیکی.	
و-۴-۵- در دسترس همگان بودن اسان اطلاعات مدیریت عمومی در خانه و محل کار.	
و-۴-۶- ارتقاء جایگاه مدیریت فناوری اطلاعات در دستگاه‌های اداری (اجرایی، قضایی و تقنینی)	
و-۴-۲- ایجاد و توسعه سیستم مدیریت دانش در سطح سازمان جهت به اشتراک گذاری دانش، مهارت‌ها و تجربیات کارکنان دولت.	

و-۴-۳-۱-اصلاح وضع قوانین جهت تسهیل و تسریع در توسعه و کاربرد فناوری اطلاعات متناسب با قدرت کنترل بازار.	
و-۴-۳-۲-تدوین استانداردهای مورد نیاز حوزه فناوری اطلاعات.	
و-۴-۳-۳-گسترش کیفیت مدیریت صحیح فرکانس رادیویی و اختصاص عدلانه آن.	
و-۴-۳-۴-ترویج برون‌سپاری فعالیت‌های اطلاعات و ارتباطات به بخش خصوصی.	
و-۴-۴-۱-یکپارچگی و استانداردسازی سامانه‌ها، نرم‌افزارهای عمومی و اختصاصی و پایگاه‌های داده ملی برای تعامل و استفاده بهینه از منابع اطلاعاتی.	
و-۴-۴-۲-تدوین و روزآمدسازی استانداردهای حوزه فناوری اطلاعات و نظارت بر اجرای صحیح آنها.	
و-۴-۴-۳-توسعه و استفاده فراگیر از نرم‌افزارهای آزاد/ متن باز.	
و-۴-۵-۱-تهیه نگاهت نهادی سازمان‌های فعال کشور در حوزه فناوری اطلاعات.	
و-۴-۵-۲-ایجاد نظام ارزیابی برای انجام تنظیمات نهادی نظام نوآوری.	
و-۴-۵-۳-تنظیم وظایف، هماهنگ‌سازی ارتباطات و هدایت ارتباط عملکرد میان اجزای نظام فناوری اطلاعات.	
و-۴-۶-۱-استقرار نظام مدیریت و راهبری امنیت فضای تبادل اطلاعات کشور.	
و-۴-۶-۲-استانداردسازی محصولات و سازوکار امنیت حوزه فناوری اطلاعات.	
و-۴-۶-۳-توسعه و تقویت صنعت بومی امنیت فناوری اطلاعات.	
و-۴-۶-۴-ایجاد نظام پیشگیری و مقابله با تهدیدات مختلف در حوزه فناوری اطلاعات	
و-۴-۶-۵-سهولت ایمنی و امنیت جهت شبکه‌های پر سرعت و کارآمد.	
و-۴-۷-۱-ایجاد شبکه یکپارچه ارتباطی مادر مورد نیاز فناوری اطلاعات در سطح کشور	
و-۴-۷-۲-ایجاد شبکه ملی اینترنت برای دسترسی با کیفیت، امن و پایدار در سراسر کشور در هر زمان و هر مکان برای هر کس	
و-۴-۷-۳-ایجاد نظام مدیریت یکپارچه شبکه ملی ارتباطات و فناوری اطلاعات	
و-۴-۷-۴-توسعه و تقویت نرم‌افزارهای مورد نیاز زیرساخت‌های ارتباطی در راستای تحقق یکپارچگی، همراه با امنیت و پایداری آن.	
و-۴-۷-۵-ارتقاء و بهبود محیط حقوقی و نظارتی و تضمین امنیت شبکه برای	

کاربران.	
و-۴-۷-۶-تشویق، ترغیب و حمایت جهت توسعه هماهنگ و فراگیر زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در سراسر کشور.	
و-۴-۷-۷-تقویت و توسعه مراکز و پایگاه‌های داده حیاتی برای تحقق جامعه اطلاعاتی	

ز- "حوزه تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی"

ز-۱- تعریف و شناخت

چگونگی پیوند شبکه‌های ملی ارتباطی و اطلاعاتی با کشورهای منطقه و جهان و حضور مبتکرانه در مجامع و نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی و گسترش بازارهای کسب و کار فراتر از مرزهای ملی و تجارت الکترونیکی و همکاری‌های صنعتی و علمی و مهندسی در قلمرو این حوزه قرار دارد.

تبادل فرهنگی در فضای مجازی و روشهای مدیریت آن با حفظ آرمان‌ها و ارزش‌ها از دیگر مسائل این حوزه می‌باشد. تمرکز بر بازارهای هدف، شناسایی رقبا و رصد کردن مستمر بازارهای جهانی و انتقال دانش و انجام پروژه‌های مشترک علمی، فنی و اقتصادی نیز در این حوزه قرار دارد.

ز-۲- هدف بنیادی

تقویت و گسترش ارتباطات منطقه‌ای و بین‌المللی در حوزه‌های مختلف فناوری اطلاعات هدف نیازمند گسترش ارتباطات همه جانبه در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی می‌باشد. کانون منطقه در زمینه فناوری اطلاعات نیازمند پیوند و تقویت ارتباطات کشور با سایر کشورها می‌باشد بهره‌گیری از مزایای تجارت، سلامت، آموزش، گردشگری، بانک، بیمه و ... الکترونیکی نیازمند گسترش پیوندهای فیزیکی و نرم‌افزارهای (حقوقی و علمی) می‌باشد همچنانکه افزایش سهم محصولات و خدمات فناوری اطلاعات در بازارها، نیازمند حضور مستمر با استفاده از مزایای این صنعت در جهان است.

ز-۳- جهت‌گیری‌های راهبردی

راهبردی این حوزه به حضور مبتکرانه در مجامع و نهادهای منطقه‌ای تکیه نموده؛ انتخاب بازارهای هدف را در اولویت قرار داده بر انتقال تجربه و دتتش از سایر کشورهای پیشرو توجه دارد. توانمندسازی ملی برای دستیابی به قدرت جهت کسب بازارها با گسترش همکاری‌های مشترک اقتصادی و تجاری با دیگر کشورها نیز اهمیت به سزایی پیدا نموده است.

تطبيق قوانين و استانداردهاى مى با قوانين و استانداردهاى بين‌المللى در فرآيند جهانى شدن از ديگر موضوعات مهم در انتخاب و گزينش راهبردهاى اين حوزه بوده است.

ز-۴-راهبردها

ز-۴-۱-گسترش همكارى و تعامل با كشورهاي جهان در حوزه فناورى اطلاعات.

ز-۴-۲-حضور فعال و مبتكرانه در مجامع و نهاد هاى منطقه‌اى و بين‌المللى فناورى اطلاعات براى حفظ حقوق، ارزش‌ها و منافع مى.

ز-۴-۳-عرضه خدمات و محصولات در حوزه فناورى اطلاعات در بازارهاي منطقه‌اى و بين‌المللى.

ز-۴-۴-ارتباط با مجامع علمى و تحقيقاتى جهت انتقال و تبادل دانش و فناورى.

ز-۵-راهبردها و راهكارها

راهكار	راهبرد
ز-۴-۱-۱-ايجاد نهادهاي مشترك علمى، فنى، اقتصادى، تجارى و اجراى طرحهاي امنيتى منطقه‌اى و بين‌المللى.	
ز-۴-۱-۲-اتصال شبكه ارتباطى كشور به كشورهاي همجوار به منظور تبادل و انتقال اطلاعات و برقرارى ارتباطات بين‌المللى.	
ز-۴-۱-۳-جذب و بكارگيرى افراد حقيقى و حقوقى با استعداد خارجى براى توسعه پرشتاب فعاليتهاى فناورى اطلاعات كشور.	
ز-۴-۱-۴-تلاش در جهت دستيابى به سيستم‌ها و شبكه‌هاي آموزش كشورهاي پيش‌رو در صنعت فناورى اطلاعات.	
ز-۴-۱-۵-استقرار نمايندگى‌هاي جهاني جهت فناورى اطلاعات در كشور براى تحقيق بخشيدن به كانون و مركز سرويس‌هاي فناورى اطلاعات منطقه‌اى.	
ز-۴-۱-۶-جذب و بكارگيرى افراد حقيقى و حقوقى با استعداد خارجى براى توسعه پرشتاب فعاليتهاى فناورى اطلاعات كشور.	
ز-۴-۲-۱-بهره‌گيرى از تجربيات منطقه‌اى و بين‌المللى در توسعه فناورى اطلاعات.	
ز-۴-۲-۲-حضور فعال در سازمان‌ها و مجامع منطقه‌اى و بين‌المللى مرتبط با حوزه فناورى اطلاعات.	
ز-۴-۲-۳-بهره‌گيرى از تسهيلات و امكانات سازمان‌هاي منطقه‌اى و بين‌المللى جهت توسعه علمى و فنى در حوزه فناورى اطلاعات.	
ز-۴-۳-۱-افزايش كيفيت و توان رقابتي محصولات داخلى فناورى اطلاعات در	

چرچوب استانداردهای بین‌المللی.	
ز-۴-۳-۲-فراهم آوردن بستر همکاری‌های اقتصادی و تجاری منطقه‌ای و بین‌المللی	
ز-۴-۳-۳-مکلف نمودن دفاتر نمایندگی‌ها و سفارتخانه‌ها جهت همکاری در بازاریابی محصولات در حوزه فناوری اطلاعات.	
ز-۴-۳-۴-انجام پروژه‌های مشترک با شرکت‌ها و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی.	
ز-۴-۳-۵- پوشش و پیوند بنگاه‌های کوچک، متوسط و بزرگ از سوی بنگاه‌های جهانی.	
ز-۴-۴-۱- مجامع علمی و تحقیقاتی بین‌المللی جهت ارتقاء سطح علمی و انتقال دانش در حوزه فناوری اطلاعات به کشور.	
ز-۴-۴-۲-همکاری با مراکز و مجامع علمی و تحقیقاتی و اجرای پروژه‌های مشترک	
ز-۴-۴-۳-حمایت از حضور موثر متخصصین ایرانی در مجامع علمی و تحقیقاتی	
ز-۴-۴-۴-ایجاد دانشگاه‌های مجازی مشترک با کشورهای منطقه‌ای و بین‌المللی	
ز-۴-۴-۵- فراهم آوردن زیرساخت ارتباطی فناوری اطلاعات برای پیوند شبکه‌های علمی ملی با شبکه منطقه‌ای و بین‌المللی.	

۳-۶- شاخص‌ها و اهداف کمی

بدیهی است پس از تصویب جهت گیرهای کلی سند (بیانیه‌های ارزشها، چشم‌انداز و مأموریت)، حوزه‌های راهبردی، اهداف و راهبرد های هر حوزه، لازم است دستگاه‌های مسوول هر یک از حوزه‌های مذکور تعیین گردیده و طی مدت ۶ ماه، شاخص‌های سنجش و اهداف کمی چشم‌انداز سند فناوری اطلاعات کشور را تهیه و به تصویب شورایعالی فناوری اطلاعات کشور برسانند. این فرایند مورد نظارت راهبردی مرحله‌ای برنامه‌های پنج ساله توسعه فناوری کشور در راستای تحقق چشم‌انداز سند قرار گرفته و ارزیابی مستمر سالیانه عملکرد اجرایی دستگاه‌ها بر این مبنا صورت خواهد گرفت.

ضمیمه: تعاریف واژگان کلیدی

فناوری اطلاعات

با رویکرد فنی می‌توان گفت به کلیه فناوری‌هایی که در جمع‌آوری، انتقال، ثبت، پردازش، انتشار و نمایش اطلاعات به بشر کمک می‌کنند فناوری اطلاعات و ارتباطات گویند. توربان

فناوری اطلاعات را استفاده از شبکه‌های کامپیوتری در سازمان‌ها می‌داند. هنری لوکاس بکارگیری هر گونه فناوری به منظور جمع‌آوری، پردازش، ذخیره‌سازی و انتقال اطلاعات را فناوری اطلاعات می‌داند. براساس تعاریف گفته شده می‌توان فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات را در پنج گروه فناوری‌های دریافت اطلاعات شامل انواع حسگرها، صفحه کلید و ماوس و ...، فناوری‌های پردازش اطلاعات شامل انواع رایانه‌ها بزرگ و کوچک و ریزپردازنده‌ها نهفته در وسایل مصرفی، فناوری‌های ثبت و نگهداری اطلاعات شامل انواع حافظه‌ها و فناوری‌های نمایش اطلاعات شامل انواع نمایشگرها و چاپگرها و ... رده بندی نمود.

آمادگی الکترونیکی

آمادگی الکترونیکی به توانایی کشور در بهره‌برداری از امکاناتی چون اینترنت به عنوان محور رشد جامعه و توسعه انسانی اشاره دارد. به طور کلی آمادگی الکترونیکی این طور تعریف شده است: "میزان آمادگی یک جامعه برای مشارکت در اقتصاد الکترونیکی".

زیرساخت اطلاعات

زیرساخت اطلاعات، استانداردها، قوانین و مقررات، فعالیت‌های تجاری و فناوری‌هایی را که به منظور انتقال و به اشتراک گذاری امن و مجاز اطلاعات مورد نیاز است در بر می‌گیرد. بانک جهانی زیرساخت اطلاعاتی و ارتباطی را به شبکه‌های اطلاعاتی و مخابراتی می‌کند که از طریق آنها اطلاعات منتقل، ذخیره و ارائه می‌شوند. با توجه به مطالب ارائه شده در خصوص مفهوم زیرساخت و زیرساخت اطلاعات، می‌توان گفت که مفهوم زیرساخت‌های فناوری اطلاعات تعیین کننده عواملی است که دارای ویژگیهای زیر باشد:

۱. فراهم کننده مبنایی برای پیشتیبانی سایر خدمات و سرویسها.
  ۲. ارائه کننده خدمات ضروری و لازم برای ایجاد و توسعه سایر بخشها.
  ۳. تسهیلاتی است که جنبه عمومی دارند و متعلق به فرد/سازمان خاصی نیستند.
  ۴. تسهیلات، خدمات و تاسیساتی هستند که برای کارکرد جامعه اطلاعاتی مورد نیازند.
- نهایت اینکه با توجه به ویژگی‌های فوق‌الذکر می‌توان گفت که مهمترین مصادیق زیر ساخت‌های فناوری اطلاعات عبارتند از:

زیر ساخت‌های فنی

زیر ساخت‌های حقوقی و قانونی

زیرساخت‌های امنیتی

زیرساخت‌های اجتماعی و فرهنگی

زیرساخت‌های فنی

بدون وجود زیرساخت فنی مناسب جهت پیاده‌سازی و بکارگیری پایگاهها و برنامه‌های کاربردی، بهره‌گیری از منافع فناوری اطلاعات محقق نخواهد شد. توسعه هر بخش به نحوی از زیرساخت‌های فنی تاثیر پذیر خواهد بود. میتوان زیرساخت فنی را از دو بعد زیرساخت ارتباطی و اطلاعاتی مورد بررسی قرار داد:

زیرساخت ارتباطی

از زیرساخت‌های اطلاعاتی مهم می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

الف- مرکز داده اینترنتی (IDC) ب- کارت هوشمند ج- سیستم تشخیص هویت (GIS) د- سیستم اطلاعات جغرافیایی

زیرساخت‌های حقوقی و قانونی

بکارگیری و توسعه موفق فناوری اطلاعات به وجود قوانین و مقرراتی که مشوق توسعه باشند و به عامل باز دارنده؛ وابسته است. بر این اساس کشورها نیازمند اصلاح قوانین و یا تدوین قوانین جدیدی هستند که پذیرش و بکارگیری فناوری اطلاعات را مورد توجه قرار دهد. این قوانین باید مواردی از قبیل شیوه سازماندهی و اداره کردن بخش فناوری اطلاعات، حریم شخصی، امنیت، جرایم رایانه‌ای، شناسایی و صدور مجوز، مالیته‌ها، تعرفه‌های گمرکی و سایر موضوعات را پوشش دهند.

زیر ساخت‌های امنیتی

براساس مطالعات انجام گرفته در مورد زیر ساخت‌های امنیتی، یک جامعه اطلاعاتی ایمن جامعه‌ای است که در آن همه کاربران به این جامعه اطمینان دارند و قادرند که اطلاعات را به گونه ای مطمئن به اشتراک گذارده و مدیریت کنند.

یادگیری الکترونیکی

یادگیری الکترونیکی براساس تعریف کمیسیون اتحادیه اروپا برنامه اجرایی عبارتست از "بکارگیری اینترنت و فناوری‌های چندرسانه جدید جهت بهبود کیفیت یادگیری از طریق تسهیل دسترسی به منابع و خدمات و هم چنین تسهیل تعاملات و هم کاری‌ها".

در این شیوه‌های یادگیری جدید که دانش آموز محورند، اهمیت یادگیری به عنوان یک فرایند اجتماعی، بسیار مورد توجه قرار می‌گیرد و تعاملات بین دانش آموزان با یکدیگر و هم چنین بین دانش آموز و مدرسان بسیار حائز اهمیت است.

یادگیری از راه دور

روشی برای تدریس از راه دور بخصوص برای مناطق دور دستی که تسهیلات آموزشی و یا رشته‌های آموزشی مورد نیاز دسترس نمی‌باشد. یادگیری از راه دور شامل یادگیری از طریق تلویزیون، رادیو، مکاتبه، اینترنت، بوحهای آموزشی، ویدئو و ... می‌باشد.

دولت الکترونیکی

امروزه جوامع در حال تبدیل شدن به جوامع الکترونیکی و شهروندان نیز به کاربران شبکه‌های اطلاعاتی هستند. اکنون مردم بیشتر به حقوقشان آگاه هستند و سعی می‌کنند که توانایی‌های خود را در اخذ تصمیمات آگاهانه در جنبه‌های تاثیرگذار بر زندگی شان توسعه دهند. در همین راستا دولت الکترونیکی در اکثر قریب به اتفاق کشورها مورد توجه قرار گرفته و کشورهای در حال توسعه اقداماتی را در جهت نیل به این هدف شروع کرده‌اند. می‌توان گفت که دولت الکترونیکی از حد یک ایده جدید فراتر رفته و همه کشورهای توسعه یافته و حتی در حال توسعه، گام‌های موفقی را به سوی بهره‌برداری از پتانسیل‌ها و مزایای این مقوله برداشته‌اند. در عصر حاضر افراد جامعه انتظار دارند که کلیه خدمات و سرویس‌های دولتی با حداقل هزینه، حداکثر سرعت و حداقل زمان در اختیار آن‌ها قرار گیرد، لذا این امر حائز اهمیت است که دولت، توانایی ارائه بهترین خدمات را در کمترین زمان و با بهترین راندمان، به اقشار مختلف جامعه داشته باشد. در بسیاری از کشورهای کمتر توسعه یافته سامانه‌ها و ابزارهایی که در حال حاضر در ادارات دولتی برای ارائه خدمات و اطلاعات به شهروندان مورد استفاده قرار می‌گیرند، قدیمی بوده و روند کار در دستگاه‌های دولتی کند است. آنها در جلب رضایت شهروندان موفقیت چندانی ندارد از سوی دیگر سرمایه‌گذارانی قابل توجهی در زمینه طراحی و به کارگیری سیستم‌های جدید در بخش دولتی صورت نمی‌گیرد. با بکارگیری دولت الکترونیکی، دولت‌ها به دنبال بهبود کیفیت و افزایش سرعت خدمات رسانی مداوم با کاهش هزینه تعامل بین خود و گروه‌های شهروندی (افراد، شرکت‌ها و جوامع شهری) می‌باشند. گروه‌های ذینفع کلیدی در این خصوص عبارتند از:

- شهروندان
- سازمانها و نهادهای دولتی
- شرکتهای

سازمان‌های غیر انتفاعی

NGO ها

- شرکتهای ارائه دهنده خدمات شهری
- قوه‌مقننه و قضائیه

سلامت الکترونیکی

سلامت الکترونیکی عبارتست از "توسعه استفاده و بکارگیری فناوری اطلاعاتی و ارتباطاتی جهت ارتقای سلامت". هم چنین بر اساس تعریف ایزنباخ در سال ۲۰۰۱، که یکی از پیشگامان مبحث سلامت الکترونیکی است، این واژه چنین تعریف شده است:

”سلامت الکترونیک، ارائه خدمات و اطلاعات بهداشتی و درمانی از طریق اینترنت و فناوری‌های مربوطه است. این واژه تنها به مشخصات فنی اشاره ندارد بلکه به شیوه تفکر، تلقی و تعهد به بهبود مراقبت‌های درمانی در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی نیز از طریق بکارگیری فناوری اطلاعات اشاره دارد.”

سه مفهوم مرتبط دیگر که به تبیین مفاهیم مرتبط کمک می‌کند عبارتند از:

- ۱- دوراپزشکی^۱، درمانی را در اختیار افرادی قرار می‌دهد که به مراکز مشاوره‌ای دسترسی ندارند و در مناطق دورافتاده قرار دارند.
- ۲- خدمات بر خط^۲، سامانه‌های کاربردی مبتنی بر وب که از طریق آن شهروندان می‌توانند بدون مراجعه به دفاتر عمومی مربوط به خدمات درمانی، برای دریافت این خدمات اقدام کنند.
- ۳- سیستم‌های مدیریت و پرونده‌های بیماران: مجموعه‌ای از پایگاه‌های داده است که به منظور مدیریت و استفاده از پرونده‌های بیماران ایجاد شده‌اند. این پایگاه‌ها اطلاعات شخصی بیماران، سوابق بیماری‌ها و نتایج آزمایشات آنها را پوشش می‌دهد.

تجارت الکترونیکی

در ساده‌ترین تعریف می‌توان تجارت الکترونیکی را انجام امور تجارت بوسیله سامانه‌های الکترونیکی دانست. گروه مشاوره‌ای گارتنر به عنوان یک شرکت تحقیقاتی و مشاوره‌ای معتبر، تجارت الکترونیکی را میزان استفاده یک شرکت از فرصت‌های ایجاد شده توسط شبکه اینترنت و فناوری‌های مرتبط معرفی نموده‌اند. سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی^۳ نیز تجارت الکترونیک را انجام تجارت (خرید و فروش کالاها و خدمات) از طریق اینترنت، (خواه کالاها و خدماتی که قابلیت ارائه و تحول از طریق اینترنت را دارند و خواه آنهایی که ندارد) خرید، فروش و مبادله کالا، خدمات و اطلاعات از طریق شبکه می‌داند.

گردشگری الکترونیکی

به طور خلاصه گردشگری الکترونیکی را می‌توان ”بکارگیری فناوری اطلاعات در جهت دسترسی به منابع و تجربیات گردشگری مربوط به یک کشور یا یک منطقه دانست”. بنا به یک تعریف جامع‌تر، ”گردشگری الکترونیکی همان کسب و کار الکترونیکی در گردشگری است.” برای سازمان‌هایی که در بخش گردشگری مشغول فعالیتند، کسب و کار الکترونیکی در واقع استفاده

---

¹ Telemedicine

² On-line Service

³ OECD

از فرصت‌های موجود در جهت بهبود ارتباطات و تعاملات خارجی و داخلی از طریق اینترنت و اینترنت است.

بیمه الکترونیکی

بیمه الکترونیکی را در حالت کلی می‌توان "کاربرد اینترنت و سایر فناوری‌های اطلاعاتی در تولید و توزیع خدمات بیمه‌ای" تعریف نمود. در تعبیری خاص و محدودتر نیز بیمه الکترونیکی را ارائه پوششی بیمه‌ای دانست که از طریق آن یک بیمه نامه به صورت آنلاین ارائه شده، مورد مذاکره قرار گرفته و قرارداد بسته می‌شود.

کاربران

کاربران فناوری اطلاعات افرادی هستند که در یک زمینه خاص اجتماعی و حرفه‌ای از فناوری اطلاعات به منظور برقراری ارتباط با دیگران، هماهنگی در انجام فعالیت‌ها، سرگرمی و یا تجهیزات و انجام کسب و کار استفاده می‌کنند. بدیهی است که واژه کاربران طیف وسیعی از افراد را شامل می‌شود که آن‌ها را می‌توان با توجه به زمینه‌های کاربری در گروه‌های مختلفی طبقه‌بندی نمود. به عنوان مثال کاربران یادگیری الکترونیکی را می‌توان به اساتید، دانشجویان، معلمان، دانش آموزان و ... تقسیم‌بندی نمود. جهت ارائه یک دسته بندی کلی از کاربران فناوری اطلاعات در سطح ملی می‌توان آن‌ها را به شکل ذیل دسته‌بندی نمود:

- شهروندان: شهروند عضوی است از یک شهر یا کشور که برخوردار از حقوق و منزلتی مدنی است. شهروند الکترونیکی هم فردی است که با فناوری اطلاعات آشنایی دارد و می‌تواند از خدمات الکترونیکی یک شهر الکترونیکی استفاده کند.
- بخش خصوصی: بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی، بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است.
- سازمان و نهادهای دولتی: بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معدن بزرگ، بانکداری، بیمه، تامین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند این‌ها می‌شود که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.
- سازمان‌ها و نهادهای غیر دولتی: به طور کلی، اصطلاح سازمان غیر دولتی در مورد موسساتی به کار می‌رود که مسقیماً از بودجه دولتی استفاده نمی‌کنند و اعضای آن‌ها در مقابل فعالیتی که انجام می‌دهند، مسئولیت تفویض شده دولتی ندارد. گاهی این اصطلاح هم مفهوم «سازمانهای مردی» یا به اختصار PO به کاربرده می‌شود.

سازمان ملل متحد، اصطلاح NGO را به هر گروه غیر انتفاعی داوطلبانه از شهروندان جهانی اطلاق می‌کند که در سطح محلی، منطقه‌ای و بین‌المللی تشکیل شده باشد. آن‌ها نظریات و ارزیابی‌های کارشناسی خود را ارائه می‌دهند و همچون مکانیزم هشدار دهنده عمل می‌کنند و در اجرای توافق‌نامه‌های بین‌المللی، همکاری و نظارت دارند. بنا به نظر نظام ملی حسابرسی در آمریکا سازمان‌هایی غیر انتفاعی محسوب می‌شوند که هزینه‌های آنها عمدتاً از طریق کمکها و مساعدت‌های مردمی تامین گردد. بانک جهانی سازمان غیر دولتی را "سازمان‌های خصوصی می‌داند که فعالیت‌هایی را در راستای التیام رنج، افزایش منافع مردم فقیر، حفاظت از محیط زیست، فراهم نمودن اساسی‌ترین خدمات اجتماعی، یا توسعه اجتماعی دنبال می‌نمایند." در مفهوم گسترده‌تر این عنوان برای هر سازمان‌هایی تعریف می‌کند که برای سود شخصی تشکیل نشده‌اند. اگر چه ممکن است کارمندان حقوق بگیر داشته باشند و در فعالیت‌های سودآور شرکت نمایند، اما سود یا مازاد حاصله را بین اعضا و مدیران پخش نمی‌کنند.

آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۲ قانون تجارت الکترونیکی

وزارت بازرگانی - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - وزارت امور اقتصادی و دارایی
وزارت دادگستری - معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۰۶/۱۱ بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های بازرگانی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی و دادگستری و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور و به استناد ماده (۳۲) قانون تجارت الکترونیکی - مصوب ۱۳۸۲ - آیین‌نامه اجرایی ماده یادشده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین‌نامه اجرایی ماده (۳۲) قانون تجارت الکترونیکی - مصوب ۱۳۸۲

ماده ۱- در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معنای مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف- قانون: قانون تجارت الکترونیکی - مصوب ۱۳۸۲ -

ب- شورا: شورای سیاست‌گذاری گواهی الکترونیکی، موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه.

پ- مرکز ریشه: مرکز صدور گواهی الکترونیکی ریشه، موضوع بند (الف) ماده (۴) این آیین‌نامه.
ت- مرکز میانی: مرکز صدور گواهی الکترونیکی میانی، موضوع بند (ب) ماده (۴) این آیین‌نامه است.

ث- دفاتر ثبت نام: دفتر ثبت نام گواهی الکترونیکی، موضوع بند (پ) ماده (۴) این آیین‌نامه.

ج- گواهی الکترونیکی: داده الکترونیکی حاوی اطلاعاتی در مورد مرکز صادرکننده گواهی، مالک گواهی، تاریخ صدور و انقضا، کلید عمومی مالک و یک شماره سریال که توسط مرکز میانی تولید شده به گونه‌ای که هر شخصی می‌تواند به صحت ارتباط بین کلید عمومی و مالک آن اعتماد کند.

چ- داده ایجاد امضای الکترونیکی: داده‌ای انحصاری نظیر رمز یا کلید خصوصی که امضا کننده برای ایجاد امضای الکترونیکی از آن استفاده می‌کند.

ح- داده واری امضای الکترونیکی: داده‌ای نظیر رمز یا کلید عمومی که برای بررسی و صحت امضای الکترونیکی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

خ- زوج کلید یا داده‌های ایجاد و واری امضای الکترونیکی: کلید خصوصی و کلید عمومی مرتبط با آن در یک رمزنگاری نامتقارن.

د- طرف اعتماد کننده: شخصی است که به اعتبار اطلاعات گواهی الکترونیکی اعتماد می‌کند.

ذ- مهر زمانی: اعلامیه‌ای شامل یک امضای الکترونیکی که به وسیله مرکز میانی صادر شده و تایید می‌کند که داده پیام معین در موقع خاصی به او ارایه شده است.

ر- مخزن: یک پایگاه داده ذخیره و انتشار گواهی‌های الکترونیکی و اطلاعات مربوط به آنها جهت بهره‌برداری طرف‌های اعتمادکننده است.

- ز- تجهیزات ایجاد و واریسی امضای الکترونیکی: نرم‌افزار یا سخت‌افزاری که به منظور اجرای داده‌های مربوط به ایجاد و واریسی امضای الکترونیکی استفاده می‌شود.
- ژ- سیاست‌های گواهی: مجموعه سیاست‌های گواهی الکترونیکی مشتمل بر سیاست‌ها، قوانین، مقررات و روش‌های فنی، حقوقی و ساختاری که مطابق با استانداردهای بین‌المللی تدوین شده و حداقل خواسته‌ها و الزامات پیاده‌سازی مراکز صدور گواهی، دفاتر ثبت نام، صاحبان امضا و طرف‌های اعتمادکننده را مشخص می‌کند. تدوین این سیاست‌های گواهی برای مرکز ریشه الزامی است و می‌تواند برای مرکز میانی به طور جداگانه تنظیم گردد.
- س- دستور العمل گواهی: مجموعه دستورالعمل‌هایی که منطبق با سیاست‌های گواهی جهت تشریح جزئیات عملکرد مدیریت گواهی‌های الکترونیکی در مرکز ریشه و مراکز میانی تدوین می‌گردد.
- ش- زیرساخت کلید عمومی: مجموعه‌ای از نرم‌افزارها، سخت‌افزارها، سیاست‌ها، فرآیندها و روال‌های مورد نیاز برای مدیریت گواهی‌ها و زوج کلیدها.
- ماده ۲- به منظور حفظ یکپارچگی و سیاست‌گذاری در حوزه زیرساخت کلید عمومی کشور شورای سیاست‌گذاری گواهی الکترونیکی مرکب از اعضای زیر تشکیل می‌شود:
- الف- وزیر بازرگانی یا معاون ذی‌ربط وی (رییس)
- ب- معاون ذی‌ربط وزیر دادگستری
- پ- معاون ذی‌ربط وزیر اطلاعات
- ت- معاون ذی‌ربط وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ث- معاون ذی‌ربط وزیر امور اقتصادی و دارایی
- ج- معاون ذی‌ربط وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- چ- معاون ذی‌ربط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور
- ح- معاون ذی‌ربط رییس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- خ- رییس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران
- د- رییس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
- ذ- رییس سازمان نظام صنفی رایانه‌ای
- ر- دبیر شورای عالی انفورماتیک
- ز- دبیر شورای عالی فناوری اطلاعات
- ژ- رییس مرکز توسعه تجارت الکترونیکی وزارت به عنوان دبیر شورا (بدون حق رای)
- س- یک تا سه نفر مشاور خبره با پیشنهاد رییس و تأیید اکثریت سایر اعضای شورا
- ماده ۳- وظایف شورا به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف- بررسی سیاست‌های کلان و برنامه‌های مربوط به حوزه زیرساخت کلید عمومی کشور و
ارایه آن به شورای عالی فناوری اطلاعات کشور جهت تصویب

ب- صدور مجوز ایجاد مرکز ریشه

پ- تصویب و به‌روزرسانی سیاست‌ها و دستورالعمل‌های گواهی مرکز ریشه و میانی

ت- تصویب استانداردها، رویه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی گواهی الکترونیکی

ث- ایفای نقش به عنوان مرجع هماهنگ‌کننده در مورد فعالیت حوزه‌های گوناگون اجرایی برای
ارایه خدمات رایانه‌ای صدور گواهی مبتنی بر زیرساخت کلید عمومی و نحوه تعامل مراکز صدور
گواهی داخلی با مرکز صدور گواهی خارجی و هرگونه تفسیر یا کاربردپذیری مفاد سیاست‌های
گواهی ریشه و میانی

ج- نظارت عالی و بررسی گزارش عملکرد و تخلفات احتمالی مراکز ریشه و میانی و در صورت
لزوم لغو مجوز آنها.

ماده ۴- سطوح دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی موضوع ماده (۳۱) قانون به عنوان ارایه
دهندگان خدمات گواهی الکترونیکی به شرح زیر تعیین می‌شوند:

الف- مرکز دولتی صدور گواهی الکترونیکی ریشه که با کسب مجوز از شورا فعالیت می‌نماید.
تبصره ۱- این مرکز وابسته به مرکز توسعه تجارت الکترونیکی، موضوع ماده (۸۰) قانون
می‌باشد.

تبصره ۲- سیستم بانکی می‌تواند با اخذ مجوز شورا در حوزه نظام بانکی مرکز ریشه مستقل
ایجاد نماید که در این صورت مرکز یاد شده وابسته به مرکز توسعه تجارت الکترونیکی موضوع
این ماده نخواهد بود.

ب- مرکز صدور گواهی الکترونیکی میانی که با کسب مجوز از یک مرکز ریشه، مبادرت به
صدور گواهی الکترونیکی نموده و سایر خدمات مربوط به امضای الکترونیکی را انجام می‌دهد.

پ- دفتر ثبت نام گواهی الکترونیکی که با کسب مجوز از حداقل یک مرکز میانی نسبت به ثبت
و انتقال درخواست متقاضیان درخصوص صدور گواهی و لغو گواهی‌ها و سایر امور مربوط به آنها
مطابق با ضوابط و دستورالعمل صادره از سوی مراکز میانی که تعهد همکاری با آنها را امضا
نموده است، اقدام می‌نماید.

ماده ۵- وظایف و مسئولیت‌های مرکز ریشه به شرح زیر تعیین می‌شوند:

الف- پیشنهاد سیاست‌ها و دستورالعمل گواهی مرکز ریشه و ارایه به شورا جهت تصویب

ب- اجرای سیاست‌ها و دستورالعمل‌های شورا

ت- بررسی و تصویب سیاست‌ها و دستورالعمل مراکز میانی

ث- بررسی و احراز شرایط لازم و صلاحیت متقاضیان ایجاد میانی و صدور مجوز برای آنها

- ث- حصول اطمینان از ثبت اطلاعات معتبر و مناسب در گواهی‌ها و نگهداری مدارک و شواهد
 دال بر صحت این اطلاعات
- ج- حصول اطمینان از عملکرد صحیح مراکز میانی
- چ- ابطال گواهی مراکز میانی که بر خلاف تعهداتشان عمل کرده‌اند
- ح- اطلاع‌رسانی به صاحبان امضا و طرف‌های اعتمادکننده در مورد هر گونه تغییر در کارکرد
 مرکز میانی
- خ- ایجاد و به‌روزرسانی یک مخزن برخط و اطلاع‌رسانی خدمات آن
- ماده ۶- مرکز ریشه به محض قطع عملیات مرکز میانی و زمانی که فعالیت این مرکز به موجب حکم مراجع قضایی و یا دلیل دیگری متوقف شود و همچنین در صورت لغو مجوز مرکز میانی باید به روش مندرج در بند (خ) ماده (۵) این آیین‌نامه و درج در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران فهرست گواهی‌های باطل شده را منتشر نماید.
- تبصره- مسئولیت و نحوه پرداخت خسارت بابت ضرر و زیان ناشی از ابطال مرکز میانی به صاحبان امضای الکترونیکی صادر شده از این مرکز و یا به دفاتر ثبت نام باید در دستورالعمل گواهی الکترونیکی مرکز و یا در قرارداد منعقد شده بین طرفین قید شده باشد.
- ماده ۷- مراکز میانی حسب مورد توسط دستگاه‌های دولتی یا بخش غیر دولتی ایجاد می‌شوند و شرایط و ضوابط تأسیس مراکز میانی به شرح زیر تعیین می‌شود:
- الف- ارایه اساسنامه یا مجوز ثبت از مراجع ذی‌ربط
- ب- ارایه تقاضا از طرف متقاضی
- پ- معرفی پنج نفر دارای مدرک تحصیلی مرتبط مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با شرایط زیر:
- ۱- سه نفر کارشناس دارای مدرک تحصیلی دانشگاهی و ترجیحاً دارای تجربه فعالیت مرتبط.
- ۲- دو نفر با مدرک کاردانی در رشته‌های مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات یا حداقل سه سال تجربه در حوزه‌های مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات همراه با مجوز طی دوره آموزشی از مراکز فنی و حرفه‌ای.
- ت- تأمین مکان فیزیکی مناسب همراه با تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری لازم اعلام شده از سوی مرکز ریشه به نحوی که امنیت فنی و رمزنگاری را تضمین نماید و مورد تأیید بازرسان مرکز ریشه قرار گرفته باشد.
- ث- ارایه تضمین معتبر متناسب با مبلغ تعیین شده توسط مرکز ریشه.
- ج- تدوین سیاست‌ها و دستورالعمل گواهی مرکز.

- تبصره ۱- مراکز ریشه مکلفند ظرف دو ماه نسبت به بررسی تقاضا اقدام و نتیجه را به متقاضیان اعلام نمایند.
- تبصره ۲- مراکز میانی ایجاد شده توسط سازمانهای دولتی به صورت غیر انتفاعی فعالیت خواهند نمود.
- تبصره ۳- مراکز میانی دولتی از ابتدای سال ۱۳۸۸ مجاز به ارائه خدمات گواهی الکترونیکی به بخش‌های غیر دولتی خارج از حوزه فعالیت خود نمی‌باشند.
- تبصره ۴- اشخاصی که مجوز راه‌اندازی مرکز میانی را با ملاحظه شرایط این ماده اخذ می‌نمایند مکلفند ظرف شش‌ماه از تاریخ صدور مجوز نسبت به تأسیس مرکز اقدام نمایند. در غیر این صورت مجوز ایشان لغو شده تلقی می‌گردد.
- ماده ۸- مراکز میانی در حین فعالیت با رعایت مفاد دستورالعمل گواهی، وظایف زیر را به عهده خواهند داشت:
- الف- بررسی صلاحیت و صدور مجوز برای دفاتر ثبت‌نام ذی‌ربط.
- ب- تضمین ارائه خدمات صدور و لغو گواهی‌ها به صورت مطمئن.
- پ- تضمین ارائه خدمات تأیید صحت گواهی‌ها به صورت سریع و مطمئن.
- ت- تضمین محرمانه بودن داده‌های مربوط به امضا در فرآیند ایجاد این داده‌ها برای جلوگیری از شبیه‌سازی گواهی‌ها.
- ث- حصول اطمینان نسبت به موارد زیر:
- ۱- در لحظه صدور گواهی الکترونیکی، اطلاعات مندرج در گواهی‌ها صحیح باشند.
  - ۲- در هنگام صدور گواهی الکترونیکی، امضا کننده مشخص شده در گواهی، داده‌های ایجاد و واری امضای الکترونیکی را دریافت نموده و داده ایجاد امضای الکترونیکی تحت کنترل انحصاری وی باشد.
  - ۳- کلیه اطلاعات مرتبط با گواهی الکترونیکی را تا مدت زمان تعیین شده در دستورالعمل گواهی به صورت الکترونیکی حفظ نماید.
  - ۴- تاریخ و ساعت صدور و لغو یک گواهی به دقت تعیین شده و قابل تشخیص باشد.
  - ۵- عدم کپی یا ذخیره داده ایجاد امضای الکترونیکی متقاضیان را تضمین نماید.
  - ۶- گواهی قابل دسترسی برای عموم نباشد، جز در مواردی که صاحبان گواهی‌ها رضایت خود را اعلام کرده‌اند یا نوع گواهی انتشار عمومی را ایجاب نماید.
  - ۷- در صورت امکان مرکز میانی و با دریافت درخواست دفتر ثبت نام، یک مهر زمانی به داده‌های الکترونیکی ضمیمه شود.

تبصره ۱- هر مرکز میانی موظف است فهرستی از گواهی‌هایی را که توسط آن مرکز صادر می‌شود با ذکر تاریخ صدور، نام صاحب گواهی و نوع گواهی تهیه و منتشر نماید. اطلاعات مزبور باید در جایگاه اینترنتی مربوط درج گردد.

تبصره ۲- مرکز میانی بر عملکرد دفاتر ثبت نام طرف قرارداد خود نظارت داشته و در صورت احراز تخلف طبق ضوابط با آن برخورد کرده و در صورت لزوم با رعایت تمهیدات پیش‌بینی شده در دستورالعمل گواهی نسبت به لغو مجوز دفتر ثبت نام متخلف اقدام خواهد نمود.

ماده ۹- مجوز مراکز میانی به طور ادواری، مطابق با سیاست‌های گواهی و با ملاحظه شرایط و تحولات فناوری‌های جدید و پس از احراز مجدد صلاحیت متقاضیان، توسط مرکز ریشه قابل تمدید می‌باشد.

ماده ۱۰- مجوز مراکز میانی صرفاً با تأیید مرکز ریشه با ملاحظه شرایط مقرر در این آیین‌نامه و دستورالعمل گواهی قابل واگذاری به غیر خواهد بود.

ماده ۱۱- کلیه مؤسسات اعم از دولتی یا غیردولتی می‌توانند در حوزه فعالیت داخلی خود بدون اخذ مجوز از مرکز ریشه مبادرت به ثبت و صدور گواهی نمایند. گواهی‌هایی که به این صورت صادر می‌شود خارج از شمول مقررات این آیین‌نامه بوده و امضاهایی که به وسیله این گواهی‌ها تأیید می‌شوند خارج از موضوع ماده (۱۰) قانون و صرفاً قابل استفاده در همان مؤسسات خواهد بود.

ماده ۱۲- دفاتر ثبت نام می‌توانند بنا به مورد توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی اعم از دولتی یا غیر دولتی ایجاد شوند. اشخاص حقیقی و نیز صاحبان امضای اشخاص حقوقی متقاضی دریافت مجوز راهاندازی دفاتر ثبت نام در کشور باید دارای شرایط زیر باشند:

الف- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

ب- تدوین و عاملیت به احکام اسلام یا پیروی از ادیان به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی

پ- نداشتن پیشینه کیفری

ت- عدم تجاهر به فسق و داشتن صلاحیت اخلاقی و حسن سابقه

ث- عدم اعتیاد به مواد مخدر

ج- انجام خدمت وظیفه عمومی

چ- دارا بودن حداقل مدرک کاردانی مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

ح- ارائه ضمانت معتبر

خ- داشتن سابقه کار حداقل سه سال متوالی یا پنج سال متناوب مورد تأیید مرکز میانی در بخش‌های مرتبط با فناوری اطلاعات

تبصره ۱- نوع و میزان ضمانت معتبر براساس دستورالعمل دفاتر صدور گواهی الکترونیکی میانی پیش‌بینی می‌شود.

تبصره ۲- شعب بانک‌ها به عنوان دفاتر ثبت نام مراکز میانی تحت نظارت مرکز ریشه نظام بانکی از شمول این ماده و ماده (۱۴) مستثنی هستند.

تبصره ۳- اشخاصی که مبادرت به اخذ مجوز راه‌اندازی دفتر ثبت نام با ملاحظه شرایط این ماده می‌نمایند مکلفند ظرف چهارماه از تاریخ صدور مجوز نسبت به تأسیس دفتر اقدام نمایند. در غیر این صورت مجوز مذکور لغو شده تلقی می‌گردد.

تبصره ۴- متقاضی تأسیس دفتر ثبت نام موظف به تأمین مکان فیزیکی مناسب مطابق دستورالعمل گواهی میانی طرف قرارداد و تهیه و نصب تابلو با درج شماره مجوز دریافتی از مرکز یا مراکز میانی طرف قرارداد می‌باشد.

ماده ۱۳- وظایف دفاتر ثبت نام به شرح زیر می‌باشد:

الف- انجام عملیات مطابق با دستورالعمل گواهی مرکز میانی مربوط.

ب- احراز هویت و تصدیق مدارک ارائه شده متقاضی دریافت خدمات گواهی.

پ- ارسال درخواست متقاضی همراه با مدارک مربوطه به مرکز میانی مربوط.

ت- دریافت گواهی صادر شده از مرکز میانی مربوطه و تحویل به متقاضی.

ماده ۱۴- مجوز دفاتر ثبت نام حداکثر برای سه سال صادر می‌شود. این مجوز مطابق با دستورالعمل گواهی میانی و با لحاظ شرایط و تحولات فناوری‌های نوین پس از احراز صلاحیت متقاضیان توسط مراکز میانی قابل تمدید خواهد بود.

ماده ۱۵- دفاتر ثبت نام موظفند هنگام ثبت نام متقاضی گواهی الکترونیکی، امضای شخص را برای صحت اطلاعات ارائه شده (املایی و محتوایی) اخذ نموده و وی را از نحوه و شرایط دقیق استفاده از گواهی‌ها، از جمله محدودیت‌های حاکم بر استفاده، خدمات و شیوه‌های طرح و پیگیری دعوی مطابق سیاست‌ها و دستورالعمل گواهی میانی آگاه سازند.

ماده ۱۶- حق الثبت دفاتر ثبت نام، براساس نوع گواهی و خدمات ارائه شده به متقاضیان با رعایت مقررات براساس تعرفه‌ای که بنا به پیشنهاد شورا به تصویب هیأت وزیران می‌رسد تعیین می‌شود.

ماده ۱۷- به منظور حفظ محرمانه بودن و غیر قابل دستیابی بودن داده‌های ایجاد امضای الکترونیکی از طریق استنتاج، مراکز میانی مکلفند از تجهیزات و روش‌هایی استفاده کنند که داده‌های ایجاد امضای الکترونیکی مورد استفاده برای امضای الکترونیکی بیش از یکبار استفاده

نشده و در مقابل هر گونه شبیه‌سازی از طریق ابزارهای فنی محافظت و در برابر استفاده آن توسط اشخاص ثالث به نحو اطمینان بخشی محافظت شوند.

تبصره- این تجهیزات و روش‌ها نباید داده‌های لازم برای امضا را تغییر دهد و باید تضمین نماید که این داده‌ها قبل از طی فرآیند امضا در اختیار امضاکننده قرار نگیرد.

ماده ۱۸- اعتبار و پذیرش گواهی الکترونیکی صادره از مراجع صدور گواهی خارجی، مشروط به توافق دو جانبه بین مرکز ریشه کشور و مرجع صدور گواهی کشور خارجی با رعایت اصل شرط عمل متقابل و تصویب شورا خواهد بود.

ماده ۱۹- در موارد زیر با حفظ سوابق موجود، گواهی الکترونیکی توسط مرکز میانی صادرکننده آن، ابطال می‌شود:

الف- درخواست ابطال توسط صاحب گواهی الکترونیکی و یا وکیل قانونی وی.

ب- تخطی صاحب گواهی الکترونیکی از تعهداتش.

پ- احراز صدور گواهی مبتنی بر اظهارات دروغ و اشتباه متقاضی.

ت- مشاهده تخلف صاحب گواهی و یا دفاتر ثبت نام و مرکز میانی از مندرجات این آیین‌نامه، در این صورت مرکز ریشه دستور ابطال گواهی را صادر نماید.

ث- احراز صدور گواهی الکترونیکی که شامل اطلاعات شخص ثالث بوده و گواهی بدون رضایت وی صادر شده باشد.

ج- افشای کلید خصوصی نزد سایر افراد غیر مجاز.

ماده ۲۰- تمامی دستگاه‌های اجرایی مکلفند مطابق برنامه زمانبندی شده ظرف دو سال از زمان ابلاغ این آیین‌نامه فناوری امضای الکترونیکی مطمئن را در فعالیت‌ها و فرایندهای الکترونیکی حوزه عملکرد خود و سازمان‌های تابعه مورد استفاده قرار دهند و گزارش عملکرد خود را هر شش (۶) ماه یکبار به کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیکی ارائه نمایند.

پرویز داودی

معاون اول رییس جمهوری

آیین‌نامه اجرایی مواد ۳۸ و ۴۲ قانون تجارت الکترونیکی

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۹ بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های بازرگانی، امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، موضوع نامه شماره ۱/۱۸۹۹۳ مورخ ۱۳۸۳/۹/۲۵ وزارت بازرگانی و به استناد بند "الف" ماده (۷۹) قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲ تصویب نمود:

ماده ۱- مصرف‌کننده در موارد زیر به علت شرایط خاص کالا و خدمات، فاقد حق انصراف به شرح مندرج در بند "د" ماده (۳۸) قانون تجارت الکترونیکی خواهد بود مگر اینکه طرفین به نحو دیگری توافق نمایند:

الف - در مورد خدمات، در صورتی که با توافق مصرف‌کننده ارایه آن قبل از پایان هفت روز کاری شروع شده باشد.

ب - ارائه خدمات برای تحویل مواد غذایی یا سایر کالاهایی که مورد مصرف روزانه دارند.

ج - کالا یا خدماتی که قیمت آنها توسط نوسانات بازارهای مالی تعیین می‌شود و خارج از اختیار تأمین‌کننده است.

د- کالاهای ساخته شده با مشخصات فردی مصرف‌کننده که به طور واضح جنبه شخصی دارند یا اینکه به دلیل طبیعت آنها نمی‌توانند بازپس داده شوند و یا اینکه به سرعت قابلیت فساد و خرابی دارند.

ه- نوارهای صوتی و تصویری و نرم‌افزارهای رایانه‌ای بسته‌بندی شده که به وسیله مصرف‌کننده باز شده باشند.

و- روزنامه، نشریه و مجلات مطابق تعریف قانون مطبوعات.

تبصره - سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان موظف است فهرستی از مصادیق کالاها و خدمات مندرج در بند "ج" این ماده را تهیه و ضمن نگهداری اطلاعات به صورت روزآمد، از طریق شبکه جامع اطلاع‌رسانی بازرگانی کشور و پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان یادشده به آگاهی عموم برساند.

ماده ۲- خدمات مالی زیر، موضوع بند "الف" ماده (۴۲) قانون تجارت الکترونیکی خارج از شمول قواعد حمایت از مصرف‌کننده می‌باشد:

الف - خدمات مربوط به سرمایه‌گذاری

ب - خدمات بیمه‌ای

ج - خدمات سایر مؤسسات مالی و اعتباری

محمدرضا عارف

معاون اول رئیس جمهور

آیین‌نامه اجرایی ماده ۴۸ قانون تجارت الکترونیکی

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۵/۲ به پیشنهاد شماره ۱/۱۲۱۹۴ مورخ ۱۳۸۳/۶/۱۸ وزارت بازرگانی و به استناد ماده (۴۸) قانون تجارت الکترونیکی - مصوب ۱۳۸۲ - آیین نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف) سازمان های قانونی و مدنی حمایت از مصرف کننده (که از این پس سازمان نامیده می شوند): اعم از هر مؤسسه، شرکت یا انجمنی است که مطابق قانون، یا در اجرای آن با هدف حمایت از مصرف کننده در زمینه هایی از قبیل قیمت کالا و خدمات اعم از تولیدی و وارداتی، سیستم های مربوط به توزیع تا مرحله مصرف، ضرر و زیان کالاهای مصرفی و خدماتی ایجاد و یا ثبت شده یا می شوند.

ب) مصرف کننده: هر شخص اعم از حقیقی و حقوقی است که به منظوری جز تجارت یا شغل حرفه ای به خرید کالا و خدمت اقدام می کند.

ج) تأمین کننده: هر شخص اعم از حقیقی و حقوقی است که بنا به اهلیت تجاری، صنفی یا حرفه ای فعالیت می کند.

ماده ۲- سازمان می تواند در موارد زیر و به ترتیب پیش بینی شده در این آیین نامه مبادرت به طرح شکایت در مراجع قضایی یا سایر مراجع صلاحیت دار نماید:

الف) به تقاضای مصرف کننده متضرر؛

ب) به تقاضای یک یا چند مصرف کننده در حالی که تعداد کثیری از مصرف کنندگان ضرر مشترکی را متحمل شده اند؛

ج) اقدام مستقل سازمان بدون تقاضای شاکی خصوصی.

تبصره ۱- منظور از مصرف کننده متضرر در این ماده شخصی است که در نتیجه تخلف تأمین کننده از قواعد حمایت از مصرف کننده مقرر در باب سوم قانون تجارت الکترونیکی و موارد مذکور در فصل هشتم قانون نظام صنفی - مصوب ۱۳۸۲ - متحمل آسیب یا خسارت شده است. تبصره ۲- هریک از اشخاص مذکور در بندهای (الف) و (ب) این ماده می باید همراه با تقاضا نامه اسناد و مدارک مثبته ادعای خود را نیز به سازمان ارائه نمایند.

ماده ۳- درخواست های مطرح شده از جانب مصرف کنندگان توسط سازمان، ثبت شده و رسیدی مشتمل بر نام متقاضی، تاریخ و شماره ثبت به تقدیم کننده درخواست داده خواهد شد. نحوه طرح دعوی و شکایت توسط سازمان در مراجع ذی ربط قانونی حسب مورد مطابق تشریفات آیین رسیدگی مراجع مربوط خواهد بود.

ماده ۴- سازمان مکلف است نسبت به تقاضا نامه های دریافت شده ظرف یک هفته تعیین تکلیف کند و در صورت مقتضی ظرف یک ماه نسبت به طرح شکایت در مراجع قانونی ذی ربط اقدام نماید.

در غیر این صورت پاسخ مناسبی به درخواست کننده ارایه کند. این مواعد با رضایت مصرف کننده و نیز در صورتی که موضوع نیاز به بررسی بیشتری توسط سازمان داشته باشد برای یکماه قابل تمدید خواهد بود.

ماده ۵- سازمان می تواند براساس دلایل و مدارک موجود نسبت به تعیین طرف دعوا اقدام کند که حسب مورد ممکن است طراح کالا، سازنده مواد اولیه، تولیدکننده، عرضه کننده و فروشنده یا مجموعه ای از آنها باشد.

محمد رضا عارف

معاون اول رئیس جمهور

آیین‌نامه تشکیل کمیسیون گواهی رایانه‌ای کشور

ماده ۱- هدف

مطابق بند ۷-۲-۵ از اقدامات ذیل راهبرد دوم «سند امنیت فضای تبادل اطلاعات کشور» و به منظور ایجاد هماهنگی، نظارت، تصمیم‌سازی و پیشنهاد سیاست‌ها، برنامه‌ها، استانداردها، رویه‌ها و دستورالعمل‌ها، در زمینه فعالیت‌های مراکز صدور گواهی رایانه‌ای تصدیق هویت، کمیسیونی به نام «کمیسیون گواهی رایانه‌ای کشور» به عنوان یکی از کمیسیون‌های وابسته به شورای عالی افتا تشکیل می‌شود.

ماده ۲- وظایف کمیسیون

- ۱- پیشنهاد سیاست‌ها و برنامه‌های مربوط به حوزه زیرساخت کلید عمومی ملی (NPKI)
- ۲- پیشنهاد و به‌روزرسانی سیاست‌نامه، استانداردها، رویه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی گواهی رایانه‌ای ریشه ملی (CPS, CP) و مراکز صدور گواهی رایانه‌ای.
- ۳- پیشنهاد و به‌روزرسانی دستورالعمل تأیید مراکز صدور گواهی جهت ایجاد، امضاء و صدور گواهی رایانه‌ای.
- ۴- تصمیم‌سازی در زمینه ایجاد، حذف و اعمال تغییرات در حوزه‌های مختلف زیر ساخت کلید عمومی فضای تبادل اطلاعات کشور و سایر فعالیت‌های لازم برای توسعه و بهبود زیرساخت کلید عمومی ملی (NPKI).
- ۵- ایفای نقش به عنوان مرجع هماهنگ کننده در مورد هر گونه تفسیر یا کاربردپذیری مفاد سیاست‌نامه گواهی رایانه‌ای، فعالیت حوزه‌های گوناگون اجرایی برای ارائه خدمات رایانه‌ای صدور گواهی مبتنی بر زیرساخت کلید عمومی و نحوه تعامل مراکز صدور گواهی داخلی با مراکز صدور گواهی خارجی.
- ۶- نظارت بر عملکرد زیرحوزه‌ها جهت حفظ تعامل و سازگاری با یکدیگر در سطح ملی و با سایر حوزه‌ها در سطح بین‌الملل.
- ۷- بررسی راه حل‌های ارائه شده توسط مراکز صدور گواهی یا مراجع اعلام وضعیت گواهی‌ها در برخورد با مشکلات امنیتی.
- ۸- تعیین دامنه‌نام‌های قابل استفاده برای مراکز صدور گواهی و عناوین گواهی و قوانین تفسیرنامه‌ها.

ماده ۳- اعضای کمیسیون:

- ۱- وزیر بازرگانی (رئیس کمیسیون)
- ۲- نماینده قوه قضائیه
- ۳- وزیر اطلاعات (یا معاون ذیربط)
- ۴- وزیر ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات (یا معاون ذیربط)

- ۵- رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی (یا معاون ذیربط)
- ۶- نماینده ستاد کل نیروهای مسلح
- ۷- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (یا معاون ذیربط)
- ۸- رئیس سازمان ثبت اسناد کشور (یا معاون ذیربط)
- ۹- دبیر شورای عالی اطلاع رسانی
- ۱۰- رئیس سازمان ثبت احوال کشور
- ۱۱- دبیر شورای عالی افتا
- ۱۲- یک نفر متخصص به پیشنهاد کمیسیون و تصویب شورای عالی
- ۱۳- رئیس مرکز تجارت الکترونیکی کشور (دبیر کمیسیون)

مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای

پیرو تصویب و ابلاغ سیاست‌های کلی شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی (نامه‌های شماره ۱/۱۰۳۳ مورخ ۸۰/۳/۹ و شماره ۱/۱۰۷۲ مورخ ۸۰/۳/۱۳ دفتر مقام معظم رهبری)، شورای عالی انقلاب فرهنگی مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای را به این شرح تصویب کرد:

به منظور انتظام امور و فعالیتهای اطلاع‌رسانی و توسعه خدمات دسترسی به اینترنت در کشور، مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای با مدنظر قرار دادن نکات اساسی ذیل تنظیم شده است:

- ۱- حق دسترسی آزاد مردم به اطلاعات و دانش
  - ۲- مسؤلیت مدنی و حقوقی افراد در قبال فعالیتهای خود
  - ۳- رعایت حقوق اجتماعی و صیانت فرهنگی و فنی کشور در این قلمرو
  - ۴- ایجاد حداکثر سهولت در ارائه خدمات اطلاع‌رسانی و اینترنت به عموم مردم
- الف. آیین‌نامه نحوه اخذ مجوز و ضوابط فنی نقطه تماس بین‌المللی

۱- ایجاد نقطه تماس بین‌المللی. (ACCES SERVICE PROVIDER - A.S.P) در انحصار دولت می‌باشد و ارائه مجوز به دستگاههای ذیربط توسط شورای عالی اطلاع‌رسانی صورت می‌گیرد.

۲- دستگاههای اجرایی دولتی برای سرمایه‌گذاری جهت ایجاد نقطه تماس بین‌المللی، به طور مستقل از شبکه مخابرات کشور، لازم است گزارش توجیهی فرهنگی، علمی - فنی و اقتصادی مربوط را با امضای بالاترین مقام اجرایی به تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برسانند. تصویب نهایی به عهده شورای عالی اطلاع‌رسانی می‌باشد.

۳- دستگاه اجرایی یک نسخه از درخواست خود را همراه با توجیه فنی به وزارت پست و تلگراف و تلفن تحویل می‌دهد. این درخواست همراه با گزارش بررسی فنی وزارت مذکور شامل توان علمی و فنی درخواست‌کننده، بررسی فرکانسی و سایر امور فنی و مهندسی برای تصویب نهایی به شورای عالی اطلاع‌رسانی ارسال می‌شود. این شورا ظرف مدت یک ماه پس از دریافت نظرات وزارت اطلاعات و وزارت پست و تلگراف و تلفن اعلام نظر خواهد نمود.

تبصره- سازمان صدا و سیما صرفاً برای وظیفه پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی خود از شبکه اینترنت، نیاز به مجوز از شورای عالی اطلاع‌رسانی ندارد ولی برای ارائه سایر خدمات اینترنتی موظف به اخذ مجوزهای این مصوبه می‌باشد.

۴- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف است در اسرع وقت، کلیه مشخصات امکانات فنی را که طبق ماده (۳) از درخواست‌کنندگان دریافت نموده، در اختیار وزارت اطلاعات قرار دهد.

وزارت اطلاعات نیز موظف است ضمن بررسی‌های لازم فنی - حفاظتی، در زمانبندی مقرر، پیشنهادهای اصلاحی را برای منظور نمودن توسط متقاضی، با هماهنگی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در مدت زمان حداکثر یک ماه اعلام می‌نماید. در صورت عدم اعلان، مشخصات امکانات مزبور تأیید شده تلقی خواهد شد.

۵- هر دستگاه اجرایی که مجوز برقراری تماس بین‌المللی را اخذ می‌نماید، صرفاً مجاز به ارائه خدمات در محدوده وظایف قانونی و تشکیلات مصوب خود می‌باشد، در صورت عدم رعایت این امر، پس از تذکر کتبی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، برای لغو مجوز اقدام خواهد شد.

۶- کلیه ایجاد کنندگان نقطه تماس بین‌المللی (از جمله شرکت مخابرات ایران) موظف می‌باشند تا امکانات فنی لازم در حفاظت و کنترل متمرکز از شبکه‌های مزبور، به شرح ذیل را فراهم آورند:

الف- سیستم پالایش **Filtering** مناسب به منظور ممانعت از دسترسی به پایگاه ممنوع اخلاقی و سیاسی و حذف ورودی‌های **port** غیر مطلوب.

ب- سیستم بارو **Fire wall** مناسب به منظور صیانت شبکه‌ها از تخریب، فریب و سرقت اطلاعات.

ج- دایر کننده نقطه تماس بین‌المللی اینترنتی موظف است بانک فعالیتهای اینترنتی کاربران خود را قابل دسترسی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات قرار دهد تا بر اساس ضوابط و مصوبات شورای عالی امنیت ملی با حکم قاضی ذی‌ربط حسب درخواست در اختیار وزارت اطلاعات قرار گیرد.

د- امکان جلوگیری از برقراری ارتباطات غیر متعارف، نظیر ارتباطات غیر متقارن و ارتباطات غیرمستقیم در موارد غیر مجاز

۷- به منظور صیانت از شبکه اطلاع رسانی ملی، وزارت پست و تلگراف و تلفن موظف است تمهیداتی را فراهم آورد تا ارتباطات بین کاربران در داخل کشور حتی‌الامکان از طریق شبکه مازه (**Back Bone**) داخل کشور صورت پذیرد.

۸- دارندگان مجوز تنها می‌توانند خدماتی را ارائه نمایند که در مجوز ذکر شده است و تخطی از این امر تخلف محسوب می‌شود.

۹- دارندگان مجوز نقطه تماس بین‌المللی موظف به رعایت کلیه ضوابط مندرج در این آیین‌نامه و قوانین و مقررات جاری کشور می‌باشند و در صورت تخلف از آن در مرحله اول تذکر و در مرحله دوم قطع موقت (حداکثر یک هفته) صورت می‌گیرد و در صورت تکرار ضمن قطع

ارتباط، با تأیید شورای عالی اطلاع رسانی و کمیسیون ذیربط آن برای رسیدگی به جرائم، به مراجع ذیربط معرفی می‌شوند.

۱۰- دستگاه‌های دولتی که بدون اخذ مجوز اقدام به ایجاد نقطه تماس بین‌المللی کرده‌اند موظف می‌باشند حداکثر ظرف یک ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه برای درخواست مجوز اقدام نمایند وگرنه براساس ماده ۹ با آنان عمل خواهد شد.

تبصره- شرکت‌های بخش خصوصی که تاکنون نسبت به ایجاد نقطه تماس بین‌المللی اقدام کرده‌اند لازم است ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه نسبت به جمع‌آوری تأسیسات یا واگذاری به بخش‌های دولتی اقدام نمایند.

۱۱- نظارت بر حسن اجرای عملکرد نقاط تماس به عهده وزارت پست و تلگراف و تلفن می‌باشد.

۱۲- وزارت پست و تلگراف و تلفن گزارش عملکرد این آیین‌نامه را هر ۶ ماه یک بار برای بررسی در شورای عالی اطلاع‌رسانی ارائه می‌دهد.

ب. آیین‌نامه واحدهای ارائه‌کننده خدمات اطلاع رسانی و اینترنت رسا (ISP)

۱- تعریف رسا (ISP)

شرکت‌ها یا مؤسسات ارائه‌کننده خدمات اطلاع رسانی و اینترنتی، رسا یا (Internet Service Provider) خوانده می‌شوند.

اینترنت از پیوند تعداد بی‌شماری شبکه‌های ارتباطی کامپیوتری کوچک و بزرگ که حاوی اطلاعات متنوع می‌باشد تشکیل می‌شود. یک فرد متصل به شبکه اطلاع رسانی و اینترنت تنها مشاهده‌گر و مرورگر اینترنت نمی‌باشد بلکه جزئی از این شبکه بوده و می‌تواند با آن تبادل اطلاعات نماید. یک رسا یا (ISP) اتصال به شبکه اطلاع رسانی و اینترنت را فراهم می‌آورد و جزء ضروری دسترسی و اتصال افراد به شبکه اینترنت می‌باشد.

۲- حدود فعالیت ارائه‌کننده خدمات اطلاع‌رسانی و اینترنت رسا (ISP) به شرح ذیل می‌باشد:

۲-۱- شرکت‌ها یا مؤسسات ارائه‌کننده خدمات اطلاع رسانی و اینترنت رسا (ISP) تحت ضوابط و قوانین مشخص شده در کشور فعالیت می‌نمایند و می‌توانند هم مستقلاً و هم در ارتباط با شبکه اینترنت به فرآوری اطلاعات پرداخته و به کاربران خود عرضه نمایند.

۲-۲- ارائه مجموعه خدمات ارزش افزوده بر خط (on-line) و برون خط (off-line) برای کاربران خود.

۲-۳- فراهم آوردن دسترسی و همچنین تهیه و فرآوری محتوی برای کاربران خود.

۲-۴- انجام انواع فعالیتها برای آشنا نمودن کاربران در استفاده بهینه از شبکه اطلاع‌رسانی و اینترنت.

۲-۵- فراهم سازی خدمات، تهیه، تولید، توزیع یا ارائه اطلاعات برای کاربران مربوط.
۳- ارائه کننده خدمات اطلاع رسانی و اینترنت رسا (ISP) با رعایت شرایط زیر مجاز به فعالیت می‌باشند:

۳-۱- تهیه و نصب تجهیزات لازم به منظور برقراری ارتباطات و تبادل اطلاعات کاربران از قبیل شبکه داخلی (LAN - Local Area Network)، خطوط تلفن، رهیاب (router)، مودم، حافظه‌های پست الکترونیک، DNS و... به عهده رسا (ISP) می‌باشد.

۳-۲- تهیه و بکارگیری تجهیزات مورد نیاز در شبکه خود، براساس استانداردهای اعلام شده از طرف وزارت پست و تلگراف و تلفن.

۴- هر رسا (ISP) برای ارائه خدمات تلفنی صوتی - آوانت (VOIP) لازم است مجوز مربوط را طبق ضوابط قانونی از وزارت پست و تلگراف و تلفن کسب نماید. این امر، ارتباط کامپیوتر با کامپیوتر (گپ - chat) را شامل نمی‌شود.

۵- ارائه کننده خدمات اطلاع رسانی و اینترنت رسا (ISP) مکلف به رعایت شرایط و ضوابط فنی زیر می‌باشند:

۵-۱- اشخاص حقوقی و شرکتهای ثبت شده در ایران می‌توانند متقاضی کسب مجوز رسا (ISP) باشند.

۵-۲- لازم است مدیر این مؤسسات و شرکتهای دارای شرایط زیر باشد:

۵-۲-۱- تابعیت ایران و پایبندی و التزام عملی به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۵-۲-۲- متدین به یکی از ادیان الهی و رسمی مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۵-۲-۳- دارای صلاحیت علمی در حد حداقل مدرک کارشناسی با ۲۵ سال سن
عدم اشتها به فساد اخلاقی و سابقه محکومیت کیفری براساس موازین اسلامی (که موجب محرومیت از حقوق اجتماعی باشد).

۵-۲-۴- عدم عضویت در گروهکهای ضدانقلاب و غیرقانونی و هواداری از آنها (افرادی که به جرم اعمال ضد انقلابی و یا علیه امنیت داخلی و خارجی، در دادگاههای انقلاب اسلامی محکومیت یافته‌اند و همچنین کسانی که علیه نظام جمهوری اسلامی فعالیت و یا تبلیغ داشته‌اند نمی‌توانند مدیریت مؤسسات و شرکتهای رسا (ISP) را بعهده بگیرند).

۵-۳- شرکت رسا (ISP) دارای مسؤولیت قانونی بوده و نسبت به کلیه ضوابط و تعهدات زیر پاسخگو می‌باشد:

۵-۳-۱- مؤسسات و شرکتهای رسا (ISP) و کاربران برای محتوایی که خود بر روی شبکه عرضه می‌نمایند طبق این آیین‌نامه مسؤول و پاسخگو می‌باشند.

تبصره- ارائه خدمات دسترسی به منابع اطلاعات، مشمول این بند نمی‌باشد.

۵-۳-۲- مسئولیت رعایت قوانین مالکیت معنوی و حق تألیف و تصنیف به عهده ارائه کننده اطلاعات در شبکه می‌باشد.

۵-۳-۳- امکان و اعمال برقراری پالایه (filter) در شبکه رسا (ISP) باید فراهم باشد. ضوابط و مصادیق موارد پالایش (filtering) توسط شورای عالی اطلاع‌رسانی تصویب و اعلام می‌شود.

۵-۳-۴- مسئولیت رسا (ISP) در مورد دسترسی به اطلاعات عرضه شده توسط دیگران محدود به ایجاد امکان و اعمال برقراری پالایه در شبکه خواهد بود.

۵-۳-۵- هر رسا (ISP) موظف است اطلاعات کلی کاربران و IPهای مربوط را ثبت و یک نسخه از آن را نیز به وزارت پست و تلگراف و تلفن اعلام نماید.

۵-۳-۶- به منظور پاسخگو بودن قانونی و حفظ حقوق افراد در مقابل اقدامات انجام شده خود، رسا (ISP) مجاز به عقد قرارداد اشتراک با افرادی است که به سن قانونی انجام معاملات حقوقی رسیده باشند.

۵-۳-۷- رسا (ISP) حق واگذاری امتیاز بهره‌برداری بدون هماهنگی و تأیید وزارت پست و تلگراف و تلفن را ندارد.

۵-۳-۸- بکارگیری هرگونه رمز برای تبادل اطلاعات مستلزم کسب موافقت مراجع مربوط و ثبت مشخصات، الگوریتم و کلید رمز مربوط و همچنین مشخصات متقاضی در دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی (یا مرجعی که معرفی می‌نماید) می‌باشد و در غیر این صورت ممنوع می‌باشد.

۵-۳-۹- رسا (ISP) موظف است خدمات مورد درخواست کاربر را با کیفیت مطلوب و براساس یک موافقت نامه کیفیت خدمات (Service Level Agreement - SLA) به کاربر ارائه نماید. وزارت پست و تلگراف و تلفن به طور دوره‌ای براساس ارزیابی کیفیت ارائه خدمات مؤسسات رسا (ISP) به کاربران، نسبت به رتبه بندی رساها (ISP) اقدام و آن را به اطلاع عموم می‌رساند.

تبصره- شرکت‌های مخابرات نیز موظف هستند درخصوص خدماتی که به مؤسسات رسا (ISP) ارائه می‌کنند رعایت کیفیت مطلوب را نموده و براساس موافقت نامه کیفیت خدمات (SLA) عمل نمایند.

۵-۳-۱۰- رسا (ISP) موظف است حتی‌المقدور تمهیدات فنی لازم برای حفظ حقوق کاربران و جلوگیری از حمله به کامپیوترهای آنها را فراهم آورد.

- ۵-۳-۱۱- رسا (ISP) موظف است براساس دستورالعملهای صادره از سوی وزارت پست و تلگراف و تلفن عمل نموده و مواردی که مربوط به حقوق کاربران می‌باشد را به اطلاع آنها برساند.
- ۵-۳-۱۲- رسا (ISP) موظف است اطلاعات مربوط به نحوه حفاظت از حریم خصوصی اطلاعات و ارتباطات افراد در شبکه خود را در اختیار کاربران قرار دهد.
- ۵-۳-۱۳- رسا (ISP) در ارائه خدمات خود به کاربران موظف به رعایت قوانین مخابراتی کشور می‌باشد.
- ۵-۳-۱۴- رسا (ISP) برای تأمین ارتباط اینترنت بین‌المللی خود فقط از طریق نقاط تماس بین‌المللی مجاز (ASP) یا مخابرات کشور مجاز می‌باشد.
- ۵-۳-۱۵- حریم اطلاعات خصوصی کاربران از مصونیت برخوردار بوده و هرگونه دسترسی غیرقانونی توسط رساها و هر مرجع دیگر به فعالیتهای اینترنتی کاربران ممنوع می‌باشد.
- ۵-۳-۱۶- رسا (ISP) موظف است بانک فعالیتهای اینترنتی کاربران خود را مطابق ضوابط مصوب کمیسیون راهبردی قابل دسترسی وزارت پست و تلگراف و تلفن قرار دهد.
- ۶- تولید و عرضه موارد زیر توسط رساها (ISP) و کاربران ممنوع می‌باشد:
- ۶-۱- نشر مطالب الحادی و مخالف موازین اسلامی.
- ۶-۲- اهانت به دین اسلام و مقدسات آن.
- ۶-۳- ضدیت با قانون اساسی و هرگونه مطلبی که استقلال و تمامیت ارضی کشور را خدشه‌دار کند.
- ۶-۴- اهانت به رهبری و مراجع مسلم تقلید.
- ۶-۵- تحریف یا تحقیر مقدسات دینی، احکام مسلم اسلام، ارزشهای انقلاب اسلامی و مبانی تفکر سیاسی امام خمینی (ره).
- ۶-۶- اخلال در وحدت و وفاق ملی.
- ۶-۷- القاء بدبینی و ناامیدی در مردم نسبت به مشروعیت و کارآمدی نظام اسلامی.
- ۶-۸- اشاعه و تبلیغ گروهها و احزاب غیرقانونی.
- ۶-۹- انتشار اسناد و اطلاعات طبقه‌بندی شده دولتی و امور مربوط به مسائل امنیتی، نظامی و انتظامی.
- ۶-۱۰- اشاعه فحشاء و منکرات و انتشار عکسها و تصاویر و مطالب خلاف اخلاق و عفت عمومی.
- ۶-۱۱- ترویج مصرف سیگار و مواد مخدر.
- ۶-۱۲- ایراد افترا به مقامات و هریک از افراد کشور و توهین به اشخاص حقیقی و حقوقی.

- ۱۳-۶- افشاء روابط خصوصی افراد و تجاوز به حریم اطلاعات شخصی آنان .
- ۱۴-۶- انتشار اطلاعات حاوی کلیدهای رمز بانکهای اطلاعاتی، نرم افزارهای خاص، صندوقهای پست الکترونیکی و یا روش شکستن آنها.
- ۱۵-۶- فعالیت‌های تجاری و مالی غیرقانونی و غیرمجاز از طریق شبکه اطلاع رسانی و اینترنت از قبیل جعل، اختلاس، قمار و...
- ۱۷-۶- خرید، فروش و تبلیغات در شبکه اطلاع رسانی و اینترنت از کلیه کالاهایی که منع قانونی دارند.
- ۱۸-۶- هرگونه نفوذ غیرمجاز به مراکز دارنده اطلاعات خصوصی و محرمانه و تلاش در جهت شکستن قفل رمز سیستم‌ها.
- ۱۹-۶- هرگونه حمله به مراکز اطلاع رسانی و اینترنتی دیگران برای از کار انداختن و یا کاهش کارایی آنها.
- ۲۰-۶- هرگونه تلاش برای انجام شنود و بررسی بسته‌های اطلاعاتی در حال گذر در شبکه که به دیگران تعلق دارد.
- ۲۱-۶- ایجاد هرگونه شبکه و برنامه رادیویی و تلویزیونی بدون هدایت و نظارت سازمان صدا و سیما.
- ۷- نحوه صدور مجوز:
- ۱-۷- بررسی تقاضا و صدور مجوز براساس این آیین‌نامه توسط وزارت پست و تلگراف و تلفن صورت می‌گیرد.
- ۲-۷- تعیین صلاحیت حفاظتی متقاضیان طی استعلام رسمی از مراجع ذیصلاح (وزارت اطلاعات، دادگستری و نیروی انتظامی) صورت خواهد گرفت و چنانچه ظرف یک ماه اعلام نظر نکنند به منزله موافقت تلقی می‌شود. (برای دستگاههای دولتی نیاز نمی‌باشد).
- ۳-۷- ارائه انواع خدمات بر روی شبکه اطلاع رسانی که طبق مقررات کشور نیاز به مجوز خاص دیگری دارد منوط به کسب مجوز مربوط از دستگاه مسؤؤل خواهد بود. این دستگاهها ضمن نظارت، موارد تخلف را به وزارت پست و تلگراف و تلفن اعلام می‌کنند.
- ۴-۷- کلیه دستگاههای دولتی و نهادهای عمومی در ارائه خدمات اطلاع رسانی و اینترنتی موظفند در محدوده وظائف و مأموریت سازمانی خود فعالیت نمایند.
- ۸- نحوه نظارت:
- مسؤولیت نظارت بر حسن اجرای این آیین‌نامه برعهده وزارت پست و تلگراف و تلفن خواهد بود و این وزارت به طور دوره‌ای و موردی گزارش نظارت بر اجرای این آیین‌نامه را به کمیسیون راهبردی اعلام می‌نماید.

۹- در صورت تخطی از موارد مندرج در این مصوبه، مجازات‌های اعمال شده شامل تذکر، قطع موقت مجوز، لغو پروانه و طرح در دادگاهها و محاکم قانونی بسته به نوع تخلف براساس قوانین و ضوابط ذیربط برعهده کمیسیون راهبردی می‌باشد که براساس گزارش نظارتی وزارت پست و تلگراف و تلفن بررسی و اعلام نظر می‌نماید.

۱۰- نظر کمیسیون راهبردی لازم الاجراء و قطعی است، لیکن مانع شکایت و اقامه دعوی افراد ذینفع در محاکم نخواهد بود.

۱۱- رساها موظفند از کاربران خود براساس مندرجات این آیین‌نامه تعهدنامه رعایت ضوابط اخذ نمایند.

ج. آیین‌نامه دفاتر خدمات حضوری اینترنت (Coffeenet)

۱- دفتر خدمات دسترسی حضوری به شبکه‌های اطلاع‌رسانی و اینترنت (Coffeenet) محلی برای دسترسی حضوری مشتریان و کاربران به شبکه اطلاع‌رسانی(اینترنت واینترنت) می‌باشد.

۲- این دفاتر، ضمن رعایت ضوابط مندرج در این آیین‌نامه، واحد صنفی محسوب می‌شوند و مشمول قانون نظام صنفی بوده و مجوز لازم توسط اتحادیه صنفی صادر می‌شود.

تبصره - اتحادیه صنفی باید تصویر مجوز صادره را همزمان با تحویل به متقاضی به وزارت پست و تلگراف و تلفن نیز ارسال نماید.

۳- اشخاص متقاضی باید دارای شرایط عمومی ذیل باشند:

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران.

۲- اعتقاد به دین مبین اسلام و یا یکی از ادیان شناخته شده در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۳- پایبندی به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۴- عدم اشتغال به فساد اخلاقی و نداشتن سوء پیشینه کیفری و عدم اعتیاد به مواد مخدر .

۵- داشتن برگه پایان خدمت و یا معافیت دائم از خدمت نظام وظیفه برای آقایان.

۶- متأهل با داشتن حداقل ۳۰ سال سن.

۳-۱- این محل باید در معرض دید و نظارت عمومی باشد و رعایت ضوابط اماکن عمومی الزامی می‌باشد.

۳-۲- ارتباط اینترنتی این دفاتر فقط از طریق مؤسسات و شرکتهای رسا (ISP) مجاز می‌باشد.

۳-۳- ارائه خدمات ارتباطی دیگر مثل تلفن اینترنتی - آوانت (VOIP) مستلزم کسب مجوز مربوط می‌باشد.

۳-۴- رعایت ضوابط مندرج در ماده ۶ آیین نامه مؤسسات و شرکتهای رسا (ISP) الزامی است.

تبصره- آیین نامه اجرایی این ماده توسط اتحادیه صنفی تهیه و به تصویب کمیسیون راهبردی شورای عالی اطلاع رسانی می رسد.

۴- نام و نشانی کامل و شماره تلفن و نامبر، رایانامه (Email) و شماره پروانه کسب باید در سربرگهای دفتر خدمات درج بوده و پروانه کسب و مرجع خط ارتباطی از رسا (ISP) مربوط به صاحب مجوز، هر یک به طور جداگانه در منظر عموم در دفتر نصب شود.

۵- به منظور پاسخگو بودن قانونی و حفظ حقوق افراد در مقابل اقدامات انجام شده خود، مشخصات هویتی، آدرس کاربر، ساعت شروع و خاتمه کار کاربر و IP تخصیصی را در دفتر روزانه ثبت و در صورت حساب کاربر نیز ذکر نماید.

۶- دفاتر و کاربران برای محتوایی که خود تولید و عرضه می نمایند مطابق مقررات و ضوابط قانونی موجود کشور از جمله رعایت قوانین و مقررات حق مالکیت معنوی، مسؤول و پاسخگو می باشند.

۷- تولید و عرضه موارد زیر توسط شبکه های انتقال اطلاعات رایانه ای ممنوع می باشد:

۱-۷- نشر مطالب الحادی و مخالف موازین اسلامی.

۲-۷- اهانت به دین اسلام و مقدسات آن.

۳-۷- ضدیت با قانون اساسی و هرگونه مطلبی که استقلال و تمامیت ارضی کشور را خدشه دار کند.

۴-۷- اهانت به رهبری و مراجع مسلم تقلید.

۵-۷- تحریف یا تحقیر مقدسات دینی، احکام مسلم اسلام، ارزشهای انقلاب اسلامی و مبانی تفکر سیاسی امام خمینی (ره).

۶-۷- اخلال در وحدت و وفاق ملی.

۷-۷- القاء بدبینی و ناامیدی در مردم نسبت به مشروعیت و کارآمدی نظام اسلامی.

۸-۷- اشاعه و تبلیغ گروهها و احزاب غیرقانونی.

۹-۷- انتشار اسناد و اطلاعات طبقه بندی شده دولتی و امور مربوط به مسائل امنیتی، نظامی و انتظامی.

۱۰-۷- اشاعه فحشاء و منکرات و انتشار عکسها و تصاویر و مطالب خلاف اخلاق و عفت عمومی.

۱۱-۷- ترویج ترور، خشونت و آموزش ساخت مواد تخریبی از قبیل مواد محترقه و یا منفجره.

- ۷-۱۲- ترویج مصرف مواد مخدر.
- ۷-۱۳- ایجاد هرگونه شبکه و برنامه رادیویی و تلویزیونی بدون هدایت و نظارت سازمان صدا و سیما .
- ۷-۱۴- ایراد افترا به مقامات و هریک از افراد کشور و توهین به اشخاص حقیقی و حقوقی
- ۷-۱۵- افشاء روابط خصوصی افراد و تجاوز به حریم اطلاعات شخصی آنان.
- ۷-۱۶- انتشار اطلاعات حاوی کلیدهای رمز بانکهای اطلاعاتی، نرم افزارهای خاص، صندوقهای پست الکترونیکی و یا روش شکستن آنها.
- ۷-۱۷- فعالیت‌های تجاری و مالی غیرقانونی و غیرمجاز از طریق شبکه اطلاع‌رسانی و اینترنت از قبیل جعل، اختلاس، قمار و...
- ۷-۱۸- خرید، فروش و تبلیغات در شبکه اطلاع‌رسانی اینترنت از کلیه کالاهایی که منع قانونی دارند.
- ۷-۱۹- هرگونه نفوذ غیرمجاز به مراکز دارنده اطلاعات خصوصی و محرمانه و تلاش برای شکستن قفل رمز سیستم‌ها.
- ۷-۲۰- هرگونه حمله به مراکز اطلاع رسانی و اینترنتی دیگران برای از کار انداختن و یا کاهش کارایی آنها .
- ۷-۲۱- هرگونه تلاش برای شنود و بررسی بسته‌های اطلاعاتی در حال گذر در شبکه که به دیگران تعلق دارد.
- ۷-۲۲- ترویج مصرف سیگار.

۸- کمیسیون راهبردی شورای عالی اطلاع رسانی در استان تهران و کمیته‌های استانی در استانها متشکل از مدیر امور دیتا شرکت مخابرات استان، نماینده اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان، نماینده دادگستری استان، نماینده اتحادیه صنفی، نماینده صدا و سیما استان، زیر نظر شرکت مخابرات استان بر گردش کار این دفاتر نظارت داشته و در صورت تخلف از مفاد این آیین نامه به نحو ذیل اقدام می‌شود. نحوه اقدام در سایر زمینه‌ها مطابق قانون و مقررات نظام صنفی می‌باشد. با اعلام وزارت پست و تلگراف و تلفن، اتحادیه صنفی نسبت به لغو موقت پروانه ظرف مدت ۴۸ ساعت اقدام و دفتر تعطیل می‌شود و اتحادیه موظف است پس از رفع تخلف، ظرف مدت ۴۸ ساعت اجازه ادامه کار دفتر را صادر نماید. در صورت تعلل اتحادیه صنفی، وزارت پست و تلگراف و تلفن مستقیماً از طریق قوه قضائیه اقدام می‌نماید.

تبصره ۱- چنانچه تخلف از موارد بند یک تا سیزده ماده ۷ این آیین‌نامه باشد برای بار اول، به مدت سه ماه پروانه فعالیت لغو موقت می‌شود و با کسب ضمانت عدم تخلف مجدد از صاحب

پروانه، لغو موقت پروانه ملغی می‌شود و برای تخلف بار دوم، پروانه به طور دائم لغو می‌شود و فرد حقیقی و حقوقی صاحب پروانه، مجاز به دریافت پروانه جدید در سراسر کشور نخواهد بود.

تبصره ۲- چنانچه تخلف از موارد بند چهارده تا بیست و دو ماده ۷ این آیین نامه باشد برای بار اول کتبا به صاحب پروانه تذکر داده می‌شود، بار دوم، پروانه به مدت یک ماه لغو موقت و با رفع تخلف و اخذ تعهد عدم تخلف از صاحب پروانه، لغو موقت پروانه ملغی می‌شود، برای تخلف بار سوم، پروانه به مدت ۶ ماه لغو مجدد و برای تخلف بار چهارم، پروانه به طور دائم لغو می‌شود و فرد حقیقی و حقوقی صاحب پروانه مجاز به دریافت پروانه جدید در سراسر کشور نخواهد بود.

تبصره ۳- نظر کمیسیون راهبردی و کمیته‌های استانی درخصوص جرایم و مجازاتهای فوق، لازم‌الاجرا و قطعی است لکن مانع شکایت و اقامه دعوی افراد ذی‌نفع در محاکم نخواهد بود.

۹- از تاریخ تصویب این آیین‌نامه کلیه دفاتر موجود در تهران و شهرستانها موظفند حداکثر ظرف مدت دو ماه نسبت به تقاضای اخذ مجوز لازم مطابق مفاد این آیین‌نامه اقدام نمایند.

۱۰- تا تأسیس اتحادیه دفاتر خدمات حضوری اینترنت، متقاضیان به اتحادیه همگن که وزارت بازرگانی معرفی می‌نماید مراجعه خواهند نمود.

آیین نامه نظام بانکداری الکترونیکی

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۲ بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و به استناد جزء (۴) بند "ج" ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳-، آیین‌نامه نظام بانکداری الکترونیکی را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین‌نامه نظام بانکداری الکترونیکی

- ماده ۱- در این آیین‌نامه اصطلاحات به شرح زیر به کار رفته‌اند:
- الف- بانک: کلیه بانک‌های دولتی و غیر دولتی.
- ب- دستگاه‌های اجرایی: دستگاه‌های مشمول ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه و نهادهای عمومی غیر دولتی از جمله شهرداری‌ها و سازمان تأمین اجتماعی.
- ج- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- د- تراکنش: یک پیام الکترونیکی که بنا به تقاضای مشتری در یکی از درگاه‌های ارایه خدمت بانکی نظیر خودپرداز و یا پایانه فروش، ایجاد و به شبکه الکترونیکی بانکی ارسال می‌شود.
- ه- بانکداری همراه (معادل **Mobile Banking**): ارایه خدمات بانکی غیر حضوری از طریق سامانه‌های تلفن همراه.
- و- برخط (معادل **On line**): هرگونه تراکنشی که تکمیل آن مستلزم ارتباط بدون وقفه با سامانه‌های رایانه‌ای مرکزی برای سنجش اعتبار و صحت تراکنش باشد.
- ز- برون خط (معادل **Off line**): هرگونه تراکنشی که تکمیل آن بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های رایانه‌ای مرکزی برای سنجش اعتبار و صحت تراکنش میسر باشد.
- ح- پایانه فروش (معادل **Electronic Found Transfer/Point of Sale (Eft/pos)**): دستگاهی که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند که وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده به حساب فروشنده منتقل شود.
- ط- پرداخت حضوری الکترونیکی: پرداخت به وسیله انجام تراکنش بین یک ابزار شناسایی فیزیکی (نظیر کارت) و یک ابزار پذیرش فیزیکی (نظیر پایانه فروش) که به صورت الکترونیکی و بدون مراجعه به شعبه یا واحد بانکی صورت پذیرد.
- ک- حساب‌های متمرکز: انواع حساب‌های بانکی که در سامانه‌های رایانه‌ای مرکزی یک بانک نگهداری شده و کلیه شعب و واحدهای متصل به سامانه رایانه مرکزی بانک می‌توانند بدون محدودیت فیزیکی عملیات بانکی متعارف نظیر واریز و برداشت را به انجام رسانند.

ل- خودپرداز (معادل Automated Teller Machine (ATM)): دستگاهی که با شناسایی مشتری از طریق کارت بانکی یا ابزارهای شناسایی الکترونیکی نظیر آن امور تحویل‌داری شعبه بانکی را به صورت الکترونیکی انجام می‌دهد.

م- کیف پول الکترونیکی (معادل Electronic Purse): وجه ذخیره شده بر تراشه الکترونیکی که همانند اسکناس و مسکوک به خودی خود دارای ارزش بوده و قابلیت انجام تراکنش برون‌خطی را دارد.

ن- موافقت‌نامه سطح خدمت‌رسانی (معادل Service Level Agreement (SLA)): موافقت‌نامه‌ای که بین خدمت‌دهنده و خدمت‌گیرنده امضاء می‌شود و مواردی چون تعریف، حداقل شاخص‌های کیفیت و اولویت‌های خدمت و همچنین مسؤلیت‌ها، تضمین‌ها و جرایم ناشی از عملکرد ضعیف خدمت‌دهنده را در بر می‌گیرد.

ماده ۲- بانک مرکزی تعیین راهبردها و راهبری زیرساخت‌های نظام جامع پرداخت و بانکداری الکترونیکی را بر عهده دارد. بانک‌ها و دستگاه‌های اجرایی کشور موظفند در طرح‌هایی که به هر شکل متضمن دریافت و پرداخت الکترونیکی و وجوه بین بانکی باشد، مطابق با استانداردها و دستورالعمل تدوین شده توسط این بانک عمل نمایند.

ماده ۳- به منظور توسعه بانکداری الکترونیکی، بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی موظفند با همکاری دستگاه‌های اجرایی به خصوص وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، زمینه‌های لازم را جهت ایجاد زیرساخت‌های برنامه‌های توسعه بانکداری الکترونیکی مانند امور مخابراتی و ارتباطی در بانک‌ها فراهم آورند.

ماده ۴- بانک مرکزی موظف است با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، تمهیدات لازم را جهت تأمین امنیت بانکداری الکترونیکی فراهم آورد. مسؤلیت برقراری امنیت بانکداری الکترونیکی بر اساس استانداردهای بین‌المللی بر عهده بانک مرکزی است. این امر نافی مسؤلیت بانک‌ها در خصوص برقراری امنیت بانکداری الکترونیکی نبوده و تبعات ناشی از آن بر عهده بانک‌ها می‌باشد.

ماده ۵- به منظور ترغیب به استفاده خدمات بانکداری الکترونیکی، بانک مرکزی موظف است همزمان با ابلاغ این آیین‌نامه نسبت به کاهش تدریجی سهم کارمزد شتاب از کارمزد خدمات بانکداری الکترونیکی اقدام نماید.

ماده ۶- کلیه بانک‌های کشور مکلفند، تا پایان سال ۱۳۸۷ امکان واریز و برداشت برخط وجوه را برای تمامی حساب‌های عندالمطالبه خود فراهم نمایند. ضمناً بانک‌ها مکلفند ظرف شش‌ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه نسبت به ایجاد امکان واریز برخط بازپرداخت وجوه اقساط تسهیلات دریافتی به شبکه بانکی توسط مشتریان اقدام نمایند.

ماده ۷- بانکها موظفند ظرف شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، حداقل یک پایانه پرداخت غیر حضوری به غیر از دستگاه های ATM و POS نظیر تلفن بانک، بانک همراه و اینترنت را با لحاظ ماسیل امنیتی به گونه ای فعال نمایند که قابلیت نقل و انتقال الکترونیکی وجوه بین حساب های خود و پرداخت الکترونیکی را داشته باشند.

ماده ۸- بانکها مکلفند تا شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، امکانات لازم را جهت امکان پذیرش و انجام تراکنش تمامی کارت های خود در تمامی درگاه های پرداخت غیر حضوری (نظیر اینترنت) سایر بانکها که مورد تأیید بانک مرکزی باشند، فراهم سازند.

ماده ۹- کلیه بانک های کشور مکلفند تا شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه امکان پرداخت تمامی قبوض اعم از قبض هزینه استفاده از خدمات (آب، برق، گاز و غیره)، عوارض و جرایم را در تمامی خودپرداز های خود به گونه ای فعال نمایند که قابلیت پذیرش و انجام تراکنش کارت های تمام بانکها را داشته باشد.

ماده ۱۰- بانک مرکزی مکلف است دستورالعمل صدور و راهبری کارت های اعتباری فراگیر را که فاقد قابلیت برداشت نقدی بوده و به صورت بین بانکی قابل استفاده باشد، ظرف یک ماه پس از ابلاغ این آیین نامه به شبکه بانکی کشور ابلاغ نماید.

ماده ۱۱- بانک های کشور مکلفند نسبت به کارت های اعتباری به کل جمعیت را حداقل به شرح جدول زیر حفظ نمایند:

دوره زمانی	کارت های اعتباری به کل جمعیت
پایان سال ۱۳۸۷	سه درصد
پایان سال ۱۳۸۸	سیزده درصد
پایان سال ۱۳۸۹	بیست درصد

ماده ۱۲- بانک مرکزی مکلف است از ابتدای سال ۱۳۸۷ مرکز داده ای (Data Center) مربوط به داده های تراکنش بانکی مشتریان و عملکردی کلیه پایانه های بانکها را ایجاد نماید. کلیه بانک های کشور موظفند تمهیداتی را فراهم سازند تا از زمان ایجاد مرکز داده ای مزبور داده های یادشده به طور مرتب در چارچوب دستورالعمل بانک مرکزی به مرکز داده ای ارسال شود.

ماده ۱۳- کلیه بانک های کشور مکلفند ظرف شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، مرکز امداد (Help Desk) شبانه روزی (۲۴ ساعت در روز، هفت روز هفته) خود را برای پاسخگویی به مشکلات و مسایل مشتریان ایجاد و راهبری نمایند. مراکز امداد مزبور باید توانایی رفع سریع مشکلات مشتریان را به صورت عملیاتی داشته باشند.

ماده ۱۴- به منظور فراگیر شدن استفاده از خدمات بانکداری الکترونیکی بانکها مکلفند اطلاع‌رسانی در خصوص استفاده عموم از خدمات بانکداری الکترونیکی را از طریق رسانه‌ها و همچنین از طریق شعب خود انجام دهند.

ماده ۱۵- به منظور ارایه شبانه‌روزی و بدون وقفه خدمات بانکی الکترونیکی به مردم، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است ظرف یک‌سال پس از ابلاغ این آیین‌نامه، زیرساخت‌ها و بسترهای مخابراتی مناسب را مطابق با موافقت‌نامه سطح خدمت‌رسانی (SLA) مورد نظر بانک مرکزی برای کلیه شعب، خودپردازها، باجه‌ها و سایر پایانه‌های مورد نیاز فعالیت‌های بانکی فراهم کند. همچنین علاوه بر توسعه شبکه‌های موجود، نسبت به ایجاد و به‌کارگیری شبکه‌های پشتیبان و ارایه خدمات ارتباطی اقدام نموده و به منظور توسعه امنیت مورد نیاز سیستم‌های بانکی، در راه‌اندازی ماهواره ملی و شبکه اینترنت ملی حداکثر تا یک‌سال پس از ابلاغ این آیین‌نامه اقدام نماید.

ماده ۱۶- به منظور جلب اعتماد عمومی برای استفاده از خدمات بانکی الکترونیکی و پیش‌گیری از ضرر و زیان ناشی از استفاده خدمات بانکی الکترونیکی، وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است اقدامات لازم برای تأمین بودجه مورد نیاز بانک‌های دولتی جهت جبران هزینه‌های ریسک‌پذیری آنها (نفوذ غیرمجاز به اطلاعات حساب‌های مشتریان) را تا سقف یک درصد بودجه فناوری اطلاعات هر بانک به عمل آورد.

تبصره- بانک مرکزی دستورالعمل مربوط به این ماده را ظرف سه ماه از ابلاغ این آیین‌نامه تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۱۷- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است استفاده از بانکداری الکترونیکی (به ویژه پرداخت الکترونیکی) را به عنوان الگوی رفتاری در برنامه‌های خود مورد تأکید قرار دهد. سازمان مذکور به منظور آشنایی عمومی با امکانات جدید فراهم شده توسط شبکه بانکی مکلف است در خصوص پیام‌های بازرگانی با محتوای آموزشی مربوط به موضوع بانکداری الکترونیکی (به ویژه پرداخت الکترونیکی) تسهیلات فرهنگی ویژه قایل گردد. تبصره- پیام‌های بازرگانی فوق‌الذکر از بیست درصد پیام‌های بازرگانی هر بانک در سال تجاوز ننماید.

ماده ۱۸- وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند پس از ابلاغ این آیین‌نامه با استفاده از بسته‌های آموزشی بانکداری الکترونیکی تدوین شده توسط بانک مرکزی، محتوای آموزشی مناسب در خصوص مفاهیم و کاربردهای بانکداری و پرداخت‌های الکترونیکی را در برنامه‌های آموزشی خود در سال ۱۳۸۷ بگنجاند.

ماده ۱۹- وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی و ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلفند تمهیدات لازم را با هماهنگی تمامی اصناف در خصوص پذیرش کارت‌های صادر شده شبکه بانکی کشور، از طریق پایانه‌های حضوری و غیر حضوری به گونه‌ای فراهم کنند که تا پایان سال ۱۳۸۷ اصناف تحت پوشش، امکان دریافت وجه کالا و خدمات را از طریق کارت داشته و خدمات خود را بدون تبعیض به دارندگان کارت ارائه کنند. اصناف مکلفند از ابتدای سال ۱۳۸۸ بدون دریافت وجه اضافی از دارندگان کارت نسبت به پذیرش کارت‌های بانکی به عنوان ابزار پرداخت وجه کالا و خدمات اقدام نمایند. وزارت بازرگانی ضمن هماهنگی با بانک مرکزی بر حسن اجرای این ماده نظارت خواهد نمود.

ماده ۲۰- کلیه دستگاه‌های اجرایی که بابت خدمات یا اختیارات قانونی خود از مراجعان وجه دریافت می‌کنند، مکلفند ظرف شش‌ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه از طریق امکانات شبکه بانکی کشور نسبت به فراهم آوردن امکان پرداخت الکترونیکی حضوری و غیر حضوری بابت موارد یادشده اقدام نمایند. دستگاه مربوط در صورت لزوم بودجه لازم را در بودجه سنواتی لحاظ خواهد نمود.

ماده ۲۱- کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند معادل کمک‌های غیر نقدی خود به کارکنان را از ابتدای سال ۱۳۸۷ از طریق کارت‌های بانکی فاقد قابلیت برداشت نقد و قابل استفاده از طریق پایانه‌های فروش و درگاه‌های پرداخت اینترنتی ارائه نمایند.

ماده ۲۲- کلیه دستگاه‌های اجرایی به خصوص وزارتخانه‌های کشور، بازرگانی و راه و ترابری مکلفند ظرف شش‌ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه در خصوص ایجاد و راهبری سامانه‌های پذیرش کیف پول الکترونیکی در محل‌هایی که پرداخت سریع وجه مورد نیاز باشد، نظیر سامانه‌های حمل و نقل درون و برون شهری (تاکسی، اتوبوس، مترو و غیره)، مراکز اخذ عوارض و مانند آنها، اقدامات لازم را با هماهنگی بانک مرکزی و با همکاری شبکه بانکی کشور به عمل آورند. کارت‌های حاوی کیف پول الکترونیکی باید توسط شبکه بانکی کشور صادر شده و با داشتن قابلیت انجام تراکنش سریع و برون‌خطی در تمامی پایانه‌های بانکی مجاز کشور امکان تراکنش داشته باشند. همچنین شبکه بانکی کشور مکلف است حسب نیاز دستگاه‌های موضوع این ماده خدمات مربوط به پذیرش و صدور کارت‌های مزبور را به انجام رساند.

ماده ۲۳- به منظور فراهم آوردن ویژگی‌های امنیتی کامل‌تر در عملیات بانکداری الکترونیکی و امکان ارائه خدمات بیشتر به دارندگان کارت‌های بانکی، بانک‌ها موظفند ظرف سه‌ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه برنامه زمان‌بندی صدور و جایگزینی کارت‌های دو گانه (هوشمند و مغناطیسی) را مطابق با مشخصات و استانداردهای اعلام شده از جانب بانک مرکزی برای

مشتریان به بانک مرکزی اعلام نماید، به طوری که این کارتها، جایگزین تمامی کارتهای قبلی شده و بتواند تمامی خدمات سایر کارتهای بانکی را ارایه نمایند.

ماده ۲۴- به منظور به روزآوری و شفافسازی حسابهای دولتی (منابع، مصارف، هزینه، درآمد)، وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه‌داری کل کشور) موظف است نسبت به تبدیل کلیه حسابهای دولتی به حسابهای متمرکز و برخط در سراسر کشور و ایجاد امکان جمع‌آوری الکترونیکی کلیه وجوه واریزی به حسابهای فوق در بانک، حداکثر تا شش‌ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه اقدام نماید.

ماده ۲۵- در اجرای تبصره (۴) بند "ط" ماده (۳۳) قانون برنامه چهارم توسعه، به منظور رفع سریع مشکلات احتمالی استفاده‌کنندگان از خدمات بانکداری الکترونیکی در سطح کشور، وزارت دادگستری موظف است ساز و کارهای لازم به منظور راه‌اندازی دادگاههای خاص بانکداری الکترونیکی را به قوه قضاییه ارایه نماید.

ماده ۲۶- به منظور حمایت از صنایع داخلی، وزارت صنایع و معادن موظف است به گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که امکان تولید تجهیزات پرداخت الکترونیکی (ATM, POS)، کیوسک ارایه خدمات و بانکداری همراه) مورد نیاز برنامه جامع توسعه بانکداری الکترونیکی با کیفیت مناسب در کشور فراهم شود.

ماده ۲۷- مسؤولیت نظارت بر حسن اجرای این آیین‌نامه بر عهده بانک مرکزی بوده و مفاد آن نافی وظایف و اختیارات آن بانک در خصوص گسترش و اجرای مطلوب بانکداری الکترونیکی نمی‌باشد. بانک مرکزی گزارش پیشرفت این آیین‌نامه را به همراه نحوه همکاری دستگاههای اجرایی، هر سه ماه یکبار به هیأت وزیران ارایه می‌دهد.

پرویز داوودی

معاون اول رییس جمهور